

ДНІПРОВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ОЛЕСЯ ГОНЧАРА  
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ  
ІНЖЕНЕРНИЙ НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ  
ПОЛТАВСЬКА ДЕРЖАВНА АГРАРНА АКАДЕМІЯ  
ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ «АСОЦІАЦІЯ ФІНАНСІВ, БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ ТА  
СТРАХУВАННЯ ПРИДНІПРОВ'Я»  
ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ «ОСВІТНІЙ ЦЕНТР «ВІДКРИТЕ ЗНАННЯ»



## **МАТЕРІАЛИ** **VI ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ СТУДЕНТСЬКОЇ** **НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

### **«СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ В РОЗВИТКУ** **БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ ТА** **ФІНАНСОВИХ РИНКІВ УКРАЇНИ»**

Дніпро 2026 рік

ДНІПРОВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ОЛЕСЯ ГОНЧАРА  
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ  
ІНЖЕНЕРНИЙ НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ  
ПОЛТАВСЬКА ДЕРЖАВНА АГРАРНА АКАДЕМІЯ  
ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ «АСОЦІАЦІЯ ФІНАНСІВ, БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ ТА  
СТРАХУВАННЯ ПРИДНІПРОВ'Я»  
ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ «ОСВІТНІЙ ЦЕНТР «ВІДКРИТЕ ЗНАННЯ»

**МАТЕРІАЛИ**  
**VI ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ СТУДЕНТСЬКОЇ НАУКОВО-**  
**ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

**СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ В РОЗВИТКУ**  
**БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ ТА**  
**ФІНАНСОВИХ РИНКІВ УКРАЇНИ**

Дніпро 2026 рік

**УДК 336 (477)**

*Рекомендовано до друку на засіданні вченої ради факультету економіки  
Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара  
(протокол № 9 від 09.04.2026 р.)*

***Рецензенти:***

**Зоря О.П.** доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування Полтавського державного аграрного університету

**Меліхова Т. О.** доктор економічних наук, професор, завідувач обліку, аналізу, оподаткування та аудиту Інженерного навчально-наукового інституту ім.Ю.М.Потебні Запорізького національного університету

Матеріали VI Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції "Сучасні тенденції в розвитку банківської системи та фінансових ринків України". Дніпро: ДНУ ім. О. Гончара, 2026. 211с.

Збірка містить матеріали доповідей VI Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції з актуальних проблем розвитку банківської системи України. Запропоновані матеріали є цікавими для фахівців грошово-кредитної політики, фінансів, банківської справи та страхування.

**УДК 336 (477)**

Видано власним коштом  
© ДНУ ім.О.Гончара, 2026

## ЗМІСТ

### **АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКВИ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОГО РИНКУ: СВІТОВИЙ ДОСВІД ТА УКРАЇНСЬКІ РЕАЛІЇ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ**

**Білоус В.Є.** (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник проф., д.е.н. Шевцова О.Й.* РОЛЬ ДЕПОЗИТІВ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ РЕСУРСНОЇ БАЗИ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ 13

**Бурмінова М. В.** (ПДАУ) *Науковий керівник проф., д.е.н. Зоря О.П.* ІМПАКТ-ІНВЕСТУВАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ДОСЯГНЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ 15

**Васько В.С.** (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник проф., д.е.н. Шевцова О.Й.* БАНКІВСЬКЕ КРЕДИТУВАННЯ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ 17

**Вязьміна В.К.** (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник проф., д.е.н. Шевцова О.Й.* ДОХОДИ ТА ВИТРАТ БАНКІВ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ 19

**Вязьміна В.К.** (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник доц., к.е.н. Бобирь О.І.* ОВДП ЯК ДОМІНУЮЧИЙ ІНСТРУМЕНТ ФОНДОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ: ТЕНДЕНЦІЇ, СТРУКТУРА ІНВЕСТОРІВ ТА РИЗИКИ 21

**Гетьманський М.О.** (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник проф., д.е.н. Шевцова О.Й.* ІНВЕСТИЦІЙНА АКТИВНІСТЬ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ГЛОБАЛЬНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ 23

**Гончаренко В. А.** (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий доц., к.е.н. Бобирь О.І.* ПРОБЛЕМИ ПУБЛІЧНИХ ФІНАНСІВ УКРАЇНИ ТА ВЕКТОР ЇХ РОЗВИТКУ 25

**ГУСАК А. В.** (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник проф., д.е.н. Шевцова О.Й.* АНТИКРИЗОВЕ КРЕДИТУВАННЯ: ДЕРЖАВНІ ПРОГРАМИ ПІДТРИМКИ БІЗНЕСУ У ВОЄННИЙ ПЕРІОД 27

**Давиденко Ю.В.** (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник проф. д.е.н. Шевцова О.Й.* СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМ ТЕЗУЛЬТАТОМ БАНКУ 29

**Захаров М.А.** (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник проф., д.е.н. Шевцова О.Й.* ЦИФРОВІЗАЦІЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ ТА ТРАНСФОРМАЦІЯ БАНКІВСЬКИХ ПОСЛУГ 32

**Ільїна В.В.** (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник проф., д.е.н. Макаренко Ю.П.* КРИПТОВАЛЮТИ ЯК ФІНАНСОВИЙ АКТИВ: ПРАВОВИЙ СТАТУС ТА 34 ІНВЕСТИЦІЙНІ РИЗИКИ В УКРАЇНІ

**Кацай Д. П.** (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник проф., д.е.н. Макаренко Ю.П.* ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ЦИФРОВОГО БАНКІНГУ В 36 УКРАЇНІ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

**Курікова А. Є.** (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник доц., к.е.н. Адонін С.В.* ЦИФРОВІЗАЦІЯ БАНКІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: РОЛЬ ШТУЧНОГО 39 ІНТЕЛЕКТУ ТА ТРАНСФОРМАЦІЯ ФУНКЦІЙ ПЕРСОНАЛУ

**Лопаткін Д.Є.** (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник доц., к.е.н. Адонін С.В.* ФАКТОРИ СТРИМУВАННЯ ТА РИЗИКИ РОЗВИТКУ НЕОБАНКІВ В 41 УКРАЇНІ

**Полішко О. Ю.** (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник проф., д.е.н. Шевцова О.Й.* СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ БАНКІВ УКРАЇНИ В 44 УМОВАХ ВІЙНИ ТА ВІДНОВЛЕННЯ

**Пилипенко А. Ю.** (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник доц., к.е.н. Бобирь О.І.* МОНІТОРИНГ ОПЕРАЦІЇ З ВІРТУАЛЬНИМИ АКТИВАМИ ТА 46 ПРОЦЕСАМИ ІНТЕГРАЦІЇ ЇХ У ФІНАНСОВИЙ СЕКТОР

**Приходченко Є.О.** (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник доц., к.е.н. Адонін С.В.* ВПЛИВ ВІЙНИ НА СТРАХОВИЙ РИНОК УКРАЇНИ 49

**Савченко К. Д.** (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник проф., д.е.н. Шевцова О.Й.* ТРАНСФОРМАЦІЯ КОНКУРЕНТНИХ СТРАТЕГІЙ БАНКІВ У 51 ЦИФРОВОМУ СЕРЕДОВИЩІ

**Скрябін В. Р.** (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник проф., д.е.н. Макаренко Ю.П.* РОЛЬ МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ (МВФ ТА 53 СВІТОВОГО БАНКУ) У СТАБІЛІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

**Соколова О.І.** (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник доц., к.е.н. Левкович О.В.* АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФІНАНСОВОГО РИНКУ В СВІТОВОМУ 54 КОНТЕКСТІ

**Строцак Д.В.** (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник доц., к.е.н. Левкович О.В.* ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЦИФРОВОГО БАНКІНГУ В УКРАЇНІ 57

**Тарновецька А.А.** (ОНЕУ) *Науковий керівник проф., д.е.н. Коваленко В.В.*  
ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА ТРАНСФОРМАЦІЮ ФОНДОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ 59

**Цветкова Є.В.** (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник проф., д.е.н. Шевцова О.Й.*  
ВПЛИВ ЦИФРОВИХ БАНКІВ ТА МОБІЛЬНИХ ДОДАТКІВ НА ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ ЗАОЩАДЖЕНЬ СЕРЕД УКРАЇНЦІВ 61

## **ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ**

**Аврахов Л. А.** (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник проф., д.е.н. Макаренко Ю.П.*  
ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ІДЕНТИФІКАЦІЇ Й ОЦІНЦІ РИЗИКІВ 64

**Бєлов Р.О.** (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник проф., д.е.н. Макаренко Ю.П.*  
БЮДЖЕТНА СИСТЕМА УКРАЇНИ: ВИКЛИКИ ТА РЕАЛІЇ В ПЕРІОД ВІСЬКОВОГО СТАНУ 66

**Білоус В.Є.** (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник доц., к.е.н. Бобирь О.І.*  
ПРОТИДІЯ СУЧАСНИМ СХЕМАМ ЛЕГАЛІЗАЦІЇ ЗЛОЧИННИХ ДОХОДІВ ЗАСОБАМИ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ В УКРАЇНІ 68

**Бобух М. О.** (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник проф., д.е.н. Шевцова О.Й.*  
БЕЗПЕКА ФІНАНСОВИХ ОПЕРАЦІЙ І ПРОТИДІЯ КІБЕРЗАГРОЗАМ У ПЛАТІЖНИХ СИСТЕМАХ 70

**Боков М.С.** (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник проф., д.е.н. Шевцова О.Й.*  
ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА УКРАЇНИ: ПОДОЛАННЯ ТІНІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ 72

**Васько В.С.** (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник доц., к.е.н. Бобирь О.І.*  
ФІНАНСОВИЙ МОНІТОРИНГ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ 74

**Вязьміна В.К.** (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник проф., д.е.н. доц., к.е.н. Бобирь О.І.*  
АНАЛІЗ ПРОБЛЕМНОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ ЯК СКЛАДОВА МОНІТОРИНГУ КРЕДИТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКУ 76

**Вязьміна В.К.** (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник проф., д.е.н. Шевцова О.Й.* ОЦІНКА КРЕДИТНОЇ ТА ДЕПОЗИТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ 78  
УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

**Гончаренко В. А.** (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник к.е.н., доц. Бобирь О.І.* РИЗИКИ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ В СУЧАСНИХ 80  
УМОВАХ

**Гострий А.В.** (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник проф., д.е.н. Шевцова О.Й.* КІБЕРБЕЗПЕКА ФІНАНСОВОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ: ЗАГРОЗИ ТА 82  
СТРАТЕГІЇ ЗАХИСТУ

**Дивляш А. О.** (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник проф., д.е.н. Шевцова О.Й.* ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА УКРАЇНИ: ВИКЛИКИ ТА ПРІОРИТЕТИ 84  
В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ

**Довганюк В. В.** (ДДАЕУ) *Науковий керівник проф., д.е.н. Грабчук О.М.* ІНСТИТУТ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ ЯК СКЛАДОВА ФІНАНСОВОЇ 86  
СИСТЕМИ

**Євсюкова В.Р.** (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник доц., к.е.н. Адонін С.В.* РОЛЬ ІННОВАЦІЙ У РОЗВИТКУ ФІНАНСОВИХ УСТАНОВ 89

**Кацай Д. П.** (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник доц., к.е.н. Адонін С.В.* ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ 91

**Кловак В. С.** (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник доц., к.е.н. Левкович О.В.* ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЯК ДРАЙВЕР ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО 93  
РОЗВИТКУ

**Куліковська Є.Д.** (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник доц., к.е.н. Бобирь О.І.* ЦИФРОВА СТІЙКІСТЬ ТА ТЕХНОЛОГІЧНІ ІННОВАЦІЇ ЯК 96  
ПРІОРИТЕТИ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ У 2026 РОЦІ

**Лобанов Д.О.** (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник проф., д.е.н. Макаренко Ю.П.* ФІСКАЛЬНА ТА МОНЕТАРНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ ЯК 98  
ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ В УМОВАХ  
ВОЄННОГО СТАНУ ТА ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

**Пехотіна Є.В.** (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник доц., к.е.н. Левкович О.В.* ОСНОВНІ НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ФІНАНСОВОЇ 101  
БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

**Пилипенко А. Ю.** (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник доц., к.е.н. Бобирь О.І.* СТІЙКІСТЬ ПУБЛІЧНИХ ФІНАНСІВ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ КРИЗ ТА ВОЄННОГО СТАНУ 103

**Приходченко Є. О.** (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник проф., д.е.н. Макаренко Ю.П.* БЮДЖЕТНА СИСТЕМА: РЕАЛІЇ ТА ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ 106

**Середа М. А.** (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник проф., д.е.н. Шевцова О.Й.* ФІНАНСОВА ГРАМОТНІСТЬ НАСЕЛЕННЯ ЯК ФАКТОР ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ТА СТАБІЛЬНОСТІ ГРОШОВОГО РИНКУ 109

**Сова А.** (ДТЕУ) *Науковий керівник проф., д.е.н. Макогон В.Д.* БЮДЖЕТНІ ДИСБАЛАНСИ В СЕКТОРІ ПУБЛІЧНИХ ФІНАНСІВ УКРАЇНИ 111

**Сологуб А. А. .** (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник доц., к.е.н. Адонін С.В.* ЯК ВІЙНА ВПЛИВАЄ НА ІНВЕСТИЦІЙНИЙ КЛІМАТ УКРАЇНИ: ОЦІНКА РИЗИКІВ ТА МОЖЛИВОСТЕЙ ДЛЯ БІЗНЕСУ 113

**Сосюра А. Г.** (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник доц., к.е.н. Бобирь О.І.* УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИМ БОРГОМ ЯК КЛЮЧОВИЙ ЕЛЕМЕНТ СИСТЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ 116

**Токарєв О. В.** (ДДАЕУ) *Науковий керівник проф., д.е.н. Грабчук О.М.* МОНЕТАРНА ПОЛІТИКА В УМОВАХ КРИЗ ТА МЕХАНІЗМИ ЇЇ АДАПТАЦІЇ 118

**Федорова Л.А.** (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник доц., к.е.н. Бобирь О.І.* ВПЛИВ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ НА СТАБІЛЬНІСТЬ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ ТА ФІНАНСОВОГО РИНКУ 120

**Шебанова М.О.** (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник доц., к.е.н. Бобирь О.І.* ФІНАНСОВИЙ МОНІТОРИНГ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ 122

## **ТЕНДЕНЦІЇ ТА НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ГРОШОВО-КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ**

**Баскова Х.В.** (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник проф., д.е.н. Макаренко Ю.П.* ФІНТЕХ ТА НЕОБАНКИ: ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ ТА РИЗИКИ ДЛЯ КЛІЄНТІВ В УКРАЇНИ 125

**Вязьміна В.К.** (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник доц., к.е.н. Бобирь О.І.* АНАЛІЗ ПРОБЛЕМНОЇ ЗАБОРГОВАНOSTІ ЯК СКЛАДОВА128  
МОНІТОРИНГУ КРЕДИТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКУ

**Гущин Р. М.** (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник проф., д.е.н. Макаренко Ю.П.* FINTESН ЯК ДРАЙВЕР ТРАНСФОРМАЦІЇ БАНКІВСЬКОЇ 130  
СИСТЕМИ УКРАЇНИ

**Клімова К.А** (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник проф., д.е.н. Макаренко Ю.П.* ГРОШІ В СУЧАСНОМУ СВІТІ: ЦИФРОВІЗАЦІЯ ТА ЇЇ 132  
ВПЛИВ НА ЕКОНОМІКУ

**Некраса В.А.** (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник проф., д.е.н. Макаренко Ю.П.* ОСНОВНІ ТИПИ ГРОШОВИХ СИСТЕМ ТА ЇХ ЕВОЛЮЦІЯ 134

**Орлов І. В.** (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник проф., д.е.н. Макаренко Ю.П.* ФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ ТА МОНЕТАРНА ПОЛІТИКА 135  
УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

**Пашенко А.І.** (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник проф. д.е.н. Шевцова О.Й.* ВПЛИВ КРИПТОВАЛЮТ НА ГРОШОВО-КРЕДИТНУ 138  
ПОЛІТИКУ УКРАЇНИ

**Пилипенко А.Ю.** (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник доц., к.е.н. Бобирь О.І.* ЕВОЛЮЦІЯ ФІКСАЛЬНОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ: ВИКЛИКИ ДЛЯ 140  
МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ

**Середа М.А.** (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник проф., д.е.н. Макаренко Ю.П.* ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЦІНОВОЇ СТАБІЛЬНОСТІ ЯК ПРІОРИТЕТ 143  
ГРОШОВО-КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИКИ

**Федорова Л.А.** (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник доц.,к.е.н. Бобирь О.І.* ПЕРСПЕКТИВИ УПРАВЛІННЯ БЮДЖЕТОМ ЧЕРЕЗ ЦИФРОВІ 145  
ФІНАНСОВІ ТЕХНОЛОГІЇ

**Шебанова М.О.** (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник доц.,к.е.н. Бобирь О.І.* СИСТЕМА ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ 147  
СТАН ТА НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ

**Шило А.Е.** (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник доц., к.е.н. Бобирь О.І.* РОЗВИТОК БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРУ І КРЕДИТНА ЕКСПАНСІЯ В 149  
УМОВАХ ВІЙНИ

**Ярмолюк Є.Г.** (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник проф., д.е.н.*  
*Шевцова О.Й.* ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ 151

## **УПРАВЛІННЯ ФІНАНСАМИ СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦТВА: ТЕОРЕТИЧНИЙ ТА ПРАКТИЧНИЙ АСПЕКТИ**

**Білоус В.Є.** (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник доц. к.е.н. Адонін С.В.* 154  
РОЛЬ ЗАЛУЧЕНИХ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ  
ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

**Васько В.С.** (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник доц., к.е.н. Бобирь О.І.* 156  
ГАРМОНІЗАЦІЯ СИСТЕМИ ПУБЛІЧНИХ ФІНАНСІВ УКРАЇНИ З  
ЄВРОПЕЙСЬКИМИ СТАНДАРТАМИ

**В'ялий І.С.** (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник доц., к.е.н. Бобирь О.І.* 158  
ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ЦИФРОВІЗАЦІЇ  
МІЖНАРОДНОЇ ЛОГІСТИКИ

**Вязьміна В.К.** (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник доц. к.е.н. Адонін С.В.* 161  
РЕНТАБЕЛЬНІСТЬ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ТА ШЛЯХИ ЇЇ  
ПІДВИЩЕННЯ

**Гончаренко В.А.** (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник доц. к.е.н. Адонін С.В.* 163  
ФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА ТА ШЛЯХИ ЇЇ  
ПІДВИЩЕННЯ В УМОВАХ ВІЙНИ

**Каритник Я. С.** (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник проф. д.е.н.*  
*Макаренко Ю.П.* ФІНАНСОВИЙ ПОТЕНЦІАЛ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ В  
ПОЄДНАННІ З ЇХ РЕУРСНИМИ МОЖЛИВОСТЯМИ В ПЕРІОД  
ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ 165

**Кривінський Н.О.** (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник проф., д.е.н.*  
*Шевцова О.Й.* ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА 167

**Крижановський О. Д.** (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник проф., д.е.н.*  
*Макаренко Ю.П.* ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ УПРАВЛІННЯ  
ФІНАНСАМИ СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦТВА В ПЕРІОД ВІЙСЬКОВОГО  
СТАНУ 169

**Пилипенко А. Ю.** (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник доц., к.е.н. Адонін С.В.* ДИДЖИТАЛІЗАЦІЯ ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ: РОЛЬ FİNTECH У РОЗВИТКУ БІЗНЕСУ 171

**Савченко К.Д.** (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник ст.викл. Левченко М.М.* ОЦІНКА БОРГОВОГО НАВАНТАЖЕННЯ НА СТРУКТУРУ ВИДАТКІВ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ 174

**Сологуб А.А** (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник проф. д.е.н. Макаренко Ю.М.* ВПЛИВ ЕКОНОМІЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ НА АКТИВІ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ 176

**Трушко А. П.** (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник проф. д.е.н. Макаренко Ю.М.* ФРАНЧАЙЗИНГ ЯК ЕФЕКТИВНА МОДЕЛЬ РОЗВИТКУ БІЗНЕСУ: ПЕРЕВАГИ І НЕДОЛІКИ 178

**Чебан О.І.** (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник доц., к.е.н. Левкович О.В.* УПРАВЛІННЯ ДЕБІТОРСЬКОЮ ЗАБОРГОВАНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА 181

**Ханюков М.О.** (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник проф., д.е.н. Шевцова О.Й.* ВПЛИВ ФАКТОРІВ ЗОВНІШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА НА ДІЛОВУ АКТИВНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА 183

## ***ПРОБЛЕМИ ОБЛІКУ, АУДИТУ І ОПОДАТКУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦТВА В КОНТЕКСТІ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ ЄВРОПЕЙСЬКИХ ПРАКТИК ТА СВІТОВОГО ГОСПОДАРСТВА***

**Білоус В.Є.** (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник доц., к.е.н. Бобирь О.І.* ПОДАТКОВІ НАДХОДЖЕННЯ ЯК ОСНОВА ФОРМУВАННЯ ПУБЛІЧНИХ ФІНАНСІВ УКРАЇНИ 186

**Вітценко Л.Р.** (ЗНУ) *Науковий керівник проф., д.е.н Меліхова Т.О.* АНАЛІЗ ТРУДОВИХ РЕСУРСІВ І АУДИТ ОПЛАТИ ПРАЦІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ 188

**Вязьміна В.К.** (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник доц., к.е.н. Бобирь О.І.* ДЕРЖАВНИЙ БЮДЖЕТ УКРАЇНИ: ДОХОДИ, ВИДАТКИ ТА ДЕФІЦИТ У СУЧАСНИХ УМОВАХ 191

**Вязьміна В. К.** (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник ст.викл. Левченко М.М.* ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ:193 СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ

**Грек Є.Л.** (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник доц., к.е.н. Левкович О.В.* СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ 196

**Ігнацевич Е. С.** (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник проф, д.е.н Макаренко Ю.П.* ТРАНСФОРМАЦІЯ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ НА 198 ШЛЯХУ ДО ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

**Костюк С.О.** (ЗНУ Інженерного навчально-наукового інституту) *Науковий керівник проф, д.е.н Макаренко А.П.* ЗНАЧЕННЯ КСВ ДЛЯ ЕФЕКТИВНОГО РОЗВИТКУ БІЗНЕСУ ТА ПОДОЛАННЯ НЕФІНАНСОВИХ РИЗИКІВ 200

**Пилипенко А. Ю.** (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник ст. викл. Левченко М.М.* УПРАВЛІННЯ ДЕБІТОРСЬКОЮ ЗАБОРГОВАНІСТЮ ЯК ФАКТОР ПІДВИЩЕННЯ ЛІКВІДНОСТІ 203

**Савченко К. Д.** (ДНУ ім. О.Гончара) *Науковий керівник доц., к.е.н. Адонін С.В.* ВПЛИВ ПОДАТКУ НА ДОХОДИ ФІЗИЧНИХ ОСІБ НА ФОРМУВАННЯ ДОХІДНОЇ БАЗИ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ 207

**Сімінко К. В.** (ПДАУ) *Науковий керівник доц., к.е.н. Дорошенко О.О.* ЦИФРОВІЗАЦІЯ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ ТА ЇЇ ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ ПІДПРИЄМЦІВ 209

# АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКВИ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОГО РИНКУ: СВІТОВИЙ ДОСВІД ТА УКРАЇНСЬКІ РЕАЛІЇ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

**Білоус В.Є.**

Факультет економіки ДНУ ім. О.Гончара

Науковий керівник проф., д.е.н. Шевцова О.Й.

## РОЛЬ ДЕПОЗИТІВ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ РЕСУРСНОЇ БАЗИ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ

Повномасштабне вторгнення поставило банківську систему України перед серйозними викликами. Попри це, вона зберегла стійкість, і важливу роль у цьому відіграли депозити. Саме вони є головним джерелом коштів для банків – без залучених коштів населення і бізнесу банки не здатні кредитувати економіку та виконувати свої основні функції. Тому стан депозитної бази є прямим відображенням фінансової стабільності банківської системи загалом.

Аналіз динаміки депозитів резидентів України за 2021-2025 роки свідчить про стійку висхідну тенденцію незважаючи на воєнний стан (рис. 1).



Рисунок 1 – Динаміка залучених депозитів комерційними банками України

Попри початковий відтік коштів, банки продовжили свою діяльність, намагаючись виконувати всі зобов'язання та залучати депозити клієнтів. Загальний обсяг депозитів резидентів зріс із 1,5 трлн грн у 2021 році до 3,2 трлн грн у 2025 році, тобто більш ніж удвічі. Таке зростання свідчить про збереження довіри до банківської системи з боку як юридичних, так і фізичних осіб, що є важливим показником її стабільності в умовах тривалого збройного конфлікту.

Водночас дослідники звертають увагу на певні структурні зміни всередині депозитного ринку. Зокрема, в умовах невизначеності вкладники схильні надавати перевагу короткостроковим депозитам, а не довгостроковим. Частина заощаджень переорієнтовується на іноземну валюту або інші більш ліквідні інструменти через інфляційний тиск та курсову нестабільність. Такі тенденції обмежують можливості банків для довгострокового кредитування реального сектору економіки [2, с 529].

Збереження та зростання депозитів дало банкам змогу підтримувати ліквідність, продовжувати кредитування та фінансувати потреби економіки під час війни. Цьому сприяла виважена політика НБУ – зокрема підвищення облікової ставки з 10% до 25% у 2022 році, що зробило депозити привабливішими для вкладників. Додатковим чинником стала робота Фонду гарантування вкладів, який забезпечує відшкодування коштів вкладникам у разі неплатоспроможності банку в межах гарантованої суми, що підтримувало впевненість людей у безпеці їхніх заощаджень навіть в умовах воєнної невизначеності.

Отже, депозити населення та підприємств є важливим елементом ресурсної бази банків України. Вони забезпечують фінансові ресурси для здійснення банківських операцій та сприяють підтриманню стабільності банківської системи. Навіть в умовах війни банківська система України зберігає достатній рівень стабільності, що значною мірою пов'язано зі зростанням депозитів клієнтів банків. З метою зміцнення депозитної бази банків доцільно впровадити індексацію депозитних ставок на рівень інфляції, розширити державні гарантії на

довгострокові вклади та запровадити спеціальні депозитні програми для військових і молодих сімей.

#### Список використаних джерел

1. Грошово-кредитна статистика. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-financial#1ms>
2. Валіцька Л., Шинкарчук М. Вплив воєнних викликів на стан ринку банківських депозитів України. *Економічний аналіз*. 2024. 34 (4). С. 523-535. URL: <https://www.econa.org.ua/index.php/econa/article/view/6246/6565657537>

#### Бурмінова М. В.

Факультет обліку та фінансів ПДАУ

Науковий керівник проф., д. е. н. Зоря О. П.

### ІМПАКТ-ІНВЕСТУВАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ДОСЯГНЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Глобальні виклики, пов'язані зі зміною клімату, соціальною нерівністю та обмеженістю ресурсів, зумовлюють перегляд підходів до функціонування фінансових ринків. За таких умов класична модель, що орієнтується лише на максимізацію прибутку, певною мірою поступається місцем методам, які враховують вплив бізнесу на суспільство та довкілля. Таким є імпакт-інвестування, яке поєднує фінансові та нефінансові результати в єдиній системі оцінки ефективності.

Попри активний розвиток цього напрямку, ринки приватного та венчурного капіталу залишаються середовищем підвищеної невизначеності, що ускладнює залучення великого інституційного капіталу. Ключовим викликом виступає відсутність достатньо ефективних механізмів зниження ризиків, адаптованих до специфіки таких інвестицій [1]. Без їх формування довіра до імпакт-інвестування зростатиме повільно, а масштабування відповідних ініціатив залишатиметься обмеженим.

У цьому контексті особливу увагу привертають фонди фондів та моделі змішаного фінансування, адже їхня перевага полягає не лише в диверсифікації

ризиків, а й у більш гнучкому розподілі фінансового навантаження між учасниками інвестиційного процесу. Комерційні банки схильні відмовлятися від фінансування проєктів, реалізація яких передбачає значні початкові витрати та тривалий період окупності. Водночас участь державного фонду або міжнародної організації розвитку, яка бере на себе частину ризику через пільговий капітал, здатна змінити інвестиційне рішення. За таких умов проєкт стає фінансово привабливішим, бо рівень ризику для приватного інвестора знижується. До того ж ефективність таких механізмів напряду залежить від доступності саме цього «захисного» капіталу, який не завжди є гарантованим.

Крім того, наявні проблеми, пов'язані з оцінкою нефінансових результатів. Атрибуція результатів між різними інвесторами, особливо на первинних і вторинних ринках, часто залишається дискусійною. Додатково виникає питання необхідності доведення, що досягнутий ефект став можливим саме завдяки конкретній інвестиції. Особливо складність посилюється в умовах спільного фінансування, адже, коли декілька фондів одночасно інвестують у соціальний чи екологічний проєкт, чітко визначити внесок кожного з них стає майже неможливо без розробки спеціалізованих методик.

Обмежена доступність якісної корпоративної інформації змушує інвесторів покладатися на приблизні оцінки, що прямо суперечить жорстким вимогам до розкриття даних, яких дотримуються інституційні гравці. Виникає своєрідний дисбаланс, де, з одного боку, існує попит на інвестиції в регіони з високим потенціалом впливу, а з іншого з'являються ризики, які пов'язані з інформаційною непрозорістю, що стримують цей процес.

За таких умов регуляторне середовище набуває особливої ваги. Наявність чітких і зрозумілих правил гри здатна не лише зменшити невизначеність, а й створити основу для системного розвитку ринку. Європейські ініціативи, зокрема CSRD та SFDR, уже закладають фундамент для стандартизації підходів до розкриття інформації про стійкість [1]. Водночас для їх подальшого вдосконалення має враховуватися специфіка імпакт-інвестування. Одним із перспективних

напрямів виступає впровадження систем маркування фінансових продуктів. Чітка ідентифікація інвестицій як таких, що створюють вимірюваний вплив, дозволяє інвесторам уникати маніпуляцій і приймати більш усвідомлені рішення.

Отже, формування ефективної системи імпаکت-інвестування неможливе без комплексного підходу. За умови належного інституційного забезпечення, узгодженої взаємодії учасників ринку та розвитку відповідних механізмів фінансова система може стати не лише джерелом економічного зростання, але й інструментом реальних суспільних змін.

#### **Список використаних джерел**

1. González Vega A. G., Torre Olmo B., de la Cuesta-González M. A multistakeholder approach to impact investing: Focus on institutional investors and key dimensions. *Research in International Business and Finance*. 2025. № 75. URL: <https://doi.org/10.1016/j.ribaf.2025.102766>.

**Васько В.С.**

Факультет економіки ДНУ ім. О.Гончара

Науковий керівник професор, д.е.н. Шевцова О.Й.

### **БАНКІВСЬКЕ КРЕДИТУВАННЯ**

#### **МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ**

Малий та середній бізнес є важливим елементом економічного розвитку України, оскільки забезпечує створення робочих місць, стимулює розвиток підприємництва та сприяє формуванню конкурентного середовища. Одним із основних джерел фінансового забезпечення діяльності підприємств виступає банківське кредитування, за допомогою якого підприємства можуть фінансувати свою поточну діяльність, реалізовувати інвестиційні проекти та відновлювати виробництво.

Тенденції банківського кредитування суб'єктів малого та середнього бізнесу в Україні можна визначити, розглянувши зміну обсягів кредитів, наданих малим і середнім підприємствам протягом 2020–2024 років (рис.1).

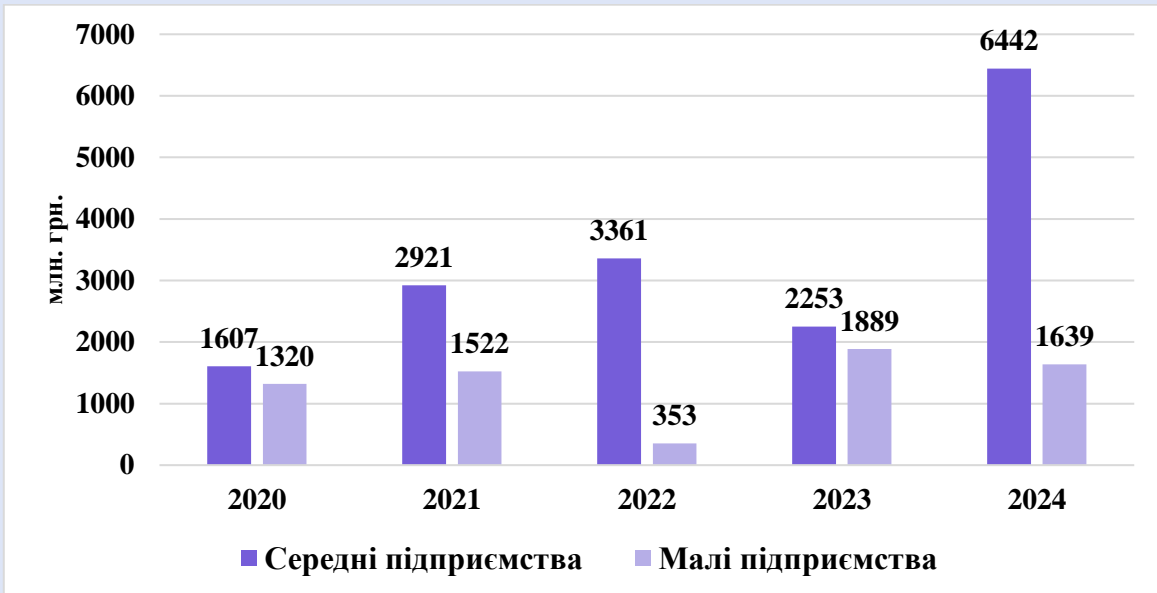


Рисунок 1 – Динаміка кредитування МСБ в Україні у 2020-2024 рр, млн. грн.

*Джерело: побудовано автором на основі [1]*

Наведені дані демонструють, що банківські установи частіше надають кредити середнім підприємствам, що пов'язано з їх більш стабільним фінансовим становищем та нижчим рівнем кредитного ризику. Водночас фінансування малого бізнесу значно сильніше залежить від змін економічної ситуації. Зокрема, у 2022 році обсяг таких кредитів зменшився до 353 млн грн через негативний вплив воєнних подій на діяльність підприємств. У подальші роки спостерігається поступове зростання, що свідчить про пристосування банківської системи та підприємців до нових економічних умов.

Важливу роль у підтримці підприємницької діяльності відіграють державні програми фінансової допомоги. Однією з найбільш відомих є програма «Доступні кредити 5–7–9%», яка спрямована на розширення можливостей МСБ щодо отримання кредитних ресурсів [2]. Реалізація цієї програми сприяє підвищенню доступності фінансування для підприємців та підтримує їх діяльність навіть у складних економічних умовах.

Разом із тим розвиток кредитування МСБ значною мірою визначається доступністю фінансових ресурсів і ефективністю державних інструментів підтримки. Результати досліджень показують, що приблизно 38% підприємців

оцінюють отримання кредиту як складний процес, а ще 14% вважають доступ до фінансування майже недосяжним [3]. Це свідчить про існування певних бар'єрів у сфері кредитування бізнесу та потребу подальшого вдосконалення механізмів фінансової підтримки.

Банківське кредитування залишається важливим джерелом фінансової підтримки малого та середнього бізнесу. Його розвиток значною мірою визначається доступністю кредитних ресурсів та ефективністю механізмів підтримки підприємництва. Подальше вдосконалення умов кредитування сприятиме розширенню можливостей підприємств щодо залучення фінансових ресурсів для здійснення та розвитку господарської діяльності.

#### **Список використаних джерел**

1. Кредити МСП. Національний банк України. URL: [https://bank.gov.ua/files/Loans\\_MSE.xlsx2](https://bank.gov.ua/files/Loans_MSE.xlsx2)
2. Підсумки 2025: за держпрограмою «5-7-9%» підприємці отримали 30 тис. доступних кредитів на майже 94 млрд.грн. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/pidsumky-2025-za-derzhprohramoiu-5-7-9-pidprijemtsi-otrymaly-30-tys-dostupnykh-kredytiv-na-maizhe-94-mlrd-hryven>
3. Як МСБ оцінюють доступ до фінансування в Україні – дослідження ЕВА та Укрсіббанк URL: <https://ukrsibbank.com/news-post/access-to-finance-in-ukraine-study-by-eba-and-ukrsibbank/>

#### **Вязьміна В.К.**

Факультет економіки ДНУ ім. О. Гончара

Науковий керівник проф., д.е.н. Шевцова О. Й.

### **ДОХОДИ ТА ВИТРАТ БАНКІВ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ**

У теперішніх умовах розвитку банківської системи України дослідження доходів і витрат банків набуває особливої значущості. Воєнний стан, макрофінансова нестабільність, трансформація структури активів, посилення ролі держави на фінансовому ринку та податкові зміни безпосередньо позначаються на формуванні фінансових результатів банків. Незважаючи на високий рівень ризиків, банківський сектор України у 2025 році зберіг прибутковість і стабільність: чистий прибуток банків досяг 126,8 млрд грн, що на 39,4% перевищило показник 2024

року. Головним джерелом прибутку й надалі залишався чистий процентний дохід, який зріс до 271,9 млрд грн, тоді як чистий комісійний дохід сягнув 63,6 млрд грн. Водночас чисті активи банківської системи зросли до 4,0 трлн грн, що свідчить про подальше розширення масштабів банківського бізнесу навіть за умов війни [1].

Структура доходів українських банків засвідчує переважання процентних надходжень, які формуються насамперед завдяки кредитним операціям, інвестиціям у державні цінні папери та розміщенню ресурсів у високоліквідні інструменти. Разом із тим помітно зростає значення комісійних доходів, передусім унаслідок розвитку безготівкових розрахунків і платіжної інфраструктури. За інформацією НБУ, чиста процентна маржа у 2025 році залишалася на високому рівні — 7,7%, а чистий комісійний дохід у грудні перевищив довоєнний показник грудня 2021 року [1]. Діяльність з початку року в банківському секторі залишається прибутковою: за січень 2026 року обсяг доходів банків досяг 54,9 млрд грн, із яких на процентні доходи припадає 40,5 млрд грн., а чистий прибуток сягає 10,1 млрд грн [2].

Водночас витрати банків також мають тенденцію до зростання. Передусім ідеться про процентні витрати, адміністративні витрати, витрати на персонал, відрахування до резервів і податок на прибуток. Водночас зросли операційні витрати банків на 15,4% у річному вимірі, зокрема витрати на персонал — на 15,7%. Операційна ефективність сектору залишалася високою: середнє значення показника CIR за 2025 рік становило 40,9% [1]. Разом із тим у структурі витрат банків у січні 2026 року відчутною залишалася частка адміністративних витрат, резервів і податку на прибуток [2]. Додатковим викликом стало посилення податкового навантаження: із 1 січня 2026 року базова ставка податку на прибуток для банків становить 50%, що обмежує можливості банків розширювати операції та кредитування [1; 3].

Отже, умовах війни доходи банків України формуються переважно за рахунок процентних і комісійних надходжень, що відображає традиційну модель їх функціонування. Водночас зростання витрат значною мірою зумовлене

подорожчанням операційної діяльності, підвищенням вартості ресурсів, необхідністю формування та підтримання достатнього рівня резервів, а також посиленням фіскального навантаження на фінансові установи. Додатковим чинником виступає потреба інвестування у цифрову інфраструктуру та кібербезпеку. Незважаючи на це, банківський сектор зберігає високий рівень прибутковості, демонструє адаптивність до складних економічних умов і має достатній запас фінансової стійкості [1; 2].

Надалі підвищення ефективності діяльності банків потребуватиме диверсифікації джерел доходів, активізації кредитування реального сектору економіки, подальшої цифровізації послуг, оптимізації витрат і поступового зменшення надмірної залежності від безризикових державних інструментів, що сприятиме більш збалансованому розвитку банківської системи.

#### Список використаних джерел

1. Огляд банківського сектору. Національний банк України. Лютий 2026 року. URL: [https://bank.gov.ua/admin\\_uploads/article/Banking\\_Sector\\_Review\\_2026-02.pdf?v=16](https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Banking_Sector_Review_2026-02.pdf?v=16)
2. Доходи та витрати банків України. Національний банк України. 01/2026. URL: [https://bank.gov.ua/files/stat/Inc\\_Exp\\_Banks\\_2026-02-01.xlsx](https://bank.gov.ua/files/stat/Inc_Exp_Banks_2026-02-01.xlsx)
3. Особливості оподаткування банків податком на прибуток у 2026 році. Державна податкова служба України. URL: <https://tax.gov.ua/media-tsentr/novini/973943.html>

#### Вязьміна В.К.

Факультет економіки ДНУ ім. О. Гончара

Науковий керівник к.е.н., доц. Бобирь О. І.

## **ОВДП ЯК ДОМІНУЮЧИЙ ІНСТРУМЕНТ ФОНДОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ: ТЕНДЕНЦІЇ, СТРУКТУРА ІНВЕТОРІВ ТА РИЗИКИ**

За останні роки облігації внутрішньої державної позики (ОВДП) перетворилися на головний сегмент українського фондового ринку. Це зумовлено значною потребою держави у фінансових ресурсах, обмеженістю альтернативних каналів залучення капіталу та низькою ліквідністю ринку корпоративних цінних паперів. У підсумку ОВДП виконують дві ключові функції: забезпечують внутрішні запозичення та формують основу біржових і позабіржових операцій на

ринку капіталу. Сучасний етап розвитку ринку вирізняється високою концентрацією ОВДП у руках окремих категорій інвесторів. За інформацією НБУ, станом на 20.02.2026 обсяг ОВДП в обігу (за номінально-амортизаційною вартістю) становив близько 2,01 трлн. грн. Найбільшу частку утримували банки — 950,8 млрд. грн. ( $\approx 47,4\%$ ) та НБУ - 664,5 млрд. грн. ( $\approx 33,1\%$ ); далі йшли юридичні особи - 224,0 млрд. грн. ( $\approx 11,2\%$ ), фізичні особи - 126,1 млрд. грн. ( $\approx 6,3\%$ ) і нерезиденти - 16,8 млрд. грн. ( $\approx 0,8\%$ ) [1]. Така структура свідчить про домінування державних інституцій і фінансового сектору у внутрішньому борговому фінансуванні. Водночас, за даними “Огляду банківського сектору” НБУ, банки продовжували збільшувати портфель ОВДП: приріст становив 3,6% порівняно з попереднім кварталом та 4,9% порівняно з аналогічним періодом попереднього року. Це підтримує стабільність первинних розміщень, але посилює зв’язок “держава–банки” (bank–sovereign nexus) [2].

Функціонування первинного ринку ОВДП забезпечується регулярними аукціонами Міністерства фінансів України [3], а НКЦПФР публікує статистику й аналітику щодо обігу ОВДП на організованому вторинному ринку. НБУ виконує функції депозитарію ОВДП та забезпечує централізований облік паперів у бездокументарній формі, а також підтримує механізми доступу іноземних інвесторів через міжнародну депозитарну інфраструктуру. Проте фактична участь нерезидентів у портфелі ОВДП залишається мінімальною (менше 1%), що відображає вплив підвищених ризиків і регуляторних обмежень. У площині ризиків ключовими залишаються фіскальний і рефінансинговий ризик (необхідність збалансованого управління строками погашення), процентний ризик (чутливість вартості портфелів до змін ставок, особливо у банків), а також ризик концентрації, зумовлений домінуванням банків і НБУ серед власників ОВДП (сукупно близько 80%) [1-2]. Додатковим викликом є нерівномірна ліквідність вторинного ринку між випусками та строками, що ускладнює вихід із позицій без втрат і обмежує формування репрезентативної кривої доходності. Отже, ОВДП залишаються провідним інструментом фондового ринку України та ключовим джерелом

внутрішнього фінансування держави, однак подальший розвиток ринку потребує диверсифікації інвесторів, підвищення ліквідності “вторинки” та вдосконалення інфраструктурних і регуляторних умов [3].

#### Список використаних джерел

1. Національний банк України - [Електронний ресурс.] – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/ua/markets/t-bills>
2. Національний банк України - [Електронний ресурс.] - Режим доступу: [https://bank.gov.ua/admin\\_uploads/article/Banking\\_Sector\\_Review\\_2026-02.pdf?v=16](https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Banking_Sector_Review_2026-02.pdf?v=16)
3. НКЦПФР - [Електронний ресурс.] – Режим доступу: <https://www.nssmc.gov.ua/wp-content/uploads/2026/01/daidzhest-za-hruden.pdf>

#### Гетьманський М.О.

Факультет економіки ДНУ ім. О.Гончара

Науковий керівник проф., д.е.н Шевцова О.Й.

## ІНВЕСТИЦІЙНА АКТИВНІСТЬ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ГЛОБАЛЬНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ

Питання відновлення української економіки після війни зараз є одним із найважливіших. Повномасштабне вторгнення спричинило величезні руйнування, зупинку підприємств і відтік інвестицій. Тому вже сьогодні потрібно думати не лише про перемогу, а й про те, як швидко поставити економіку “на ноги”. Без інвестицій це просто неможливо. Саме вони здатні запуснути модернізацію, створити нові виробництва, підняти зайнятість і повернути людям відчуття стабільності.

Нині ситуація залишається непростюю. Через високі військові ризики та глобальну нестабільність більшість інвесторів займає вичікувальну позицію. У країні є потенціал для відновлення, але капітал не поспішає заходити. Частина компаній заморозила проекти або перенесла їх “на після війни”.

За даними Національного банку України [1], попри певну макрофінансову стабільність, обсяг отриманих прямих іноземних інвестицій (ПІІ) досі критично низький (табл. 1)

Таблиця 1 – Динаміка притоку прямих іноземних інвестицій (ПІІ) в Україну, 2019–2024 (млн дол. США)

Рік	млн дол США	Відхилення, %
2019	3 100	-
2020	- 868	- 128
2021	7 950	915
2022	1 900	- 76
2023	4 247	123
2024	3 330	- 22

Джерело: розраховано автором на основі [1]

Головним стримувальним фактором залишається безпековий ризик. Бізнес не може планувати на кілька років уперед, бо немає гарантій безпеки для капіталу та працівників.

Проблема в тому, що масштаби руйнувань — колосальні. За оцінкою уряду України та Світового банку (RDNA4) [2], загальна вартість відбудови й відновлення становить близько 524 млрд доларів США (на найближче десятиріччя (табл. 2). Очевидно, що покрити такі витрати лише державними коштами або міжнародною допомогою неможливо. Без активного залучення приватного капіталу швидке відновлення стане малоімовірним.

Таблиця 2 – Орієнтовна структура потреб у відбудові України за секторами (оцінка RDNA4, млрд дол. США)

Сектор	Оцінка потреб (млрд \$)	Питома вага, %
Житловий сектор	105	19,51
Промисловість та Бізнес	94	17,98
Транспортна інфраструктура	89	16,98
Соціальна інфраструктура	79	15,09
Енергетика	63	12,14
Сільське господарство	42	8,18
Інше	52	10,12
Всього	524	100

Джерело: розраховано автором на основі [2]

Держава зараз активно готує умови для інвесторів. Міністерство економіки презентувало «Інвестиційний каталог України 2025», де вже зібрано понад 250

готових проєктів у 11 секторах [3]. Це дає сигнал, що країна готова до співпраці. Також ведеться робота над створенням механізмів страхування воєнних ризиків, аби інвестори мали гарантії безпеки для капіталу. Крім цього, уряд працює над реформою податкової системи, спрощенням дозвільних процедур і розвитком індустріальних парків. Отже, інвестиційна активність в Україні перебуває у стані “низького старту”. Безпековий фактор — головне гальмо, але підготовка до відновлення вже триває. Як тільки ситуація стабілізується, можна очікувати справжній інвестиційний прорив. Україна має шанс не просто відновитись, а й провести глибоку модернізацію економіки.

#### **Список використаних джерел:**

1. Національний банк України. Макроекономічний та монетарний огляд. Вересень 2024. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/makroekonomichniy-ta-monetaryny-oglyad-veresen-2024-roku>. 2. World Bank Group. Updated Ukraine Recovery and Reconstruction Needs Assessment (RDNA4). 25 February 2025. URL: <https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2025/02/25/updated-ukraine-recovery-and-reconstruction-needs-assessment-released>. 3. UkraineInvest. Інвестиційний каталог України 2025: Інвестиційні кейси. URL: <https://investportalua.com/investcatalog-ua/>

#### **Гончаренко В. А.**

Факультет економіки ДНУ ім. О. Гончара

Науковий керівник доц., к. е. н. Бобирь О. І.

### **ПРОБЛЕМИ ПУБЛІЧНИХ ФІНАНСІВ УКРАЇНИ ТА ВЕКТОР ЇХ РОЗВИТКУ**

Публічні фінанси відображають процес формування, розподілу й використання централізованих грошових фондів. Вони охоплюють державний бюджет, місцеві бюджети, державні цільові фонди та систему міжбюджетних відносин. Формування та реалізацію бюджетної політики в Україні забезпечує Міністерство фінансів України [1].

В умовах воєнного стану та глибоких економічних трансформацій система публічних фінансів України зазнала значних змін. Зросли видатки на оборону, збільшився бюджетний дефіцит, підвищився рівень державного боргу, а фінансова стабільність значною мірою підтримується міжнародною допомогою.

Сучасний стан публічних фінансів України характеризується значним

фінансовим навантаженням на державний бюджет. У 2022–2024 роках спостерігається зростання бюджетних видатків, насамперед через збільшення витрат на оборону та соціальну підтримку населення.

У 2022 році доходи державного бюджету становили приблизно 1,8 трлн грн, тоді як видатки — близько 2,7 трлн грн, що спричинило значний дефіцит. У 2023 році доходи зросли до 2,7 трлн грн, а видатки — до 4,0 трлн грн. У 2024 році прогнозується подальше зростання доходів до 3,1 трлн грн, а видатків — до 4,5 трлн грн. [2].

Дефіцит бюджету у ці роки становить приблизно 20–27% ВВП, що є досить високим показником. Одночасно зростає і державний борг: з 78% ВВП у 2022 році до майже 90% ВВП у 2024 році.

Важливу роль у забезпеченні фінансової стабільності відіграє міжнародна фінансова допомога. Україна отримує підтримку від міжнародних партнерів, зокрема від Міжнародний валютний фонд, Світовий банк та Європейський Союз. Частка такої допомоги у доходах бюджету становить приблизно 30–40%.

Водночас структура видатків бюджету значно змінилася. У 2023–2024 роках близько 40–45% бюджетних витрат спрямовується на сектор безпеки та оборони [2].

Далі поговоримо про проблеми публічних фінансів, про основні проблеми. Однією з основних проблем є високий бюджетний дефіцит, який виникає через значне перевищення видатків над доходами бюджету. Іншою важливою проблемою є зростання державного боргу, що підвищує навантаження на державний бюджет у майбутньому. Також суттєвою проблемою залишається залежність від міжнародної фінансової допомоги, без якої покриття бюджетного дефіциту було б значно складнішим.

Крім того, негативний вплив на систему публічних фінансів має тіньова економіка, частка якої оцінюється приблизно у 25–30% ВВП [3].

Подальший розвиток публічних фінансів України залежить від реформування фінансової системи та покращення ефективності бюджету. Основні

напрямки цього процесу включають: поступове зменшення бюджетного дефіциту, модернізацію податкової системи та підвищення ефективності податкового управління, впровадження збалансованої політики стосовно боргів, цифровізацію управління державними фінансами, а також внесення змін у фінансову систему для відповідності вимогам Європейського Союзу [3].

Отже, система суспільних фінансів України працює в складних умовах економічної нестабільності. Основні проблеми — це великий бюджетний дефіцит, зростання державного боргу, залежність від міжнародної допомоги та високий рівень тіньової економіки.

В той же час реформи, підтримка міжнародних партнерів та розвиток сучасних фінансових інструментів створюють основу для стабілізації та подальшого розвитку системи публічних фінансів України.

#### Список використаних джерел

1. Студентська бібліотека. Режим доступу: <https://studies.in.ua/finansove-pravo-shporu/2239-ponyattya-ta-klasifikacya-fnansv.html>.
2. Звіт про виконання Державного бюджету України за 2022-2024 рр. Режим доступу: <https://surl.li/yclzgj>.
3. Економіка та суспільство. Проблеми та перспективи розвитку фінансів публічного сектору. Режим доступу: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-49-25>.

### ГУСАК А. В.

Факультет економіки ДНУ ім. О.Гончара

Науковий керівник: проф., д.е.н. Шевцова О.Й.

## АНТИКРИЗОВЕ КРЕДИТУВАННЯ: ДЕРЖАВНІ ПРОГРАМИ ПІДТРИМКИ БІЗНЕСУ У ВОЄННИЙ ПЕРІОД

Підтримка національного підприємництва стала одним із пріоритетних напрямів діяльності Уряду України в умовах повномасштабної війни. Вказана діяльність спрямована на мінімізацію негативних наслідків агресії, стимулювання участі бізнесу у процесах відбудови та формування нових точок зростання для повоєнної економіки.

Державна політика свідомо формує привабливе інвестиційне середовище, яке необхідне для залучення як внутрішнього, так і зовнішнього капіталу. Серед основних інструментів – створення індустріальних парків із вже підготовленими інженерними комунікаціями та податковими пільгами. Крім того, Урядовий офіс UkraineInvest забезпечує індивідуальний супровід великих інвестиційних проєктів, пропонуючи інвесторам комплексні готові рішення. Кінцева ціль таких заходів полягає у формуванні якісно нової економічної моделі для успішної України: орієнтованої на експорт, інтегрованої в глобальні ланцюги доданої вартості, з високою часткою товарів глибокої переробки та диверсифікованої за рахунок потужного малого та середнього бізнесу [1].

Станом на сьогодні в Україні діє низка актуальних програм, що надають підприємцям справжню фінансову допомогу для розвитку бізнесу, реалізації своїх інноваційних ідей та надають доступ до необхідних експертних знань і ресурсів. Зокрема, Кабінет Міністрів України через платформу Дія. Бізнес пропонує державні гранти у межах програми «Власна справа», що включає можливість отримати до 1 млн грн для підприємців креативних індустрій (кіно, театр, дизайн, медіа, розробники ПЗ та ігор), а також грант до 250 тис. грн для діючих підприємців або тих, хто лише планує розпочати власну справу. Ключові умови отримання гранту до 250 тис. грн включають наявність детального бізнес-плану, обов'язкове створення хоча б одного робочого місця, ведення діяльності не менше трьох років та своєчасну сплату податків.

Програма «Власна справа» також включає грант на сад у розмірі до 400 тис. грн на гектар для створення або розвитку садівництва та виноградарства, а також грант на теплицю для ФОП та юридичних осіб у розмірі від 2 млн грн до 7 млн грн, залежно від площі теплиці. Важливою умовою аграрних грантів є співфінансування: грант покриває не більше 70% вартості проєкту, решта 30% — кошти отримувача.

Ще один блок підтримки спрямований на соціальну сферу та ветеранів. Це програма гранту для ветеранів та членів їхніх сімей у розмірі 250 тис. грн до 1 млн

грн, яка надає можливість учасникам бойових дій та їхнім родинам почати чи розширити власний бізнес. Крім того, діють програми компенсацій: компенсація за працевлаштування ВПО (роботодавцям відшкодовуються фактичні витрати на оплату праці, але не вище двох мінімальних заробітних плат) та компенсація за облаштування робочого місця особи з інвалідністю (відшкодування до 120 тис грн для 1 групи інвалідності).

Ключовим механізмом фінансової підтримки малого та середнього бізнесу (МСБ) залишається програма «Доступні кредити 5–7–9%». Це пільгове кредитування, за яким кредит можна отримати до 150 млн. грн. на термін до 10 років. Кошти надаються на фінансування оборотного капіталу та інвестиційні цілі, такі як придбання основних засобів, модернізація, будівництво чи придбання нерухомості [2]

Отже, підтримка та розвиток підприємництва є стратегічними пріоритетами державної політики. Активна реалізація програм зміцнює стійкість бізнесу та закладає фундамент для стрімкого повоєнного економічного відновлення [3].

#### **Список використаних джерел:**

1. Державна підтримка бізнесу. Урядовий портал. URL: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/derzhavna-pidtrymka-biznesu>.
2. Державні програми підтримки. Центр розвитку підприємництва. URL: <https://businessinfo.cv.ua/derzhavni-programy-pidtrymky/>.
3. Інструменти підтримки бізнесу. Національний інститут стратегічних досліджень URL: <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/instrumenty-pidtrymky-biznesu-cher>

#### **Давиденко Ю.В.**

Факультет економіки ДНУ ім. О.Гончара

Науковий керівник: проф., д.е.н. Шевцова О.Й.

### **СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМ РЕЗУЛЬТАТОМ БАНКУ**

Для забезпечення ефективного функціонування банківської установи вагоме значення має регулярне та своєчасне управління її фінансовими результатами. Саме спроможність банку формувати стабільний фінансовий результат визначає рівень його надійності, конкурентоспроможності, а також перспективи

довгострокового розвитку. Актуальність досліджуваної теми обумовлена необхідністю вдосконалення підходів до управління фінансовими результатами банків з метою забезпечення стабільності їх діяльності.

Раціональне управління фінансовими результатами дає змогу своєчасно ідентифікувати потенційні ризики, визначати сильні та слабкі сторони, формувати ефективні напрями підвищення фінансової результативності.

Проблематика оцінювання фінансових результатів діяльності банків знайшла відображення у працях таких науковців, як Волкова Н.І., Головкова Л.С., Добрик Л.О., Криклій О.А., Мочерний С.В., Пушкар М.С., Ситник Н.С., Стасишин А.В. та інші. Водночас важливим залишається подальше дослідження чинників впливу на фінансові результати банків, особливо в умовах сучасних кризових явищ, пов'язаних із воєнним станом.

Суттєвим елементом формування фінансового результату банку є зниження рівня ключових ризиків, притаманних банківській діяльності. До них належать ризики, що піддаються кількісній оцінці, зокрема кредитний, ліквідності, процентний, ринковий, валютний, операційний і технологічний, а також ризики, які складно кількісно виміряти, серед яких репутаційний, правовий і стратегічний [1].

Ефективно побудована система управління фінансовими результатами банку забезпечує досягнення як стратегічних, так і тактичних цілей, а також підвищує результативність виконання управлінських функцій. Подібно до інших систем управління, механізм управління прибутком орієнтований на реалізацію головної мети шляхом виконання визначеного комплексу функцій.

До основних функціональних складових, що формують базовий рівень управління, належать управління доходами і витратами, забезпечення окупності витрат, а також управління прибутковістю діяльності окремих структурних підрозділів банку. Кожен із зазначених напрямів спрямований на оптимізацію окремих аспектів фінансової діяльності, що в сукупності визначають загальний прибуток банківської установи [2].

Наступний рівень представлений аналітичними інструментами, які є необхідними для глибокого оцінювання фінансового стану банку та прийняття обґрунтованих управлінських рішень. До них належать аналіз доходів і витрат, оцінювання ефективності використання ресурсів (зокрема їх обіговості), розрахунок і тлумачення фінансових показників, а також розроблення бізнес-планів із прогнозуванням майбутніх грошових потоків. Саме ці елементи формують основу для подальшої управлінської діяльності.

На завершальному рівні відображаються стратегічні інструменти управління, що забезпечують адаптивність і гнучкість банку в умовах конкурентного середовища. До них належать управління ціноутворенням, яке визначає політику встановлення процентних ставок та інших цінових параметрів, а також маркетингова політика, що враховує вплив ринку та зовнішнього середовища на поведінку клієнтів і фінансові результати банку.

Система управління прибутком у банківській сфері є складною багаторівневою структурою, яка передбачає поєднання аналітичних і управлінських інструментів. Її ефективне функціонування потребує тісної взаємодії між підрозділами банку та здатності оперативно реагувати на зміни внутрішнього і зовнішнього середовища.

#### **Список використаних джерел.**

1. Головкова Л. С., Крисанова Н. О., Добрик Л. О. Підвищення ефективності діяльності банку шляхом управління витратами. *Review of Transport Economics and Management*. 2021. Вип. 5 (21). С. 134–142.

2. Волкова Н. І., Довгань Р. С. Управління фінансовими результатами банку в умовах воєнного . *Економіка та суспільство*. 2023. Вип. 56. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3080>

**Захаров М.А.**

Факультет економіки ДНУ ім. О. Гончара

Науковий керівник проф., д.е.н. Шевцова О.Й.

## **ЦИФРОВІЗАЦІЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ ТА ТРАНСФОРМАЦІЯ БАНКІВСЬКИХ ПОСЛУГ**

Сучасний етап розвитку економічної системи України характеризується стрімкою інтеграцією цифрових технологій у всі сфери суспільного життя. Особливо виразно цей процес прослідковується у фінансовому секторі, де банківські установи виступають рушійною силою інновацій. Актуальність теми дослідження зумовлена необхідністю аналізу трансформаційних процесів у банківському обслуговуванні, які відбуваються під впливом концепції «держава у смартфоні» (Diia), впровадження відкритих API (Open Banking) та зміни споживчої поведінки клієнтів в умовах воєнного стану.

Трансформація банківських послуг в Україні відбувається у кількох ключових напрямках: перехід до моделі «mobile-first», автоматизація комплаєнс-процедур та впровадження новітніх платіжних інструментів. Фундаментальним підґрунтям для цих змін стала законодавча база, зокрема прийняття Закону України «Про платіжні послуги». Цей нормативно-правовий акт імплементує європейські норми PSD2, створюючи умови для відкритого банкінгу [1].

Вплив цифровізації на структуру банківських операцій наочно демонструє статистика Національного банку України. Спостерігається стійка тенденція до зменшення частки готівкових розрахунків та зростання обсягів безготівкових операцій. Це стало можливим завдяки розвитку інфраструктури POS-терміналів, популяризації технологій NFC (Apple Pay, Google Pay) та впровадженню миттєвих P2P-переказів.

За даними НБУ, навіть в умовах повномасштабної війни, банківська система не лише зберегла ліквідність, але й продовжила нарощувати обсяги електронних платежів. Станом на початок поточного року, частка безготівкових операцій за

сумою та кількістю продовжує домінувати, що свідчить про високу довіру населення до цифрових каналів обслуговування [2].

Окремої уваги заслуговує інтеграція банківських сервісів з державними реєстрами через систему ідентифікації BankID НБУ та застосунок «Дія». Це дозволило реалізувати повноцінну процедуру віддаленого відкриття рахунків без необхідності фізичного візиту до відділення. Така трансформація не лише оптимізує операційні витрати банків на утримання мережі відділень, але й забезпечує інклюзивність фінансових послуг для громадян, які перебувають на тимчасово окупованих територіях або за кордоном.

Важливим аспектом цифровізації є кібербезпека. З переходом послуг в онлайн-площину зростають ризики шахрайства та кібератак. Банки змушені інвестувати значні ресурси у системи протидії відмиванню коштів (AML) та захисту персональних даних клієнтів.

Експерти фінансового ринку зазначають, що майбутнє українського банкіngu лежить у площині персоналізації послуг на основі Big Data [3].

Підсумовуючи, можна стверджувати, що цифровізація економіки України докорінно змінила ландшафт банківських послуг. Традиційна модель банкіngu відходить у минуле, поступаючись місцем гнучким, дистанційним та інтегрованим фінансовим сервісам.

#### **Список використаних джерел**

1. Про платіжні послуги: Закон України від 30.06.2021 р. № 1591-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1591-20> (дата звернення: 28.11.2024).
2. Огляд платіжного ринку та діяльності небанківських надавачів платіжних послуг. Національний банк України: офіційне Інтернет-представництво. 2024. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-financial/data-sector-financial> (дата звернення: 28.11.2024).
3. Дука А. П., Москаленко Н. В. Цифрова трансформація банківського бізнесу в умовах глобалізації. *Економіка та суспільство*. 2023. № 48. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-48-56>.

**Ільїна В.В.**

Факультет економіки ДНУ ім. О. Гончара

Науковий керівник проф., д. е. н. Макаренко Ю. П.

## **КРИПТОВАЛЮТИ ЯК ФІНАНСОВИЙ АКТИВ: ПРАВОВИЙ СТАТУС ТА ІНВЕСТИЦІЙНІ РИЗИКИ В УКРАЇНІ**

Сьогодні для нас, студентів-фінансистів, криптовалюта вже не є чимось екзотичним, а сприймається як реальний інструмент для інвестицій. В Україні цей ринок розвивається дуже швидко, і багато хто з нас хоча б раз пробував купувати цифрові активи. Проте з точки зору фінансової науки, криптовалюта — це складний актив, який поєднує в собі риси грошей, інвестиційного товару та навіть технологічного стартапу. Основна проблема зараз полягає в тому, що популярність кріпти випереджає її законодавче регулювання, що створює певний правовий вакуум [1].

Якщо розбирати економічну суть, то в Україні віртуальні активи розглядаються як специфічне майно. Вони не мають фізичної форми, але мають вартість, яку визначає ринок. Важливо розуміти, що на відміну від гривні, яку випускає НБУ, криптовалюта є децентралізованою. Це дає свободу транзакцій, але водночас позбавляє інвестора державних гарантій, які є, наприклад, у банківських вкладників. Тому в наукових колах їх частіше класифікують як високоризиковий фінансовий актив, а не як повноцінну валюту [3].

Щодо правового поля, то головним документом є Закон України «Про віртуальні активи». Згідно з ним, віртуальний актив — це нематеріальне благо, що є об'єктом цивільних прав. Тобто держава визнає, що крипта існує і ви можете нею володіти. Однак закон чітко вказує, що віртуальні активи не є законним платіжним засобом на території України. Це означає, що офіційно розрахуватися біткоїном у супермаркеті не можна — спочатку його треба обміняти на гривню через ліцензованого посередника [2].

Говорячи про інвестиційні ризики, варто виділити три основні моменти: волатильність, безпеку та податки. Ринковий ризик тут максимальний — ціна може впасти на 50% за тиждень без видимих причин. Крім того, в Україні часто трапляються випадки шахрайства з криптобіржами або фішинговими сайтами, де люди втрачають свої кошти назавжди, бо блокчейн-транзакції неможливо скасувати. Також існує ризик блокування рахунків банками через незрозуміле походження коштів, що часто трапляється при P2P-обмінах [5].

Питання оподаткування в Україні досі залишається одним із найбільш заплутаних. Оскільки спеціальні зміни до Податкового кодексу щодо кriptи ще не прийняті в остаточній редакції, податкова може вимагати сплати 18% ПДФО та 1,5% військового збору з усієї суми продажу активу, а не лише з чистого прибутку. Це створює велике фінансове навантаження на інвестора і змушує багатьох залишатися «в тіні». Проте зараз ведеться активна робота над тим, щоб зробити ці ставки більш лояльними для стимулювання ринку [4].

На завершення хочу сказати, що попри всі ризики, криптовалюти — це невід'ємна частина майбутньої фінансової системи України. Для нас як для майбутніх фахівців важливо не просто стежити за курсом, а розуміти правову базу та механізми захисту капіталу. Тільки через прозоре законодавство та підвищення фінансової грамотності населення ми зможемо перетворити крипторинку на безпечне середовище для інвестицій [1].

#### Список використаних джерел

- 1.Гринько А. П., Павленко О. В. Трансформація ринку віртуальних активів в Україні: правовий та економічний аспекти. *Економіка та управління*. 2024. №1. URL: <http://economyandmanagement.com.ua>.
- 2.Закон України «Про віртуальні активи» від 17.02.2022 № 2074-IX. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2074-20>.
- 3.Національний банк України. Роз'яснення щодо статусу криптовалют в Україні. Офіційний сайт НБУ. 2024. URL: <https://bank.gov.ua>.
- 4.Податковий кодекс України. Розділ про оподаткування доходів фізичних осіб від операцій з активами. *База даних «Законодавство України»*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
- 5.Юридична газета. Ризики та перспективи ринку криптоактивів в Україні в умовах воєнного стану. 2023. URL: <https://yur-gazeta.com>

**Кацай Д. П.**

Факультет економіки ДНУ ім. О. Гончара

Науковий керівник проф., д. е. н. Макаренко Ю. П.

## **ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ЦИФРОВОГО БАНКІНГУ В УКРАЇНІ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ**

В Україні вже сформовано ґрунтовну основу для подальшої цифрової трансформації банківського сектору. Протягом останніх років значно зросла кількість громадян, які користуються онлайн-сервісами та дистанційними каналами банківського обслуговування. Цифровізація банківської системи відбувається паралельно з розвитком інтернет-інфраструктури, адже якість та швидкість доступу до мережі безпосередньо впливають на можливості впровадження нових цифрових рішень. Від технічного потенціалу інтернет-провайдерів та мобільних операторів залежить подальше розширення цифрових банківських сервісів [1].

Банки активно переорієнтовують свою діяльність на дистанційні формати взаємодії з клієнтами, поступово мінімізуючи необхідність особистого відвідування відділень. Це дозволяє оптимізувати витрати, раціонально використовувати кадрові ресурси та формувати так звані цифрові екосистеми, у межах яких здійснюється зберігання й обробка клієнтських даних. Водночас більшість фінансових установ зберігає комбіновану модель обслуговування, поєднуючи традиційні та цифрові канали продажу послуг для забезпечення максимальної доступності для різних категорій клієнтів.

Суттєвим поштовхом до цифрової трансформації стала пандемія, яка змусила банки пришвидшити впровадження дистанційного обслуговування. Змінилася модель споживання фінансових послуг: клієнти почали надавати перевагу мобільним застосункам, що дозволяють отримати повний спектр банківських сервісів у режимі 24/7. Війна ще більше актуалізувала потребу в онлайн-банкінгу,

адже значна частина українців перебуває за кордоном, але продовжує користуватися послугами вітчизняних банків. Це стимулює міжнародне партнерство та сприяє інтеграції української банківської системи до європейського фінансового простору [1].

За останні п'ять років фінансово-технологічний сектор України демонструє відчутний прогрес. Розвиток фінтеху зумовлений цифровізацією економіки, поширенням інтернету, зростанням електронної комерції, конкуренцією на фінансових ринках та популярністю соціальних мереж. Водночас співпраця банків із фінтех-компаніями має як перспективи, так і проблеми: значна частина банків використовує застарілі ІТ-системи, що ускладнює інтеграцію новітніх технологій, і лише незначний відсоток установ досягає очікуваної прибутковості від таких партнерств.

Українські діджитал-банки активно конкурують між собою, пропонуючи клієнтам швидкість, зручність та інноваційність обслуговування. Банківська система поступово формує культуру використання цифрових платформ для проведення фінансових операцій. Важливим стратегічним кроком стала реалізація Стратегії розвитку фінтеху, ініційованої Національний банк України, одним із пріоритетів якої є підвищення цифрової та фінансової грамотності населення через створення освітніх програм і спеціалізованих інформаційних платформ [2].

Сьогодні банки пропонують широкий спектр дистанційних послуг: інтернет- і мобільний банкінг, онлайн-перекази, дистанційне відкриття рахунків, оформлення кредитів, використання електронного підпису, чат-боти, інвестиційні сервіси та безконтактні платежі. Провідні установи, зокрема ПриватБанк, Універсал Банк, Ощадбанк та Райффайзен Банк, постійно вдосконалюють цифрові сервіси для підвищення зручності користування [3].

Основою сучасної цифрової трансформації є автоматизація процесів та впровадження фінансових і інформаційних технологій. Використання великих даних (SmartData) дозволяє формувати детальний профіль клієнта, аналізувати його поведінку та пропонувати персоналізовані продукти. Штучний інтелект

застосовується у кредитному скорингу, виявленні шахрайства, автоматизації контакт-центрів, маркетинговій аналітиці та інвестиційних сервісах. Хмарні технології забезпечують гнучкість зберігання й обробки даних, що підвищує ефективність діяльності банків.

Разом із перевагами цифровізація породжує нові ризики, серед яких кіберзагрози, фішингові атаки, DDoS-атаки, витоки конфіденційної інформації та внутрішні загрози з боку персоналу.

Для мінімізації ризиків банки впроваджують багаторівневі системи захисту: двофакторну автентифікацію, біометричну ідентифікацію, шифрування даних, захист мережевих комунікацій та постійне навчання персоналу. Забезпечення інформаційної безпеки стає ключовою умовою довіри клієнтів до цифрових сервісів [4].

Отже, цифровий банкінг в Україні перебуває на етапі активного розвитку. Його подальше зростання залежить від технологічної модернізації, удосконалення регуляторного середовища, підвищення цифрової грамотності населення та зміцнення кібербезпеки. Побудова масштабних цифрових екосистем і поглиблення міжнародної інтеграції створюють передумови для формування конкурентоспроможної та інноваційної банківської системи в умовах цифрової економіки.

#### **Список використаних джерел**

1. Орел А. М., Дяченко В. В. Виклики та перешкоди впровадження цифрової бізнес-моделі банку в Україні: Економічна наука. 2024. № 5. С. 55.
2. Тимоць М. В. Аналіз трендів та перспектив цифрового банкінгу в Україні: *International Science Journal of Management, Economics & Finance*. 2025. Vol. 4, No. 5. P. 25–26.
3. Галушко Ю., Фокіна Ю. Розвиток цифрового банкінгу в Україні: сучасні тенденції та перспективи: Фінансово-кредитні системи: перспективи розвитку. 2025. № 2(17).
4. Кретов Д. Ю. Розвиток цифрового банкінгу і інновацій в сфері надання банківських послуг: Економіка і управління. 2025. Вип.1.

**Курікова А. Є.**

Факультет економіки ДНУ ім. О.Гончара

Науковий керівник доц., к.е.н. Адонін С.В.

## **ЦИФРОВІЗАЦІЯ БАНКІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: РОЛЬ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ТА ТРАНСФОРМАЦІЯ ФУНКЦІЙ ПЕРСОНАЛУ**

У сучасних умовах цифровізації економіки особливої актуальності набуває впровадження штучний інтелект у фінансову сферу. Банківський сектор є одним із найбільш технологічно орієнтованих, тому саме тут інновації впроваджуються найшвидше. Це зумовлює дискусію щодо того, чи здатні новітні технології повністю замінити банківських працівників у майбутньому.

Штучний інтелект вже сьогодні активно використовується банками для автоматизації рутинних процесів. Зокрема, системи на основі AI застосовуються для обробки великих обсягів даних, оцінки кредитоспроможності клієнтів, виявлення шахрайських операцій та обслуговування клієнтів через чат-боти. Це дозволяє значно скоротити витрати банків та підвищити швидкість обслуговування. Наприклад, автоматизовані алгоритми здатні аналізувати фінансову історію клієнта за лічені секунди, що раніше потребувало значного часу та участі працівників.

Як видно з наведених даних, найбільш автоматизованими є рутинні та аналітичні процеси, які пов'язані з обробкою інформації. Водночас сфери, що потребують глибокого аналізу, досвіду та комунікації з клієнтами, значно менше піддаються автоматизації. Це свідчить про те, що штучний інтелект ефективно виконує допоміжну функцію, але не може повністю замінити людину у прийнятті складних фінансових рішень.



Рисунок 1 - Рівень автоматизації банківських функцій за допомогою штучного інтелекту

Незважаючи на значні переваги, повна заміна банківських працівників є малоімовірною. По-перше, штучний інтелект не здатний повною мірою враховувати людський фактор, зокрема емоції, довіру та індивідуальні особливості клієнтів. У складних фінансових ситуаціях клієнти потребують консультацій та підтримки, які можуть надати лише фахівці з відповідним досвідом. По-друге, існують ризики, пов'язані з помилками алгоритмів, кіберзагрозами та захистом персональних даних, що потребує постійного контролю з боку людини.

Крім того, впровадження штучного інтелекту трансформує роль банківських працівників, але не ліквідує її. Замість виконання рутинних операцій працівники зосереджуються на аналітичній роботі, стратегічному плануванні та побудові довгострокових відносин із клієнтами. Таким чином, відбувається не витіснення, а зміна функцій персоналу.

Отже, штучний інтелект є потужним інструментом підвищення ефективності банківської діяльності, проте він не може повністю замінити банківських працівників. Найбільш ефективною моделлю розвитку банківського сектору є поєднання технологій та людського капіталу, що забезпечує як швидкість і точність операцій, так і якість обслуговування клієнтів.

### Список використаних джерел

1. <https://www.ibm.com/think/topics/artificial-intelligence-finance>
2. <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/4711?>

**Лопаткін Д.Є.**

Факультет економіки ДНУ ім. О.Гончара

Науковий керівник: доц. Адонін С.В.

## **ФАКТОРИ СТРИМУВАННЯ ТА РИЗИКИ РОЗВИТКУ НЕОБАНКІВ В УКРАЇНІ**

Розвиток необанків в Україні відбувається у складних умовах нестабільного фінансового середовища та супроводжується низкою факторів, що обмежують їх зростання. Серед них — недосконале регулювання, економічна нестійкість, воєнні ризики, дефіцит інвестицій, підвищені кіберзагрози та обмежена довіра користувачів до цифрових сервісів. У сукупності це формує підвищений рівень невизначеності та вимагає ретельного врахування при стратегічному плануванні розвитку необанків.

Однією з головних проблем залишається недосконалість нормативної бази. Попри поступове наближення до європейських стандартів, законодавство досі більше орієнтоване на класичні банки, що ускладнює діяльність цифрових фінансових установ. Це проявляється у труднощах із ліцензуванням, визначенням статусу, вимог до капіталу та спектра послуг, що підвищує ризики для нових учасників ринку.

Крім того, відсутність чітких правил створює додаткові труднощі для управління та стримує інвестиції. Недостатній рівень нагляду може знижувати довіру клієнтів через ризики шахрайства, слабкий захист даних і неефективні механізми вирішення спорів. Це ускладнює формування стабільної клієнтської бази.

Також значною проблемою є кіберзагрози та можливість фінансових зловживань, що посилюються при слабкому контролі. Окремо варто відзначити

складнощі виходу на міжнародні ринки через невідповідність норм і труднощі транскордонної діяльності, що знижує конкурентоспроможність українських необанків.

Суттєвий вплив має і війна, яка створює додаткові ризики для стабільної роботи фінансових сервісів. Перебої з електроенергією, зв'язком, кіберзагрози та руйнування інфраструктури змушують банки інвестувати у резервні системи та посилення захисту даних для забезпечення безперервності діяльності [2].

Інфляційні процеси, нестабільність валютного курсу, падіння реальних доходів населення та загальна економічна невизначеність створюють додатковий тиск на розвиток необанків. Зниження фінансових можливостей клієнтів скорочує попит на банківські послуги, а нестійкість економіки ускладнює прогнозування результатів і побудову ефективних бізнес-моделей.

Функціонування необанків потребує значних інвестицій у технології, безпеку, маркетинг і дотримання нормативних вимог. В умовах воєнних ризиків доступ до зовнішнього фінансування обмежений, що стримує розширення та впровадження нових рішень. Водночас запуск такого бізнесу пов'язаний із високими початковими витратами на ІТ-системи, персонал і юридичну підтримку. При цьому лише незначна частина цифрових банків досягає прибутковості протягом перших років діяльності.

Оскільки необанки працюють виключно в цифровому середовищі, вони особливо чутливі до кіберзагроз, витоку даних і шахрайства. В українських умовах ці ризики посилюються через кіберконфлікти, що може призводити до фінансових втрат і зниження довіри клієнтів.

Додатковим стримувальним фактором є складність регулювання. У багатьох країнах відсутні чіткі правила для цифрових банків, що уповільнює ліцензування та розвиток ринку. Водночас часті кіберінциденти змушують необанки збільшувати витрати на захист інформації, що підвищує їх операційні витрати [3].

Незважаючи на активну цифровізацію, частина українців із насторогою ставиться до онлайн-банкінгу. Низька фінансова та цифрова обізнаність,

побоювання втрати коштів чи даних і відсутність фізичних відділень зменшують готовність користуватися такими сервісами, що стримує приріст клієнтів.

Водночас традиційні банки швидко впроваджують цифрові інструменти, переймаючи переваги необанків. Це підсилює конкуренцію та ускладнює вихід на ринок без значних витрат на просування.

Багато необанків не мають власних ліцензій і змушені працювати через партнерство з класичними банками або провайдерами ВааS. Така залежність від сторонньої інфраструктури може створювати труднощі через технологічні обмеження та різні підходи до розвитку сервісів.

Орієнтація на складні IT-рішення й хмарні платформи також підвищує операційні ризики: технічні збої чи помилки можуть призводити до перерв у роботі та втрати довіри клієнтів [1].

Додатковим викликом є нестача кваліфікованих спеціалістів у сфері фінтеху та кібербезпеки, що ускладнює розвиток і підвищує витрати.

Будь-які інциденти, пов'язані з безпекою чи порушенням правил, можуть мати значний репутаційний ефект і негативно впливати на довіру до всього ринку цифрових банків.

Отже, розвиток необанків в Україні відбувається під впливом комплексу регуляторних, економічних, воєнних і технологічних викликів, що стримують їх зростання та масштабування. Водночас ці перешкоди стимулюють потребу у вдосконаленні законодавства, посиленні кіберзахисту, підвищенні фінансової обізнаності населення та зміцненні стійкості фінансової системи.

За умови подолання цих проблем, разом із процесами євроінтеграції, цифрової трансформації економіки та післявоєнного відновлення, необанки можуть стати важливою складовою фінансового сектору України й посилити свої позиції як на внутрішньому, так і на міжнародному рівнях.

#### Список використаних джерел

1. Neobanking Market. Market Reports World, 2025. URL: <https://www.marketreportsworld.com/market-reports/neobanking-market-14716762>
2. Цифровий банкінг і розвиток необанків: сучасний стан та перспективи. Журнал *Scientia Fructuosa*. 2025. URL: <https://journals.knute.edu.ua/scientia-fructuosa/article/view/2090/1898>

3. Digital-first consumers and regulation fuel neobank growth in 2025. International Banker, 2025. URL: <https://internationalbanker.com/banking/digital-first-consumers-and-regulation-fuel-neobank-growth-in-2025/>

**Полішко О. Ю.**

Факультет економіки ДНУ ім. О. Гончара  
Науковий керівник проф., д.е.н. Шевцова О.Й.

## **СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ БАНКІВ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ВІДНОВЛЕННЯ**

Повномасштабна війна в Україні значні труднощі для національної економіки та фінансової системи. Банківський сектор опинився на передовій цих змін, адже його діяльність прямо впливає на стабільність ринку, підтримку бізнесу та населення. У таких умовах соціальна відповідальність банків (Corporate Social Responsibility — CSR) має ключове значення, поєднуючи економічні, соціальні та стратегічні функції для підтримки суспільства та відновлення країни [1].

Соціальна відповідальність банків передбачає сукупність дій, спрямованих на забезпечення безперебійної фінансової підтримки клієнтів, захисту їхніх інтересів, участь у гуманітарних ініціативах, а також активну участь у відновленні економіки. CSR у воєнний час є не лише проявом етичної позиції бізнесу, але й інструментом сталого розвитку, який дозволяє зберегти соціальну стабільність та економічну активність [2].

Одним із основних напрямів соціальної відповідальності є підтримка населення та бізнесу. Під час війни банки активно впроваджують механізми кредитних канікул, відтермінування платежів, спеціальні умови кредитування для релокованих підприємств та малого бізнесу. Такі заходи допомагають зберегти робочі місця, підтримати економічну активність у постраждалих регіонах і сприяють збереженню фінансової стійкості держави [3].

Важливим елементом CSR є благодійна та волонтерська діяльність. Банки систематично перераховують кошти на потреби Збройних сил України,

підтримують гуманітарні фонди, реалізують соціальні проекти для внутрішньо переміщених осіб, відновлюють соціальну інфраструктуру. Участь фінансових установ у таких програмах підвищує рівень довіри суспільства до банків, формує позитивний імідж і демонструє відповідальність перед громадою [1,2].

У контексті повоєнного відновлення соціальна відповідальність набуває стратегічного значення. Банки повинні відігравати роль ключових агентів відновлення економіки, забезпечуючи фінансування підприємств, участь у інвестиційних та грантових програмах, а також сприяючи розвитку інноваційних і екологічних проектів. Концепція сталого фінансування передбачає орієнтацію на ESG-принципи (Environmental, Social, Governance), що дозволяє поєднувати економічні інтереси з соціальними та екологічними пріоритетами [3].

Важливу роль у реалізації CSR відіграє топ-менеджмент банків. Від його стратегічних рішень залежить ефективність програм соціальної відповідальності, життєво важливих галузей економіки та підтримка населення. Лідерство у сфері CSR стає критично важливим для формування довгострокових стратегій банків, особливо в умовах війни та відновлення [2].

Таким чином, соціальна відповідальність банків України в умовах війни та відновлення є багатогранним явищем, що об'єднує економічну, гуманітарну та стратегічну діяльність фінансових установ. Банки виступають не лише учасниками фінансового ринку, а й важливими елементами національної стійкості. Їхня активна позиція, підтримка населення, участь у відновленні та впровадженні принципів сталого розвитку формують фундамент економічного відновлення України та забезпечують перспективи сталого розвитку фінансового сектору в майбутньому.

#### **Список використаних джерел:**

1. Серікова О. М. Корпоративна соціальна відповідальність бізнесу в умовах війни в Україні: національний і глобальний виміри. *Бізнес-Інформ*, 2022, (6), 94-100 с.
2. Миськів Г. В., Пасінович І. І. Сталий розвиток та соціальна відповідальність в умовах війни в Україні. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія «Проблеми економіки та управління», 2023, 7(1), 21-36 с.
3. Батрак О. В. Банківська система України в умовах війни: стратегічні пріоритети сталого фінансування та відновлення. *Матеріали VI Міжнародної науково практичної Інтернет*

**Пилипенко А. Ю.**

Факультет економіки ДНУ ім. О.Гончара

Науковий керівник доц., к.е.н. Бобрь О. І.

## **МОНІТОРИНГ ОПЕРАЦІЙ З ВІРТУАЛЬНИМИ АКТИВАМИ ТА ПРОЦЕСАМИ ІНТЕГРАЦІЇ ЇХ У ФІНАНСОВИЙ СЕКТОР**

Твердження про те, що використання криптовалют може створювати додаткові ризики для фінансової системи, зокрема у сфері відмивання доходів та фінансування протиправної діяльності, давно перебуває у фокусі уваги регуляторів. Віртуальні активи, завдяки своїй транснаціональності та технологічним особливостям, здатні ускладнювати ідентифікацію учасників операцій, що потребує посилення державного контролю.[1]

В Україні суттєве оновлення підходів до фінансового моніторингу відбулося після набрання чинності Законом України № 361-ІХ від 28.04.2020 р. «Про запобігання та протидію легалізації (відмивання) доходів...». Прийняття цього нормативного акта стало важливим кроком до гармонізації національного законодавства з європейськими вимогами та міжнародними стандартами у сфері боротьби з відмиванням коштів і фінансуванням тероризму. Закон розширив коло суб'єктів первинного фінансового моніторингу та посилив їх обов'язки щодо ідентифікації клієнтів і аналізу фінансових операцій.

Особливу увагу приділено діяльності криптовалютних бірж і сервісів обміну цифрових активів. Встановлення для них обов'язкових процедур KYC (Know Your Customer) та вимог щодо відстеження транзакцій стало відповіддю держави на нові виклики, пов'язані з розвитком фінансових технологій. Відтепер такі оператори повинні діяти за принципами, подібними до банківських установ, забезпечуючи належну перевірку клієнтів та виявлення підозрілих операцій. Важливим нововведенням стало також зобов'язання платіжних організацій супроводжувати

грошові перекази повною інформацією про платника та отримувача, що відповідає міжнародним вимогам прозорості фінансових потоків.[2]

Сучасний етап розвитку фінансової системи характеризується глибокою цифровізацією. Розвиток FinTech, поява цифрових банків і широке використання криптовалют зумовлюють необхідність застосування інноваційних технологій у сфері фінансового моніторингу та аудиту. Йдеться про автоматизовані системи аналізу транзакцій, використання алгоритмів штучного інтелекту для виявлення нетипових операцій, а також застосування технологій обробки великих масивів даних для формування ризик-профілів клієнтів. Компанії, які впроваджують RegTech-рішення, отримують можливість швидше та точніше ідентифікувати потенційні загрози, однак це потребує значних фінансових ресурсів і наявності кваліфікованих фахівців.

Водночас цифровізація породжує нові ризики, зокрема кіберзагрози та можливість витоку конфіденційної інформації. Тому питання захисту даних і безпеки платіжних систем стає невід'ємною складовою аудиторської та комплаєнс-діяльності. Забезпечення стійкості інформаційної інфраструктури є критично важливим для підтримання довіри до фінансових установ.[2]

Після 2022 року фінансовий моніторинг в Україні набув додаткового виміру у зв'язку з воєнними та санкційними викликами. Значна увага приділяється перевірці клієнтів на наявність зв'язків із державами-агресорами, контролю операцій із високоризиковими юрисдикціями та блокуванню активів осіб, до яких застосовано санкції. У цьому контексті важливу роль відіграють рішення та роз'яснення Національний банк України, який координує діяльність банків у сфері комплаєнсу та фінансового контролю. Банки зобов'язані здійснювати належну ідентифікацію та верифікацію клієнтів, аналізувати характер їх операцій і, у разі виявлення підозрілих дій, інформувати Державну службу фінансового моніторингу як уповноважений орган фінансової розвідки.[1]

Діяльність НБУ ґрунтується на міжнародних стандартах, зокрема 40 Рекомендаціях Financial Action Task Force, а також положеннях європейських

директив у сфері протидії відмиванню доходів. Постійне оновлення нормативно-правової бази свідчить про прагнення забезпечити відповідність української фінансової системи сучасним глобальним вимогам.

Крім того, фінансовий моніторинг дедалі більше інтегрується з концепцією сталого розвитку та корпоративної відповідальності. ESG-фактори (екологічні, соціальні та управлінські аспекти) впливають на оцінку ризиків і репутації компаній. Прозорість джерел фінансування, ділових зв'язків та дотримання етичних принципів стають важливими критеріями для інвесторів і регуляторів. Міжнародні тенденції, зокрема створення наднаціональних органів контролю в ЄС та розвиток стандартів ESG-аудиту, свідчать про подальше посилення вимог до корпоративного управління.[3]

Отже, сучасні виклики — технологічні, економічні та геополітичні — зумовлюють необхідність постійного вдосконалення системи фінансового моніторингу. Українським компаніям доцільно вже сьогодні впроваджувати найкращі практики комплаєнсу та аудиту, орієнтуючись на міжнародні стандарти, що дозволить не лише мінімізувати ризики, а й підвищити довіру до національного фінансового сектору.[3]

#### Список використаних джерел

1. Моніторинг операцій з віртуальними активами в умовах цифровізації фінансової системи // Актуальні проблеми національного права. 2025. № 1. URL: [https://apnl.dnu.in.ua/1\\_2025/20.pdf](https://apnl.dnu.in.ua/1_2025/20.pdf) (дата звернення: 04.03.2026).
2. Інтеграція віртуальних активів у фінансовий сектор: сучасні виклики та перспективи // Економіка та суспільство. 2024. № \_\_\_\_\_. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/6692/6633> (дата звернення: 04.03.2026).
3. Financial monitoring of virtual assets circulation: international experience and Ukrainian realities. Riga: Baltic Publishing, 2024. URL: <http://baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/download/197/5509/11551-1?inline=1> (дата звернення: 04.03.2026).

## **Приходченко Є. О.**

Факультет економіки ДНУ ім. О. Гончара

Науковий керівник доц., к.е.н. Адонін С.В.

### **ВПЛИВ ВІЙНИ НА СТРАХОВИЙ РИНОК УКРАЇНИ**

Страховання ризиків в Україні під час війни стає одним із головних аспектів. Адже це завжди серйозний крок для забезпечення своєї безпеки в багатьох сегментах життєдіяльності. Останні роки найбільший вплив на фінансово-економічний, включаючи страховий сектори несе повномасштабне вторгнення. Коли починають збільшуватися ризики для страхових компаній, а саме тих, які спеціалізуються на страхуванні майна та життя, це стає одним з найбільших викликів. Зростання збиткових випадків та можливість загрози економічній стабільності внаслідок війни призводить до здійснення політики коригування страхового сектору та збільшення зокрема страхових внесків. Головним чином саме страхові компанії починають коригувати діяльність та прискорювати стабільність у сфері.

Підтримання забезпеченості уряду достатньої фінансової допомоги та підтримки, надаючи мінімальну допомогу для підтримки стабільності – найважливіше. В іншому випадку можна отримати занепад економіки і довгу роботу щодо відновлення розвитку до стійкого рівня. Довготривала підтримка ринку страхування може запобігти багатьох проблем в різних напрямках діяльності людей. В поганому випадку довге та непрогресивне відновлення країни може призвести до поганих наслідків і погіршення життя багатьох родин.

Вплив війни на страхову сферу є дуже відчутним, а саме: збільшення кількості страхових виплат, викликаних збитками на житлово-майновий фонд; виплат на покриття збитків пов'язаних з транспортними засобами. Найбільше потребують страхування прифронтові області або області в яких ведуться бойові дії. Через війну значно змінився попит на види страхування, наприклад значно

підвищився на автострахування, медичне та страхування відповідальності, зокрема на всі інші види попит впав. Це пов'язано зі зростанням кількості ризиків під час війни [1].

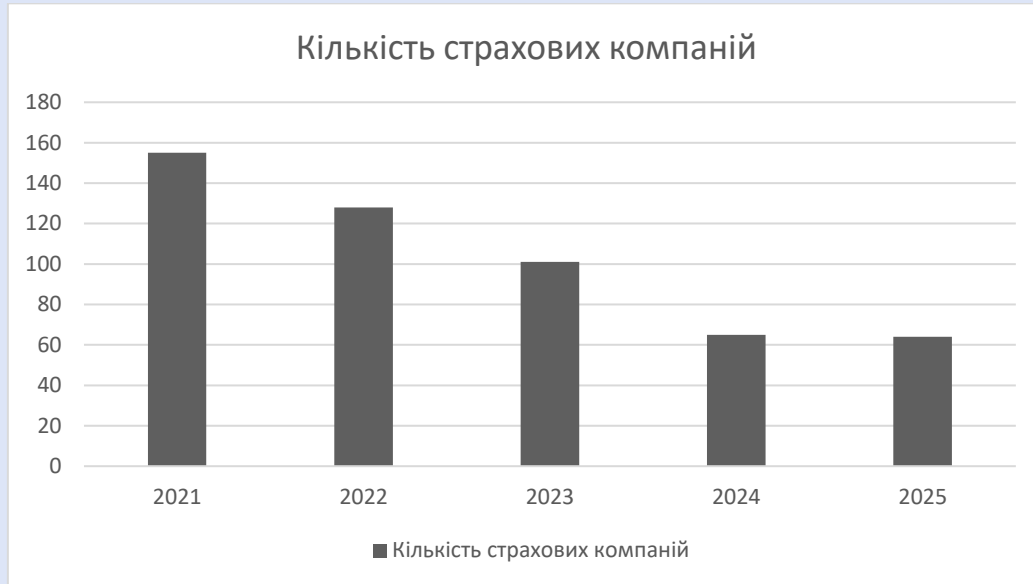


Рисунок 1 - Кількість страхових компаній 2021-2025 роки.

*Джерело: розроблено автором за даними [2].*

В умовах великої кризи, наприклад війна, потрібно бути обережним, адже коли бойові дії будуть завершені і економіка держави буде повернена до спокійного та стабільного життя, країна може зустрітися з непередбачуваними викликами. Непередбачувана кількість страхових компаній, які вирішать залишитися на ринку України, можуть збанкрутувати або зазнати руйнувань. Країні потрібно мати великий амортизаційний запас премій та видатків для покриття цих збитків.

Якщо застосовувати детальний та обширний аналіз динаміки та прозорість ринку вітчизняних компаній, у майбутньому можна зрозуміти, як воєнний конфлікт вплинув на економіку в цілому, і саме на страховий сегмент. В подальшому побудувати програму для відновлення [3].

#### **Список використаних джерел:**

1. Review of transport economics and management: *Воєнний вплив на страховий ринок України: аналіз перешикод та реструктуризація фінансового ландшафту*: <https://pte.ust.edu.ua/article/view/292851>
- 2.

Національний Банк України: *Наглядова статистика*: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist> 3.  
Європейський Страховий Альянс: *Страховання під час війни: що обирає бізнес та як змінюється ринок*:  
<https://eia.com.ua/content/strahuvannya-pid-chas-viyny-shcho-obyraye-biznes-ta-yak-zminuyetsya-rynok>

**Савченко К. Д.**

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

д. е. н., проф. Шевцова О. Й.

## **ТРАНСФОРМАЦІЯ КОНКУРЕНТНИХ СТРАТЕГІЙ БАНКІВ У ЦИФРОВОМУ СЕРЕДОВИЩІ**

Структура фінансового ринку зазнає фундаментальних змін через агресивну політику технологічних корпорацій та фінтех-стартапів. Звіт Світового банку фіксує чітку тенденцію: нові гравці цілеспрямовано виокремлюють найприбутковіші фінансові ніші – мікрокредитування, транскордонні та роздрібні платежі [2]. Наслідком цього процесу є пряме руйнування історичної монополії класичних банків. Правила конкурентної боротьби також трансформуються. Звичні інструменти, такі як розгалужена мережа фізичних відділень чи демпінг відсоткових ставок, більше не гарантують лідерства. Сучасна ринкова перевага базується на інших критеріях, до них належать: швидкість транзакцій, автоматизація та здатність установи формувати цифрову екосистему. Такий зовнішній тиск не залишає традиційним банкам вибору: замість кількісного розширення вони змушені оптимізувати власні бізнес-моделі на базі новітніх технологій.

Формування дієвої цифрової стратегії не обмежується розробкою зручних мобільних застосунків, необхідна повна реорганізація внутрішніх процесів банку. Завдяки переходу на хмарні технології та автоматизації адміністративно-операційного апарату установи здатні збільшувати обсяги операцій, не розширюючи при цьому штат чи інфраструктуру. Дослідження Jia K та Liu X наводять фактичні докази цього явища: високий рівень цифровізації прямо

корелює зі зниженням операційних і маржинальних витрат [3]. Утворений фінансовий резерв дозволяє банкам пропонувати вигідніші тарифи. Втрати на комісіях компенсуються більшою кількістю транзакцій. Відповідно, технологічні інновації перетворюються на ключовий інструмент виживання та конкурентної боротьби.

Вітчизняний банківський сектор демонструє специфічний підхід до впровадження інновацій. Головний акцент українські фінансові установи роблять на власних програмних розробках та оптимізації взаємодії з користувачем. Локальною конкурентною перевагою стала інтеграція банківських систем із державними електронними сервісами, насамперед із застосунком «Дія». Це рішення радикально скорочує час на віддалену ідентифікацію клієнтів. Однак процес трансформації гальмується низкою факторів, так А. М. Орел наголошує на трьох основних проблемах: гострий дефіцит кваліфікованих інженерів, висока вартість постійного оновлення систем кібербезпеки та загальний консерватизм фінансових установ [1]. Класичні ієрархічні методи управління заважають банкам швидко адаптуватися до змін, тому реформування організаційної культури є критично необхідним.

Підсумовуючи, часткові технологічні покращення більше не здатні забезпечити банкам ринкових переваг. Довгострокова стратегія передбачає повну перебудову фундаментальної моделі установи на базі цифрових інновацій. Недостатньо просто відкрити новий канал збуту для старих послуг, оскільки технологічні компанії пропонують клієнтам більш зручні комплексні рішення, тому щоб зберегти свої позиції, класичні банки змушені системно оптимізувати внутрішні операції та впроваджувати гнучкі методи управління.

#### **Список використаних джерел:**

1. Орел А. М. Виклики та перешкоди впровадження цифрової бізнес-моделі банку в Україні. Економіка та суспільство. 2024.
2. World Bank Group. Fintech and the digital transformation of financial services: implications for market structure and public policy. Washington, DC: World Bank, 2022.
3. Jia K and Liu X. Bank digital transformation, bank competitiveness and systemic risk. Frontiers in Physics. 2024.

**Скрябін В. Р.**

Факультет економіки ДНУ ім. О. Гончара

Науковий керівник проф., д. е. н. Макаренко Ю. П.

## **РОЛЬ МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ (МВФ ТА СВІТОВОГО БАНКУ) У СТАБІЛІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ**

Міжнародний валютний фонд та Світовий банк є ключовими інституціями глобальної фінансової системи, що забезпечують підтримку країн у періоди економічної нестабільності, кризових явищ та структурних трансформацій та глобальних економічних викликів. Для України їх діяльність має особливе значення в умовах макрофінансових дисбалансів та воєнних викликів, сприяючи зміцненню економічної стійкості та проведенню системних реформ.

Передусім, Міжнародний валютний фонд виступає основним партнером України у питаннях стабілізації платіжного балансу, реалізації ефективної монетарної політики та забезпечення бюджетної дисципліни. Починаючи з 2014 року, співпраця з МВФ реалізується через програми фінансової підтримки, зокрема EFF та SBA, що спрямовані на відновлення банківського сектору, лібералізацію валютного ринку та зниження інфляційних ризиків. Важливим аспектом є впровадження структурних реформ, які супроводжують фінансування, зокрема підвищення прозорості державних фінансів, удосконалення податкової системи та розвиток антикорупційних інституцій [1].

В умовах повномасштабної війни співпраця з МВФ набула ще більшої ваги, оскільки сприяє підтриманню макрофінансової стабільності та формуванню довіри з боку міжнародних партнерів. Фінансова допомога Фонду виступає каталізатором для залучення додаткових ресурсів від інших донорів, що дозволяє зменшити ризики економічної дестабілізації та підтримувати функціонування державних фінансів.

Світовий банк, на відміну від МВФ, зосереджується на довгостроковому

розвитку та реалізації інфраструктурних і соціально-економічних проєктів. Його діяльність в Україні спрямована на модернізацію енергетичного сектору, розвиток транспортної інфраструктури, покращення інвестиційного клімату та підтримку соціальної сфери. Важливим напрямом є фінансування програм відновлення критичної інфраструктури, що набуває особливого значення в умовах воєнних руйнувань [2].

Синергія діяльності МВФ та Світового банку забезпечує комплексний вплив на економіку України: від короткострокової стабілізації фінансової системи до довгострокового структурного розвитку. Така взаємодія сприяє підвищенню ефективності державного управління, зміцненню фінансового сектору та формуванню передумов для сталого економічного зростання.

Отже, міжнародні фінансові організації відіграють ключову роль у забезпеченні економічної стабільності України. Їх діяльність сприяє зниженню макроекономічних ризиків, розвитку інституційної спроможності держави та створенню умов для післявоєнного відновлення економіки.

#### **Список використаних джерел**

1. International Monetary Fund, “Ukraine: Request for an Extended Fund Facility Arrangement”, IMF Country Report, 2023, [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.imf.org>
2. World Bank Group, “Ukraine Rapid Damage and Needs Assessment”, World Bank Report, 2023, [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.worldbank.org>
3. Національний банк України, “Інфляційний звіт”, НБУ, 2024, [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://bank.gov.ua>
4. S. Djankov, U. Panizza, “Роль міжнародних фінансових інституцій у післякризовому відновленні”, Journal of Economic Perspectives, vol. 35, no. 2, pp. 3–24, 2021.
5. T. Lane, “Міжнародний валютний фонд та економічна стабілізація”, IMF Finance & Development, vol. 56, no. 1, 2019.

**Соколова О.І.**

Факультет економіки ДНУ ім. О. Гончара

Науковий керівник доц., к. е. н. Левкович О.В.

## **АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФІНАНСОВОГО РИНКУ В СВІТОВОМУ КОНТЕКСТІ**

Фінансовий ринок є ключовим елементом економіки, що забезпечує: перерозподіл фінансових ресурсів, інвестування, стабільність економічної системи.

У сучасних умовах він також виступає індикатором стійкості держави до криз, особливо під час війни.

До актуальних проблем фінансового ринку в світовому контексті глобальні виклики, до яких відносять геополітична нестабільність (санкції, війни, економічні блоки, фрагментація фінансових систем), інфляційні процеси та монетарна нестабільність (підвищення ставок центральними банками, зниження ліквідності), цифрові ризики (кіберзлочинність, шахрайство у фінтех-сфері), а також нерівномірний доступ до капіталу (розрив між розвиненими та країнами, що розвиваються).

До світових тенденцій та перспектив розвитку для українських реалій, можна віднести цифровізацію (fintech, blockchain, CBDC), розвиток ESG-інвестування, глобалізацію та водночас регіоналізацію фінансових потоків, застосування штучного інтелекту у фінансах.

Можна виділити основні українські реалії фінансового ринку в умовах війни, а саме високий рівень ризиків (військові дії знижують довіру інвесторів, відтік капіталу та падіння інвестиційної активності), дефіцит державного бюджету (значні витрати на оборону, залежність від міжнародної фінансової допомоги), дисбаланс фінансового ринку (домінування державних облігацій (ОВДП), слабкий розвиток корпоративного сектору), волатильність регуляторної політики (швидкі зміни через воєнні потреби, валютні обмеження та контроль), залежність від зовнішнього фінансування (кредити МВФ, ЄС, США та зростання державного боргу).

До додаткових викликів які стоять перед фінансовим ринком України можна віднести скорочення бізнес-активності, руйнування інфраструктури, зниження платоспроможності населення тощо.

Попри кризу, фінансовий ринок України демонструє високу адаптивність, а саме активна цифровізація фінансових послуг, розвиток онлайн-банкінгу та безготівкових платежів, поширення криптовалют і краудфандингу, стабілізація банківської системи тощо.

До короткострокових перспектив розвитку фінансового ринку України під час війни можна віднести підтримку ліквідності банківської системи, залучення міжнародної допомоги, розвиток військових облігацій тощо. До середньострокових перспектив розвитку фінансового ринку України можна віднести відновлення фондового ринку, залучення іноземних інвесторів, розвиток страхового ринку і т.д. До довгострокових перспектив розвитку фінансового ринку України післявоєнний період війни можна віднести інтеграцію у світовий фінансовий простір та гармонізацію з нормами ЄС, розвиток інноваційних фінансових інструментів (green bonds, debt-for-nature swaps), поглиблення цифровізації (CBDC, fintech-екосистема), розвиток фондового ринку, стимулювання приватних інвестицій та зменшення ролі держави.

Україна може використати такі практики:

- США: розвиток фондового ринку та венчурного капіталу;
- ЄС: регуляторна прозорість і захист інвесторів;
- Сінгапур: фінтех-інновації;
- Ізраїль: відновлення економіки після військових конфліктів.

Фінансовий ринок України в умовах воєнного стану характеризується високою нестабільністю, залежністю від зовнішньої допомоги, структурними дисбалансами. Однак водночас відбувається прискорена цифровізація, впроваджуються інновації, формується база для післявоєнного відновлення. Таким чином, війна не лише загострила проблеми, але й створила передумови для модернізації фінансової системи України.

#### **Список використаних джерел:**

1. Гнидюк І.В., Маршук Л.М. Фінансова система України: виклики і перспективи. Економіка і суспільств. 2025. №72. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/5767/5708>

**Строцак Д.В.**

Факультет економіки ДНУ ім. О. Гончара

Науковий керівник доц., к. е. н. Левкович О.В.

## **ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЦИФРОВОГО БАНКІНГУ В УКРАЇНІ**

Банки активно переорієнтовують свою діяльність на дистанційні формати взаємодії з клієнтами, поступово мінімізуючи необхідність особистого відвідування відділень. Це дозволяє оптимізувати витрати, раціонально використовувати кадрові ресурси та формувати так звані цифрові екосистеми, у межах яких здійснюється зберігання й обробка клієнтських даних. Водночас більшість фінансових установ зберігає комбіновану модель обслуговування, поєднуючи традиційні та цифрові канали продажу послуг для забезпечення максимальної доступності для різних категорій клієнтів.

Протягом останніх років значно зросла кількість громадян, які користуються онлайн-сервісами та дистанційними каналами банківського обслуговування. Цифровізація банківської системи відбувається паралельно з розвитком інтернет-інфраструктури, адже якість та швидкість доступу до мережі безпосередньо впливають на можливості впровадження нових цифрових рішень. Від технічного потенціалу інтернет-провайдерів та мобільних операторів залежить подальше розширення цифрових банківських сервісів [1].

Війна ще більше актуалізувала потребу в онлайн-банкінгу, адже значна частина українців перебуває за кордоном, але продовжує користуватися послугами вітчизняних банків. Це стимулює міжнародне партнерство та сприяє інтеграції української банківської системи до європейського фінансового простору.

За останні п'ять років фінансово-технологічний сектор України демонструє відчутний прогрес. Розвиток фінтеху зумовлений цифровізацією економіки, поширенням інтернету, зростанням електронної комерції, конкуренцією на фінансових ринках та популярністю соціальних мереж. Водночас співпраця банків

із фінтех-компаніями має як перспективи, так і проблеми: значна частина банків використовує застарілі ІТ-системи, що ускладнює інтеграцію новітніх технологій, і лише незначний відсоток установ досягає очікуваної прибутковості від таких партнерств.

Українські діджитал-банки активно конкурують між собою, пропонуючи клієнтам швидкість, зручність та інноваційність обслуговування. Банківська система поступово формує культуру використання цифрових платформ для проведення фінансових операцій. Важливим стратегічним кроком стала реалізація Стратегії розвитку фінтеху, ініційованої Національний банк України, одним із пріоритетів якої є підвищення цифрової та фінансової грамотності населення через створення освітніх програм і спеціалізованих інформаційних платформ [2].

Сьогодні банки пропонують широкий спектр дистанційних послуг: інтернет- і мобільний банкінг, онлайн-перекази, дистанційне відкриття рахунків, оформлення кредитів, використання електронного підпису, чат-боти, інвестиційні сервіси та безконтактні платежі. Провідні установи, зокрема ПриватБанк, Універсал Банк, Ощадбанк та Райффайзен Банк, постійно вдосконалюють цифрові сервіси для підвищення зручності користування.

Основою сучасної цифрової трансформації є автоматизація процесів та впровадження фінансових і інформаційних технологій. Використання великих даних (SmartData) дозволяє формувати детальний профіль клієнта, аналізувати його поведінку та пропонувати персоналізовані продукти.

Разом із перевагами цифровізація породжує нові ризики, серед яких кіберзагрози, фішингові атаки, DDoS-атаки, витоки конфіденційної інформації та внутрішні загрози з боку персоналу. Для мінімізації ризиків банки впроваджують багаторівневі системи захисту: двофакторну автентифікацію, біометричну ідентифікацію, шифрування даних, захист мережевих комунікацій та постійне навчання персоналу. Забезпечення інформаційної безпеки стає ключовою умовою довіри клієнтів до цифрових сервісів [4].

Отже, цифровий банкінг в Україні перебуває на етапі активного розвитку.

Його подальше зростання залежить від технологічної модернізації, удосконалення регуляторного середовища, підвищення цифрової грамотності населення та зміцнення кібербезпеки. Побудова масштабних цифрових екосистем і поглиблення міжнародної інтеграції створюють передумови для формування конкурентоспроможної та інноваційної банківської системи в умовах цифрової економіки.

#### **Список використаних джерел**

1. Галушко Ю., Фокіна Ю. Розвиток цифрового банкінгу в Україні: сучасні тенденції та перспективи: Фінансово-кредитні системи: перспективи розвитку. 2025. № 2(17).
2. Кретов Д. Ю. Розвиток цифрового банкінгу і інновацій в сфері надання банківських послуг: Економіка і управління. 2025. Вип.1.

#### **Тарновецька А.А.**

Одеський національний економічний університет, кафедра банківської справи

Науковий керівник проф., д.е.н. Коваленко В.В.

### **ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА ТРАНСФОРМАЦІЮ ФОНДОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ**

Фондовий ринок України є важливою складовою фінансової системи держави, оскільки забезпечує перерозподіл капіталу, формування інвестиційних ресурсів та підтримку економічного розвитку, а також відповідної законодавчої бази [1]. У сучасних умовах він перебуває у стані глибокої трансформації, що зумовлено комплексом внутрішніх і зовнішніх факторів.

Перш за все, визначальним чинником трансформації є макроекономічна нестабільність та геополітичні виклики. Повномасштабна війна суттєво вплинула на інвестиційну активність, спричинивши скорочення обсягів біржових операцій у 2022 році. Водночас уже у 2023–2024 роках спостерігається поступове відновлення ринку, що свідчить про його адаптивність до кризових умов [2]. Фондовий ринок демонструє високу чутливість до зовнішніх шоків, але водночас зберігає потенціал до відновлення.

Другим важливим фактором є інституційні зміни та державне регулювання.

У сучасний період спостерігається вдосконалення законодавчої бази та наближення її до стандартів Європейського Союзу. Це включає посилення захисту прав інвесторів, розвиток наглядових механізмів та інтеграцію до європейської фінансової інфраструктури [3]. Такі зміни створюють передумови для підвищення довіри до ринку та залучення іноземного капіталу.

Третім чинником є структурні особливості самого ринку. Зокрема, в Україні зберігається домінування державних боргових інструментів, що обмежує розвиток корпоративного сегмента. Крім того, спостерігається зменшення кількості професійних учасників та низький рівень капіталізації фондового ринку. Це свідчить про необхідність диверсифікації фінансових інструментів та стимулювання участі приватного сектору.

Окрему роль відіграє цифровізація та технологічний розвиток. Впровадження електронних торговельних систем, модернізація депозитарної інфраструктури та розвиток фінтех-рішень сприяють підвищенню прозорості та ефективності ринку. Цифрова трансформація також відкриває нові можливості для залучення інвесторів та інтеграції до глобальних фінансових потоків [2].

Не менш значущим фактором є рівень довіри інвесторів. Недостатня прозорість, високі ризики та обмежений доступ до достовірної інформації стримують розвиток ринку. Водночас реалізація реформ, спрямованих на підвищення відкритості та стабільності фінансової системи, сприяє поступовому зростанню довіри з боку як внутрішніх, так і зовнішніх інвесторів.

Чинником розвитку фондового ринку можливо розглядати його інституційну диверсифікацію, а саме участь у якості професійних учасників банківських інститутів. Вони активно продовжують розвивати цей вид нетрадиційних банківських послуг. Тим самим підтримуючі стабільну кількісну характеристику інституційного складу фондового ринку.

Отже, трансформація фондового ринку України є складним багатофакторним процесом, що охоплює економічні, інституційні, технологічні та соціальні аспекти. Успішний розвиток ринку в майбутньому залежатиме від здатності держави

забезпечити макроекономічну стабільність, продовжити реформи та інтегруватися у світову фінансову систему.

#### **Список використаних джерел**

1. Про ринки капіталу та організовані товарні ринки: Закон України, прийнятий Верховною Радою України від 23 лютого 2006 р. № 3480-IV URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=3480-15>
2. Андрусів У.Я. та ін. Трансформація фондового ринку України в умовах цифровізації та європейської інтеграції. *Економічний простір*, 2024. URL: <http://economicspace.pgasa.dp.ua/article/view/321065>.
3. Давиденко Н.М., Резніченко О.В. Фондовий ринок України в контексті сучасних економічних трансформацій. *Економіка і регіон*. 2025. №4(99). С.132-138. URL: <https://journals.nupp.edu.ua/eir/en/article/view/4164/3500>

#### **Цветкова Є.В.**

Факультет економіки ДНУ ім. О.Гончара

Науковий керівник проф., д.е.н. Шевцова О.Й.

### **ВПЛИВ ЦИФРОВИХ БАНКІВ ТА МОБІЛЬНИХ ДОДАТКІВ НА ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ ЗАОЩАДЖЕНЬ СЕРЕД УКРАЇНЦІВ**

Цифровізація банківської системи докорінно змінює фінансову поведінку населення України. Поява цифрових банків та мобільних додатків створює нові можливості для формування культури заощаджень. Актуальність дослідження зумовлена стрімким зростанням популярності цифрових фінансових сервісів та необхідністю розуміння їхнього впливу на заощаджувальну поведінку домогосподарств.

Впровадження віртуального банкінгу у цифровій економіці вимагає комплексного стратегічного підходу. Дослідження показують, що успішна адаптація віртуальних банківських послуг залежить від рівня довіри споживачів, зручності інтерфейсу та ефективності цифрових каналів комунікації [1, с. 268]. Цифрові банки пропонують інноваційні інструменти автоматизації заощаджень, які знижують психологічні бар'єри для накопичення коштів.

Цифрова фінансова інклюзія в Україні демонструє позитивну динаміку. За результатами досліджень, мобільні банківські додатки значно розширили доступ

до фінансових послуг для населення віддалених регіонів та соціально вразливих груп [2, с. 199]. Це особливо важливо для формування заощаджувальних звичок серед тих верств населення, які раніше були виключені з традиційної банківської системи.

Пандемія COVID-19 стала каталізатором прискореної цифровізації банківських послуг. Споживча поведінка у роздрібному банкінгу зазнала суттєвих змін: користувачі почали активніше використовувати мобільні додатки для управління фінансами, планування бюджету та здійснення заощаджень [3, с. 545]. Карантинні обмеження стимулювали перехід до безготівкових розрахунків та цифрового фінансового планування.

Мобільні банківські сервіси відіграють ключову роль у забезпеченні фінансової інклюзії. Дослідження в країнах, що розвиваються, підтверджують, що доступність мобільного банкінгу сприяє залученню населення до формальної фінансової системи та стимулює заощаджувальну поведінку [4]. В українському контексті спостерігається аналогічна тенденція: зростання кількості користувачів мобільних банківських додатків корелює зі збільшенням обсягів депозитів населення.

Цифрові банки впроваджують психологічно орієнтовані інструменти заощаджень: автоматичне відкладання "здачі" з покупок, цільові накопичувальні рахунки з візуалізацією прогресу, нагадування про заощадження, гейміфікацію процесу накопичення. Ці механізми знижують когнітивне навантаження на користувача та роблять процес заощадження більш інтуїтивним та привабливим.

Цифрові банки та мобільні додатки справляють значний позитивний вплив на формування культури заощаджень серед українців. Ключові механізми впливу включають: підвищення доступності фінансових послуг, зниження транзакційних витрат, автоматизацію процесів заощадження, візуалізацію фінансових цілей та підвищення фінансової грамотності через освітні функції додатків. Подальший розвиток цифрового банкінгу має потенціал для формування стійкої культури заощаджень та підвищення фінансової стабільності українських домогосподарств.

### Список використаних джерел

1. Thetlek R., Shaengchart Y., Moolngearn P., Limna P., Kraiwanit T. The strategy of virtual banking adoption in the digital economy // *Corporate and Business Strategy Review*. 2024. Vol. 5, № 1. P. 264–272.
2. Naumenkova S., Dorofeiev D., Mishchenko S. Digital financial inclusion: evidence from Ukraine // *Investment Management and Financial Innovations*. 2019. Vol. 16, № 3. P. 194–205.
3. Baicu C. G., Gârdan D. A., Gârdan I. P., Epuran G. The impact of COVID-19 on consumer behavior in retail banking. Evidence from Romania // *Management & Marketing. Challenges for the Knowledge Society*. 2020. Vol. 15, № s1. P. 534–556.
4. Saeed M. M., Donkoh E. Mobile banking services and financial inclusion among customers of commercial banks: Evidence from an emerging economy // *Business Strategy & Development*. 2024. Vol. 7, № 4.

# ***ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ***

**Аврахов Л. А.**

Факультет економіки ДНУ ім. О. Гончара

Науковий керівник проф., д. е. н. Макаренко Ю. П.

## **ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ІДЕНТИФІКАЦІЇ Й ОЦІНЦІ РИЗИКІВ**

Традиційні системи управління ризиками, хоча й ефективні самі по собі, часто не здатні динамічно адаптуватися до швидкозмінних ринкових умов, регуляторного середовища та нових загроз. У відповідь на ці недоліки в останні роки все більшої популярності набувають способи оцінки ризиків, що базуються на використанні технологій машинного навчання та штучного інтелекту (ШІ). Машинне навчання (МН) стало трансформаційною технологією в галузі управління фінансовими ризиками. Методи МН, включаючи алгоритми навчання з наглядом та без нагляду, все частіше використовуються для покращення оцінки та прогнозування ризиків[1].

Алгоритми навчання з наглядом, такі як логістична регресія, дерева рішень та методи опорних векторів, застосовуються для моделювання кредитного ризику, що дозволяє установам прогнозувати ймовірність дефолту на основі історичних даних позичальників. Алгоритми навчання без нагляду, такі як кластеризація та аналіз головних компонентів, використовуються для виявлення закономірностей та аномалій у великих наборах даних, що надає уявлення про нові ризики та операційну неефективність[3].

Глибоке навчання (ГН), підмножина машинного навчання, що характеризується використанням нейронних мереж з кількома шарами, продемонструвало значні перспективи в оцінці фінансових ризиків. Моделі ГН,

такі як згорткові нейронні мережі (ЗНМ) та рекурентні нейронні мережі (РНМ), пропонують розширені можливості для обробки та аналізу складних і багатовимірних даних[3].

Застосування методів ГН дозволило фінансовим установам розробити складніші моделі ризиків, які можуть обробляти неструктуровані дані, такі як текстова інформація з фінансових звітів та настрої в соціальних мережах. Використовуючи великі набори даних та потужні обчислювальні ресурси, моделі ГН можуть фіксувати складні закономірності та взаємозв'язки, які часто не помічають традиційні статистичні методи. Ця можливість призвела до досягнень у таких галузях, як виявлення шахрайства, де моделі ГН можуть з високою точністю виявляти складні закономірності та аномалії шахрайства[1].

Навчання з підкріпленням (НП) являє собою потужний підхід до оптимізації процесів прийняття рішень у сфері управління фінансовими ризиками. Алгоритми НП, такі як Q-навчання та методи градієнта політики, розроблені для того, щоб агенти могли вивчати оптимальні стратегії шляхом взаємодії з навколишнім середовищем. Постійно досліджуючи та використовуючи різні дії, алгоритми НП можуть адаптивно коригувати політику прийняття рішень для максимізації кумулятивних винагород, що робить їх добре пристосованими для динамічних та невизначених фінансових середовищ[5].

Застосування штучного інтелекту у моделюванні фінансових ризиків відкриває нові можливості, що значно перевершують традиційні підходи за точністю та глибиною аналізу. Методи машинного та глибокого навчання особливо трансформували оцінку кредитоспроможності, зробивши її більш гнучкою та адаптивною до реальних умов ринку. Інтеграція альтернативних джерел. Наприклад, історії транзакцій, поведінкових патернів та активності у цифровому просторі, дає змогу сформуванню вичерпний профіль ризику кожного клієнта. Такий багатогранний аналіз допомагає фінансовим установам значно раніше розпізнавати загрози та адаптуватись до них.

## Список використаних джерел

- 1.P. F. Al-Mansoori, “AI-Driven Financial Institution Cybersecurity Systems Mitigate Adversarial Threats in Real Time”, Essex Journal of AI Ethics and Responsible Innovation, vol. 4, pp. 169–174, Dec. 2024, [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://www.ejaeai.org/index.php/publication/article/view/57>
- 2.P. T. Novak, “AI-Blockchain Smart Contract Optimization in Decentralized Finance Systems”, Essex Journal of AI Ethics and Responsible Innovation, vol. 4, pp. 175–180, Dec. 2024, Accessed: Mar. 14, 2026. [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://www.ejaeai.org/index.php/publication/article/view/56>
- 3.Sateesh Kumar Nallamala, “AI-Based Adaptive Risk Management Frameworks for Financial Institutions: Integrating Machine Learning, Deep Learning, and Reinforcement Learning for Proactive Decision-Making”, Essex Journal of AI Ethics and Responsible Innovation, vol. 2, pp. 378–415, Dec. 2022, [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://www.ejaeai.org/index.php/publication/article/view/64>
- 4.Nischay Reddy Mitta, “AI-Based Underwriting Automation in Insurance: Developing Machine Learning Models for Risk Scoring, Policy Approval, and Premium Optimization”, Essex Journal of AI Ethics and Responsible Innovation, vol. 3, pp. 312–354, Dec. 2023[Електронний ресурс] Режим доступу: <https://www.ejaeai.org/index.php/publication/article/view/70><https://www.ejaeai.org/index.php/publication/article/view/64>

**Бєлов Р.О.**

Факультет економіки ДНУ ім. О. Гончара

Науковий керівник: проф., д. е. н. Макаренко Ю. П

## **БЮДЖЕТНА СИСТЕМА УКРАЇНИ: ВИКЛИКИ ТА РЕАЛІЇ В ПЕРІОД ВІСЬКОВОГО СТАНУ**

Фінансова діяльність держави неможлива без чіткого планування доходів і витрат, яке здійснюється через бюджет. Саме бюджет визначає, куди спрямовуються кошти та які напрями є пріоритетними. В Україні ця система побудована так, що окрім загальнодержавного рівня важливу роль відіграють і місцеві бюджети, які відповідають за розвиток регіонів [5].

На практиці функціонування бюджетної системи супроводжується рядом труднощів. Однією з найбільш відчутних є ситуація, коли потреби держави перевищують її фінансові можливості. Це змушує уряд шукати додаткові ресурси, що часто призводить до зростання дефіциту [2]. У сучасних умовах значна частина коштів спрямовується на підтримку безпеки країни, що ще більше ускладнює

баланс між доходами і видатками.

Ще один важливий момент – залучення коштів із зовнішніх джерел. З одного боку, це допомагає покривати нестачу фінансів, але з іншого – формує залежність від міжнародних партнерів і збільшує боргове навантаження [3]. Така ситуація потребує обережного підходу до фінансової політики.

Не можна оминати й питання якості бюджетного планування. Іноді розрахунки не враховують реальних економічних умов, через що заплановані показники не досягаються [1]. Додатковою проблемою є контроль за витрачанням коштів, який не завжди є достатньо ефективним [4].

Водночас значення має і відкритість бюджетної інформації. Коли громадяни мають доступ до даних про використання коштів, це підвищує відповідальність органів влади та зменшує ризики зловживань [6].

Покращення ситуації можливе за рахунок поступових, але системних змін. Передусім варто більш реалістично підходити до формування бюджету, враховуючи фактичні економічні можливості. Також доцільно переглянути структуру витрат, відмовившись від неефективних напрямів фінансування.

Своєрідну роль відіграє впровадження сучасних технологій у бюджетний процес. Автоматизація та відкриті дані дозволяють зробити управління фінансами більш зрозумілим і контрольованим [7].

Таким чином, бюджетна система України потребує не лише фінансової підтримки, а й якісних змін у підходах до управління. Тільки за цих умов стає можливим досягнення стабільності та раціонального використання ресурсів.

#### **Список використаних джерел**

1. Омельченко І. М. Бюджетна система України в сучасних умовах // Економічний простір. – 2024.
2. Чугунов І. Я. Формування бюджету в умовах воєнного стану // Фінанси України. – 2024.
3. Проноза Н. В. Бюджетна система України під час війни // Економіка та держава. – 2024.
4. Сидоренко Д. О. Прозорість бюджетного процесу в Україні // Науковий вісник. – 2025.
5. Бюджетний кодекс України. – Київ, чинна редакція.
6. Міністерство фінансів України. Офіційний сайт: <https://mof.gov.ua>
7. Державна казначейська служба України. Офіційний сайт: <https://www.treasury.gov.ua>

**Білоус В.Є.**

Факультет економіки ДНУ ім. О.Гончара

Науковий керівник доц., к.е.н. Бобирь О.І.

## **ПРОТИДІЯ СУЧАСНИМ СХЕМАМ ЛЕГАЛІЗАЦІЇ ЗЛОЧИННИХ ДОХОДІВ ЗАСОБАМИ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ В УКРАЇНІ**

Відмивання злочинних доходів є одним із найбільш серйозних викликів для фінансової системи України, особливо в умовах воєнного часу, коли контроль за рухом коштів ускладнюється, а нові схеми відмивання грошей набувають дедалі складніших форм. Проблема полягає не лише у прямих економічних втратах держави, а й у тому, що незаконні кошти фінансують корупцію, організовану злочинність та, в окремих випадках, діяльність, пов'язану з підризом національної безпеки. За даними Державної служби фінансового моніторингу України, лише за десять місяців 2025 року до правоохоронних органів було передано понад тисячу матеріалів щодо підозрілих операцій на суму понад 230 млрд грн – що в чотири рази перевищує показник аналогічного періоду 2024 року [1]. Подібна динаміка свідчить про те, що явище набуває дедалі більшого поширення, а не скорочується, попри активізацію контрольних заходів.

Сучасні схеми легалізації злочинних доходів в Україні демонструють значну різноманітність. Серед найпоширеніших: використання підставних компаній та номінальних директорів для приховування кінцевого бенефіціара, проведення операцій через офшорні юрисдикції, дроблення великих сум на дрібніші транзакції з метою уникнення порогів фінансового контролю (так званий смерфінг), а також зловживання криптовалютами інструментами та анонімними платіжними системами [2].

Система фінансового моніторингу в Україні функціонує на двох рівнях – первинному та державному. Первинний фінансовий моніторинг здійснюється банками, страховими компаніями, нотаріусами, адвокатами та іншими суб'єктами господарювання, які зобов'язані виявляти підозрілі фінансові операції та

повідомляти про них до Державної служби фінансового моніторингу України. Держфінмоніторинг, у свою чергу, акумулює та аналізує отримані дані, передає матеріали до правоохоронних органів і взаємодіє з міжнародними партнерами в рамках мережі Egmont Group. Нормативно-правовою основою функціонування цього механізму слугує профільний закон у сфері протидії відмиванню коштів, кардинально переглянутий у 2020 році з урахуванням стандартів FATF та відповідних директив ЄС [3].

Попри законодавчі зміни, практична реалізація фінансового моніторингу стикається з низкою системних проблем. Значна частина суб'єктів первинного моніторингу досі недостатньо дотримується вимог щодо перевірки клієнтів, активне використання криптоактивів створює регуляторні прогалини, а корупція всередині контролюючих структур знижує ефективність моніторингу навіть за наявності формально правильно вибудованих процедур.

З огляду на виявлені тенденції, пріоритетними напрямками вдосконалення системи залишаються: посилення нагляду за небанківськими суб'єктами первинного фінансового моніторингу, зокрема адвокатами та нотаріусами, які традиційно демонструють нижчий рівень дотримання вимог фінансового моніторингу; унормування обігу криптоактивів як одного з найбільш уразливих каналів для легалізації доходів; а також забезпечення належної верифікації даних у реєстрі кінцевих бенефіціарних власників, що потребує підвищення рівня достовірності та актуальності інформації.

#### Список використаних джерел

1. На 10% побільшало операцій, що підпадають під фінмоніторинг, за рік. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://opendatabot.ua/analytics/financial-monitoring-2025>
2. Довбаш Р. С. Способи легалізації (відмивання) грошових коштів, одержаних внаслідок ухилення від сплати податків // Правові новели (19). – 2023. – С. 154-162. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [https://www.legalnovels.in.ua/journal/19\\_2023.pdf#page=154](https://www.legalnovels.in.ua/journal/19_2023.pdf#page=154)
3. Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20#Text>

**Бобух М. О.**

Факультет економіки ДНУ ім. О. Гончара

Науковий керівник проф., д.е.н. Шевцова О. Й.

## **БЕЗПЕКА ФІНАНСОВИХ ОПЕРАЦІЙ І ПРОТИДІЯ КІБЕРЗАГРОЗАМ У ПЛАТІЖНИХ СИСТЕМАХ**

Безпека фінансових операцій і протидія кіберзагрозам у платіжних системах є одним із ключових аспектів стабільного функціонування сучасної фінансової інфраструктури. У міру того як цифровізація охоплює дедалі більше сфер економіки, електронні платежі, мобільний банкінг та онлайн-розрахунки стають основним способом ведення фінансових операцій. Це зумовлює зростання рольових ризиків, адже збільшується кількість атак, спрямованих на отримання доступу до особистих даних користувачів та внутрішніх систем банків. Платіжні системи щоденно опрацьовують великий обсяг фінансових операцій, і будь-яка помилка чи вразливість у системі може призвести до значних збитків та втрати довіри до фінансової установи [1].

Кіберзлочинці активно використовують техніки фішингу, шкідливого програмного забезпечення, маніпуляцій у процесі транзакцій, а також намагаються зламати особисті кабінети клієнтів. Частими є спроби здійснення атак на інфраструктуру платіжних сервісів, що може призвести до тимчасового блокування їх роботи або несанкціонованої зміни даних. Для досягнення високого рівня безпеки банки та платіжні сервіси впроваджують сучасні методи захисту, які включають вдосконалені системи аутентифікації, шифрування інформації, постійний моніторинг транзакцій та ізоляцію критично важливих елементів фінансової інфраструктури. До найважливіших заходів належать використання одноразових кодів, біометричних даних, токенизації, а також застосування захищених каналів зв'язку. Одним із ключових нормативних актів, що регулює роботу платіжних систем, є Закон України «Про платіжні послуги» [2].

Банки також використовують системи поведінкового аналізу, які дають змогу оперативно виявляти підозрілі операції, порівнюючи їх із типовою активністю користувача [1]. Регулярне тестування безпеки дозволяє своєчасно виявляти вразливості та попереджати потенційні інциденти. Оскільки кіберзагрози постійно змінюються, системи захисту мають адаптуватися, що потребує постійних інвестицій, модернізації та навчання персоналу. Ефективна стратегія кіберзахисту в платіжних системах не лише мінімізує збитки, але й забезпечує стабільність роботи і загальну безпеку фінансового середовища [3].

Таблиця 1 – Основні механізми кіберзахисту платіжних систем

Напрямок безпеки	Опис	Приклади реалізації
Аутентифікація користувача	Перевірка особи клієнта перед проведенням операції [1][2]	2FA, біометрія, OTP-коди, токенизація
Шифрування даних	Захист передавання даних між серверами та пристроями [1]	TLS/SSL, end-to-end encryption
Моніторинг транзакцій	Виявлення підозрілих операцій у режимі реального часу [3]	Антифрод-системи, алгоритми машинного навчання
Ізоляція платіжної інфраструктури	Відокремлення критичних сервісів від загальнодоступних мереж [1]	VPN, внутрішні зашифровані сегменти
Кіберзахист на стороні користувача	Захист мобільних додатків та веб-банкінгу [3]	Захист від рутування, антискрин, перевірка пристроїв
Аудит і тестування безпеки	Регулярні перевірки на вразливості [3]	Penetration testing, security audits, Red Team

Платіжні системи відіграють ключову роль у сучасній економіці, тому забезпечення безпеки фінансових операцій є критично важливим. Зі зростанням цифровізації збільшується кількість кіберзагроз, спрямованих на крадіжку даних, злам акаунтів і втручання в транзакції. Щоб запобігти таким ризикам, банки та фінансові сервіси впроваджують багаторівневий захист: удосконалену

аутифікацію, шифрування, моніторинг транзакцій і сегментацію інфраструктури. Додаткову безпеку забезпечують поведінкові аналізатори, регулярний аудит і постійна модернізація систем. Ефективний кіберзахист гарантує стабільну роботу платіжних систем та зберігає довіру користувачів.

#### Список використаних джерел

1. Національний банк України. Постанова Правління «Про затвердження Положення про захист інформації та кіберзахист у платіжних системах» від 19.05.2021 р. №43 URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
2. Закон України «Про платіжні послуги» від 01.08.2022 р. №1591–IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
3. Національний банк України. Положення «Про організацію заходів із забезпечення кіберзахисту в банківській системі України» від 28.12.2018 р. №162 URL: <https://bank.gov.ua/>

#### Боков М.С.

Факультет економіки ДНУ ім. О.Гончара

Науковий керівник проф., д.е.н. Шевцова О.Й.

### ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА УКРАЇНИ: ПОДОЛАННЯ ТІНІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ

Фінансова безпека є одним із ключових складових елементів економічної безпеки держави та визначає її здатність стабільно функціонувати, забезпечувати розвиток і протистояти внутрішнім та зовнішнім загрозам. В умовах повномасштабної війни, економічних потрясінь, підвищеної інфляційної нестабільності та трансформації глобальних фінансових ринків для України особливо важливим стає питання мінімізації тінізації економіки. Саме тіньовий сектор створює значне навантаження на бюджет, знижує довіру інвесторів і перешкоджає формуванню прозорого конкурентного середовища [1].

Тіньова економіка в Україні має тривалу історію, сформовану ще у період переходу до ринкових відносин. Незважаючи на численні реформи, її обсяги й досі залишаються суттєвими. За наявними оцінками, частка тіньової економіки стабільно перевищує 30% ВВП, що є значним бар'єром для фінансової стабільності. До основних причин такого явища належать високий рівень

податкового навантаження на бізнес, недосконалість адміністрування податків, низький рівень довіри до державних інституцій, а також корупційні прояви, що спотворюють ринкові механізми [2].

З метою підвищення рівня фінансової безпеки держави та скорочення обсягів тінізації економіки важливим стає активне впровадження цифрових технологій у сферу фінансових відносин. У цьому напрямі вагому роль відіграють електронні сервіси державного сектору, зокрема «Дія», механізми автоматизованого обміну інформацією між установами, електронний документообіг, розширення можливостей онлайн-ідентифікації та електронних платежів. Ці інструменти значно спрощують взаємодію громадян і бізнесу з державою та зменшують можливості для ухилення від виконання фінансових зобов'язань.

Важливу роль у зменшенні масштабів тіньового сектору відіграє зростання частки безготівкових операцій. Розвиток фінтех-рішень, запровадження QR-розрахунків, збільшення кількості POS-терміналів, поширення мобільних банківських сервісів — усе це сприяє підвищенню прозорості фінансових потоків. За даними НБУ, протягом останніх років частка безготівкових операцій стабільно зростає, що є свідченням успішності політики детінізації та цифрової трансформації.

Ще одним важливим напрямом посилення фінансової безпеки є удосконалення державної податкової політики. Йдеться про подальшу лібералізацію умов ведення бізнесу, спрощення реєстраційних процедур, цифровізацію податкового контролю та впровадження ризик-орієнтованих моделей перевірок. Це дозволяє зменшити адміністративний тиск на підприємства та водночас підвищити рівень добровільної сплати податків.

Підсумовуючи зазначене, можна стверджувати, що зменшення масштабів тінізації економіки є ключовою передумовою посилення фінансової безпеки України. Комплексне поєднання цифровізації, удосконалення податкових механізмів, розширення безготівкових операцій, антикорупційних заходів та

зміцнення інституційної спроможності держави створює реальні можливості для забезпечення прозорості фінансових потоків і підвищення економічної стійкості.

#### **Список використаних джерел:**

1. За перші три місяці 2025 року українці збільшили кількість безготівкових банківських операцій – НБУ URL: <https://unn.ua/en/news/in-the-first-three-months-of-2025-ukrainians-increased-the-number-of-cashless-banking-transactions-nbu>

2. Кількість та сума безготівкових розрахунків платіжними картками у першому півріччі 2025 року зросли URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/kilkist-ta-suma-bezgotivkovih-rozrahunkiv-platijnimi-kartkami-u-pershomu-pivrichchi-2025-roku-zrosli>

**Васько В.С.**

Факультет економіки ДНУ ім. О.Гончара

Науковий керівник доцент., к.е.н. Бобирь О.І.

## **ФІНАНСОВИЙ МОНІТОРИНГ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ**

Фінансовий моніторинг в Україні відіграє важливу роль у забезпеченні фінансової безпеки держави, особливо в умовах повномасштабної війни. Його завданням є контроль руху коштів, виявлення нетипових і ризикових операцій та своєчасне реагування на фінансові загрози, які можуть послаблювати стійкість фінансової системи. Це реалізується через роботу суб'єктів первинного фінансового моніторингу, які здійснюють перевірку клієнтів і транзакцій та передають відповідні повідомлення для подальшого аналізу.

В умовах війни ключовим є моніторинг операцій, що можуть бути пов'язані з фінансуванням країни-агресора або з особами, які перебувають під санкціями. Санкційні обмеження інтегруються в щоденні процедури фінансових установ: банки перевіряють клієнтів за санкційними списками, у тому числі міжнародними, щоб блокувати активи, запобігати виведенню коштів і мінімізувати ризик використання української фінансової інфраструктури в інтересах ворожих структур [1].

Окремої уваги набуває прозорість використання міжнародної фінансової

допомоги. За умов значних надходжень від партнерів фінансовий моніторинг підтримує довіру донорів через фіксацію й аналіз ризикових платежів, перевірку контрагентів і відсікання операцій із підвищеним ризиком. Це зменшує ймовірність зловживань ресурсами, допомагає стримувати корупційні ризики та підтримує макрофінансову стабільність країни.

Важливим напрямом є цифровізація фінансового моніторингу. Розвиток фінтеху, дистанційної ідентифікації та автоматизованих систем аналізу транзакцій підвищує швидкість і точність виявлення ризикових операцій. Одночасно зростає роль криптовалют, які можуть бути як каналом підтримки України, так і інструментом обходу санкцій та маскуванню походження коштів. Через це посилюється потреба в координації з міжнародними регуляторами та обміні інформацією між фінансовими розвідками різних держав [2].

Фінансовий моніторинг прямо впливає і на стійкість банківської системи: своєчасне виявлення сумнівних операцій знижує ризики репутаційних втрат, проблем із кореспондентськими відносинами та можливих санкцій з боку міжнародних партнерів. У воєнних умовах, коли економіка працює під постійним тиском, фінансова безпека фактично стає складовою національної безпеки. Тому якість фінмоніторингу визначає не лише ефективність протидії фінансовим злочинам, а й здатність підтримувати стабільність грошового обігу, валютного ринку та бюджетної системи.

Інтенсивність роботи системи у 2025 році підтверджується показниками: за перші три квартали 2025 року Державна служба фінансового моніторингу отримала понад 1,43 млн звітів про фінансові операції. Близько 83% повідомлень стосувалися порогових операцій, що відображає контроль великих потоків капіталу, тоді як 17% (понад 243 тис. випадків) припали на операції з ознаками підозрливості [3]. Така структура свідчить про значне навантаження на аналітичний контур і актуальність посиленого контролю фінансових ризиків у воєнний період.

Таким чином, фінансовий моніторинг під час війни виконує комплексну функцію: він одночасно є механізмом протидії фінансовим злочинам,

інструментом захисту економічних інтересів держави та чинником підтримання довіри міжнародної спільноти. Його ефективність безпосередньо впливає на рівень фінансової безпеки України, здатність протистояти гібридним загрозам і забезпечувати стійкість фінансової системи в умовах тривалої війни.

#### Список використаних джерел

1. Фінмоніторинг під час війни: нюанси, ризики, наслідки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://youcontrol.com.ua/articles/finmonitorynh-pid-chas-viyny/>
2. Гнаткович О. Д. Фінансовий моніторинг в Україні та особливі його покращення // Економіка та суспільство (38). – 2022. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1271>
3. На 10% побільшало операцій, що підпадають під фінмоніторинг, за рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://opendatabot.ua/analytics/financial-monitoring-2025>

#### Вязьміна В.К.

Факультет економіки ДНУ ім. О. Гончара

Науковий керівник к.е.н., доц. Бобирь О. І.

### АНАЛІЗ ПРОБЛЕМНОЇ ЗАБОРГОВАНOSTІ ЯК СКЛАДОВА МОНІТОРИНГУ КРЕДИТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКУ

Аналіз проблемної заборгованості є невід’ємною частиною моніторингу кредитної діяльності банку, оскільки дає змогу своєчасно виявляти погіршення стану кредитного портфеля, визначати фактичний рівень кредитного ризику та приймати виважені управлінські рішення щодо реструктуризації боргу, стягнення коштів, формування додаткових резервів і перегляду кредитної політики. У сучасних умовах банки мають зосереджувати увагу не тільки на простроченій заборгованості, а й на ширшій категорії непрацюючих активів. Національний банк України зазначає, що починаючи з 2025 року підходи до визначення непрацюючих кредитів (NPL) повністю гармонізовані з європейськими стандартами. До таких активів належать не лише кредити, за якими настав дефолт, а й придбані або створені знецінені фінансові активи, а також окремі реструктуризовані активи, за якими після втрати статусу непрацюючих знову погіршилося обслуговування боргу [1].

У нормативному аспекті аналіз проблемної заборгованості інтегрований у систему управління проблемними активами банку. Відповідно до Положення НБУ щодо організації процесу управління проблемними активами в банках України, цей документ спрямований на підвищення ефективності роботи з такими активами та зниження їхнього рівня й обсягу як у конкретних банках, так і в банківському секторі загалом [3]. Отже, моніторинг кредитної діяльності не повинен обмежуватися лише етапом видачі позики. Він має включати постійне відстеження динаміки NPL, аналіз причин переходу позичальників у стан дефолту, оцінку результативності реструктуризацій, а також виявлення концентрації проблемної заборгованості за галузями, видами кредитних продуктів і категоріями клієнтів. Такий підхід дозволяє відокремити тимчасові фінансові труднощі позичальника від глибшого погіршення якості кредитного портфеля і своєчасно реагувати на наростання ризиків [3].

Значущість аналізу проблемної заборгованості підтверджується також актуальними статистичними даними НБУ. За результатами 2025 року частка непрацюючих кредитів у банківському секторі знизилася до 13,9 %, що стало найнижчим рівнем більш ніж за п'ятнадцять років. У державних банках цей показник скоротився до 19,8 %, у сегменті корпоративного кредитування — до 17,0 %, а у сфері кредитування фізичних осіб — до 10,8 % [2]. Водночас Національний банк наголошує, що така позитивна динаміка пояснюється не лише підвищенням якості нового кредитування, а й масштабним списанням старих проблемних боргів державними банками. Саме тому в процесі моніторингу кредитної діяльності важливо аналізувати не тільки саме зменшення частки проблемної заборгованості, а й чинники, які це зумовили: чи є це результатом реального оздоровлення кредитного портфеля завдяки покращенню платіжної дисципліни позичальників, чи переважно наслідком списання або інших технічних процедур [2].

Таким чином, аналіз проблемної заборгованості слід розуміти як безперервний складник моніторингу кредитної діяльності банку, що охоплює оцінку якості кредитного портфеля, контроль кредитного ризику, перевірку

ефективності реструктуризацій і підготовку рішень щодо подальшої роботи з боржниками. У сучасних умовах саме комплексний аналіз NPL і проблемних активів дає банкам можливість підтримувати стійкість кредитної діяльності, підвищувати прозорість системи управління ризиками та оперативно реагувати на погіршення фінансового стану клієнтів [1–3].

#### **Список використаних джерел**

1. Національний банк України - [Електронний ресурс.] – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/ua/stability/npl>
2. Національний банк України - [Електронний ресурс.] – Режим доступу: [https://bank.gov.ua/admin\\_uploads/article/Banking\\_Sector\\_Review\\_2026-02.pdf?v=16](https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Banking_Sector_Review_2026-02.pdf?v=16)
3. Законодавство України - [Електронний ресурс.] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0097500-19>

#### **Вязьміна В.К.**

Факультет економіки ДНУ ім. О. Гончара

Науковий керівник проф., д.е.н. Шевцова О. Й.

## **ОЦІНКА КРЕДИТНОЇ ТА ДЕПОЗИТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ**

Банківська система України нині залишається одним із ключових елементів фінансової архітектури держави, оскільки забезпечує збереження коштів громадян, підтримує стабільність грошового обігу та сприяє фінансуванню економічних процесів. Навіть попри повномасштабну війну, високий рівень невизначеності та суттєві зовнішні загрози, вітчизняні банки змогли зберегти працездатність і продовжили виконувати основні функції. Упродовж 2025 року, а також на початку 2026 року, у сфері депозитних і кредитних операцій простежувалася тенденція до поступового поживлення, що свідчить про адаптацію банківського сектору до складної економічної ситуації [1].

Активність у 2025 році привела до зростання обсягу банківських зобов'язань на 12,3%. Якщо це порівняти з відповідним періодом 2024 року року, то зростання відбулось меншими темпами на 4,1%. Це, насамперед, було зумовлене збільшенням коштів, розміщених населенням і суб'єктами господарювання.

Зокрема, обсяг гривневих заощаджень фізичних осіб підвищився на 18,6%, строкові вклади населення в національній валюті — на 19,6%, а гривневі кошти підприємств — на 22,2% [1]. Станом на кінець 2025 року сума депозитів резидентів перевищила 3,24 трлн грн, що підтверджує збереження довіри громадян і бізнесу до банківської системи навіть в умовах воєнного стану [2].

Позитивні зміни спостерігалися і в кредитній сфері. Протягом 2025 року чистий обсяг кредитів у гривні, наданих населенню та бізнесу, збільшився більш як на третину: приріст чистих гривневих позик фізичним особам досяг 33,9%, а іпотечних кредитів — 35,8%. Водночас частка непрацюючих кредитів скоротилася до 13,9%, що стало найнижчим рівнем за понад п'ятнадцять років. На січень 2026 року загальний обсяг кредитів, наданих резидентам, становив 1,21 трлн грн [1].

Разом із позитивними тенденціями існує низка факторів, які й надалі стримують розвиток депозитної та кредитної діяльності банків. Передусім це переважання короткострокових ресурсів у структурі депозитної бази, що обмежує можливості банків щодо довгострокового кредитування, а також значні кредитні ризики, пов'язані з нестабільністю економічного середовища. Важливим чинником залишаються наслідки воєнних дій, які негативно впливають на платоспроможність позичальників і загальний рівень довіри до фінансових установ. Крім того, спостерігається підвищена обережність банків у питанні довгострокового фінансування, що зумовлено високим рівнем невизначеності [3]. За таких умов особливого значення набувають заходи, спрямовані на збільшення частки довгострокових депозитів, скорочення проблемної кредитної заборгованості, підвищення якості кредитного портфеля [1].

Отже, у сучасних умовах банківський сектор України демонструє ознаки поступового зміцнення як у депозитному, так і в кредитному сегментах, попри наявні виклики. Це формує підґрунтя для посилення участі банків у відновленні економіки країни, активізації інвестиційних процесів та підтриманні її фінансової стійкості. Подальші перспективи розвитку банківської системи значною мірою визначатимуться станом макрорфінансової стабільності, ефективністю

регуляторних рішень, адаптацією банків до нових умов функціонування та поступовим зменшенням впливу воєнних ризиків.

#### Список використаних джерел

1. Огляд банківського сектору. Національний банк України. Лютий 2026 року. URL: [https://bank.gov.ua/admin\\_uploads/article/Banking\\_Sector\\_Review\\_2026-02.pdf?v=16](https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Banking_Sector_Review_2026-02.pdf?v=16)
2. Депозити, залучені депозитними корпораціями (крім Національного банку України), Національний банк України. 01/2026. URL: <https://bank.gov.ua/files/3.2-Deposits.xlsx>.
3. Банки й далі планують нарощувати кредитування – результати/ Опитування про умови банківського кредитування. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/banki-y-dali-planuyut-naroshuvati-kredituvannya--rezultati-opituvannya-pro-umovi-bankivskogo-kredituvannya>

### Гончаренко В. А.

Факультет економіки ДНУ ім. О. Гончара

Науковий керівник доц., к. е. н. Бобирь О. І.

## РИЗИКИ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Фінансовий моніторинг спрямований на запобігання легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та іншій незаконній діяльності. У сучасних умовах розвитку фінансових технологій, глобалізації та зростання обсягів фінансових операцій значення фінансового моніторингу постійно зростає.

В Україні система фінансового моніторингу функціонує відповідно до національного законодавства та міжнародних стандартів. Основним органом, що координує державну політику у цій сфері, є Державна служба фінансового моніторингу України. Водночас міжнародні стандарти у сфері протидії відмиванню коштів розробляє Financial Action Task Force [1].

Основними завданнями фінансового моніторингу є: виявлення підозрілих фінансових операцій; запобігання використанню фінансової системи для незаконних цілей; забезпечення прозорості фінансових потоків; співпраця з міжнародними організаціями.

У систему фінансового моніторингу входять державні органи, банки,

фінансові установи та інші суб'єкти, які виконують функції первинного фінансового моніторингу [1].

У сучасних умовах система фінансового моніторингу стикається з низкою ризиків. Одним із основних є зростання тіньової економіки, що ускладнює контроль за фінансовими потоками та створює можливості для відмивання незаконних доходів. Іншим важливим ризиком є розвиток новітніх фінансових технологій, зокрема електронних платежів і криптовалют, які можуть використовуватися для проведення нелегальних фінансових операцій. Також значну загрозу становить міжнародний характер фінансових злочинів, адже незаконні фінансові операції часто здійснюються через міжнародні фінансові системи [2].

За даними Державна служба фінансового моніторингу України, протягом 2023 року до системи фінансового моніторингу було подано понад 1,3 млн повідомлень про фінансові операції, що підлягають перевірці. За результатами аналізу було підготовлено понад 900 матеріалів, які передані правоохоронним органам. Загальна сума операцій із ознаками підозрілих перевищила 90 млрд грн.

На міжнародному рівні проблема є ще масштабнішою. За оцінками експертів, щороку у світі легалізується близько 2–5% світового ВВП, що становить 800 млрд – 2 трлн доларів США [3].

Окрему загрозу становлять криптовалюти: у 2023 році обсяг незаконних криптовалютних операцій перевищив 20 млрд доларів США.

Для підвищення ефективності фінансового моніторингу необхідно: удосконалювати законодавство у сфері протидії відмиванню коштів; впроваджувати сучасні інформаційні технології; посилювати міжнародне співробітництво відповідно до стандартів Financial Action Task Force; підвищувати рівень професійної підготовки працівників фінансових установ.

Отже, фінансовий моніторинг є важливим інструментом забезпечення фінансової безпеки держави. У сучасних умовах його ефективність залежить від здатності протидіяти новим ризикам, пов'язаним із розвитком фінансових

технологій, тіньовою економікою та міжнародним характером фінансових злочинів.

Статистичні дані свідчать про значні масштаби підозрілих фінансових операцій, що підтверджує необхідність подальшого вдосконалення системи фінансового моніторингу та розвитку міжнародної співпраці у цій сфері.

#### Список використаних джерел

1. Фінансовий моніторинг фізичних осіб 2025 року. Режим доступу: <https://ap-bank.com/news/post/finansovyy-monitoryng-fizychnyh-osib-2023-roku>.
2. Економічна правда. Режим доступу: <https://pravda.com.ua/finances/finmonitoring-sub-yekti-kriteriji-riziki-ta-vidpovidalnist-804472/>.
3. Державна служба фінансового моніторингу України. Режим доступу: <https://fiu.gov.ua/pages/dijalnist/zviti-pro-diyalnist>.

#### Гострий А.В.

Факультет економіки ДНУ ім. О. Гончара

Науковий керівник: проф., д.е.н. Шевцова О. Й.

## КІБЕРБЕЗПЕКА ФІНАНСОВОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ: ЗАГРОЗИ ТА СТРАТЕГІЇ ЗАХИСТУ

Сучасна фінансова система України стрімко трансформується в умовах цифровізації, що одночасно відкриває нові можливості та формує значний спектр кіберризиків. Фінансовий сектор є однією з ключових ланок національної безпеки, адже забезпечує стабільність грошового обігу, роботу банківської інфраструктури, здійснення платежів та зберігання даних мільйонів користувачів. У період воєнної агресії кіберзагрози посилюються, набуваючи гібридного характеру та поєднуючи технічні атаки, інформаційно-психологічний вплив і спроби підриву довіри до фінансової системи держави.

Основними загрозами у сфері кібербезпеки фінансових установ сьогодні є: фішингові кампанії, спрямовані на отримання персональних даних клієнтів; спроби зламу мобільних додатків та систем дистанційного обслуговування; DDoS-атаки на інтернет-банкінг та сайти банків; поширення шкідливого програмного

забезпечення, зокрема вірусів-шифрувальників і wiper-атак. Важливо зазначити, що велика частина цих атак має системний характер та спрямована на підрив економічної стійкості України.

Не менш значущою є проблема витоку конфіденційних даних. Компрометація клієнтських баз може спричинити як фінансові збитки, так і репутаційні ризики, що суттєво впливає на загальний рівень довіри до банківського сектору. У відповідь на ці виклики фінансові установи України впроваджують багаторівневі системи кіберзахисту. Ключові напрями протидії загрозам включають:

Національний банк України встановлює вимоги до управління кіберризиками, зокрема проведення регулярних аудитів, тестувань на проникнення та контролю за операційною безперервністю. Ці кроки формують стандартизований підхід до кіберзахисту на рівні всієї банківської системи.

Фінансові установи активно впроваджують багатofакторну автентифікацію, системи штучного інтелекту для відстеження аномальної активності, Zero Trust-архітектуру, а також шифрування даних у хмарних та локальних середовищах.

Створення центрів моніторингу безпеки (SOC), інтеграція з національними системами обміну інформацією про кіберінциденти, співпраця з Держспецзв'язку та міжнародними партнерами дозволяють швидко реагувати на атаки та мінімізувати їхні наслідки.

Значна частина успішних кіберінцидентів відбувається через людський фактор. Тому банки проводять тренінги, інформаційні кампанії та симульовані фішингові розсилки, навчаючи персонал розпізнавати загрози.

Україна активно залучається до обміну досвідом із європейськими регуляторами та організаціями з кібербезпеки, що сприяє впровадженню кращих глобальних практик.

Зміцнення кіберзахисту фінансового сектору є ключовою умовою його стабільності та стійкості в умовах воєнної та післявоєнної відбудови. Скоординовані дії держави, банків та міжнародних партнерів дозволяють

створювати ефективні механізми протидії кібератакам і забезпечувати безперервність фінансових послуг.

**Список використаних джерел:**

1. National Bank of Ukraine. Cybersecurity Overview. – 2024. 2. State Service of Special Communications and Information Protection of Ukraine. Annual Cybersecurity Report. – 2023. 3. European Union Agency for Cybersecurity (ENISA). Financial Sector Threat Landscape Report. – 2024.

**Дивляш А. О.**

Факультет економіки ДНУ ім. О.Гончара

Науковий керівник проф., д.е.н. Шевцова О.Й

## **ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА УКРАЇНИ: ВИКЛИКИ ТА ПРІОРИТЕТИ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ**

Фінансова безпека держави характеризує її фінансовий стан, в той же час є складником національної безпеки. Рівень фінансової безпеки оцінює наскільки країна може зберігати стабільність своєї фінансово-екредитної системи в умовах різнонаправлених загроз, а тепер ще й в умовах війни. Закон України «Про національну безпеку України» визначає фінансову безпеку як захист фінансових інтересів держави, бізнесу і населення від зовнішніх і внутрішніх ризиків [1].

Повномасштабне вторгнення Росії у 2022 році створило дуже сильний тиск на державні фінанси України. За інформацією Міністерства фінансів, дефіцит бюджету у 2022 році перевищив 900 млрд грн, а потреба в зовнішньому фінансуванні склала приблизно 38 млрд доларів США [2]. Через це завдання збереження фінансової стабільності стало дуже важливим і стратегією на найвищому рівні.

Війна поставила перед Україною серйозні фінансові виклики, серед яких найгострішими визначається стрімке зростання державного боргу та хронічний дефіцит бюджету. Так, за оцінками НБУ, у 2023 році сукупний державний та гарантований борг перевищив 100% ВВП [3], а державний бюджет витримує напругу завдяки зовнішнім грантам і пільговим позикам від міжнародних партнерів: держав та міжнародних фінансових організацій [2].

Пріоритетними напрямками зміцнення фінансової безпеки в умовах воєнного часу є: по-перше, детінізація економіки та розширення бази оподаткування - за оцінками експертів, тіньовий сектор становить від 30 до 40% ВВП [3], що означає суттєві недонадходження до бюджету. По-друге, реформування системи управління державним боргом із метою забезпечення його довгострокової стійкості та мінімізації ризику дефолту.

Важливим інструментом зміцнення фінансової безпеки є розвиток внутрішнього ринку державних цінних паперів. Залучення заощаджень населення через ОВДП сприяє зниженню залежності від зовнішніх позик і підвищує довіру до державних фінансів. Станом на 2024 рік обсяг ОВДП у портфелях фізичних осіб та бізнесу помітно зріс порівняно з довоєнним рівнем [3].

Повоєнне відновлення розглядається як нова точка відліку для системної перебудови фінансового сектору. За оцінками Світового банку та Кабінету Міністрів України, загальна потреба у фінансуванні відновлення перевищує 500 млрд доларів США [4]. Залучення цих коштів потребує прозорих механізмів управління, стандартів ЄС у сфері публічних фінансів та ефективного інвестиційного клімату.

Таким чином, забезпечення фінансової безпеки України в умовах воєнного часу є комплексним завданням, що потребує одночасного вирішення як невідкладних кризових питань, так і довгострокових структурних реформ. Системний підхід до управління державними фінансами, зміцнення банківського сектору, детінізація економіки та ефективне використання міжнародної допомоги формують основу фінансової стійкості держави як у воєнний час, так і в період відбудови.

#### Список використаних джерел

1. Про національну безпеку України: Закон України від 21.06.2018 № 2469-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19>.
2. Динаміка державного боргу. Міністерство фінансів України. 2026. URL: <https://www.mof.gov.ua>.
3. Тіньова економіка в Україні: масштаби та напрями подолання / Інститут економічних досліджень та політичних консультацій. URL: <https://www.ier.com.ua>.
4. Ukraine Rapid Damage and Needs Assessment / World Bank Group. 2023. URL:

**Довганюк В. В.**

Факультет обліку і фінансів ДДАЕУ

Науковий керівник проф., д. е. н. Грабчук О. М.

## **ІНСТИТУТ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ ЯК СКЛАДОВА ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ**

Інститут фінансового моніторингу є невід’ємною складовою сучасної фінансової системи, що забезпечує її прозорість, стабільність та безпеку в умовах зростання глобальних ризиків, тінізації економіки та активізації транснаціональних фінансових потоків. У сучасній економічній парадигмі фінансовий моніторинг розглядається не лише як інструмент протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, але і як комплексний механізм управління фінансовими ризиками, що інтегрується у систему макро- та мікрорегулювання. Його інституційна природа проявляється у поєднанні правових, організаційних, інформаційних та економічних елементів, що формують цілісну систему фінансового контролю.

Сутність фінансового моніторингу полягає у виявленні, аналізі та запобіганні підозрілим фінансовим операціям, що можуть бути пов’язані з відмиванням коштів або фінансуванням тероризму. Водночас його функціонування має значно ширший контекст, оскільки сприяє підвищенню довіри до фінансової системи, зміцненню інвестиційного клімату та забезпеченню фінансової безпеки держави [2]. Як зазначається у наукових дослідженнях, фінансовий моніторинг є ключовим елементом гарантування економічної безпеки, що дозволяє виявляти системні загрози та мінімізувати їх вплив на фінансову систему [3].

Інституційна структура фінансового моніторингу в Україні базується на поєднанні державного та первинного рівнів контролю. Державний фінансовий моніторинг здійснюється спеціально уповноваженими органами, зокрема

Державною службою фінансового моніторингу України, Національним банком України та іншими регуляторами, які забезпечують формування та реалізацію державної політики у сфері протидії відмиванню коштів. Первинний фінансовий моніторинг реалізується фінансовими установами, банками, страховими компаніями, небанківськими фінансовими організаціями та іншими суб'єктами, які безпосередньо здійснюють фінансові операції та зобов'язані ідентифікувати клієнтів, оцінювати ризики та повідомляти про підозрілі транзакції [2].

Функціонування інституту фінансового моніторингу тісно пов'язане з міжнародними стандартами, зокрема рекомендаціями Групи з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей (FATF). Гармонізація національної системи фінансового моніторингу з міжнародними вимогами є важливою умовою інтеграції України у світовий фінансовий простір. Як підкреслюється у дослідженнях, відповідність системи фінансового моніторингу міжнародним стандартам визначається не лише нормативно-правовою базою, але й ефективністю практичного застосування заходів фінансового контролю [1].

Важливим аспектом функціонування інституту фінансового моніторингу є його роль у протидії тіньовій економіці. Легалізація доходів, отриманих злочинним шляхом, є однією з ключових загроз для економічної стабільності, оскільки сприяє викривленню конкурентного середовища, зниженню податкових надходжень та зростанню корупції. У цьому контексті фінансовий моніторинг виступає інструментом детінізації економіки, забезпечуючи прозорість фінансових потоків та контроль за їх законністю.

Разом із тим, ефективність інституту фінансового моніторингу значною мірою залежить від рівня координації між різними суб'єктами фінансової системи. Взаємодія між державними органами, фінансовими установами, правоохоронними органами та міжнародними організаціями є необхідною умовою для забезпечення комплексного підходу до протидії фінансовим злочинам. Важливу роль у цьому процесі відіграє обмін інформацією, що дозволяє своєчасно виявляти та блокувати незаконні фінансові операції.

Крім того, інститут фінансового моніторингу виконує превентивну функцію, спрямовану на запобігання фінансовим правопорушенням. Запровадження ризик-орієнтованого підходу дозволяє суб'єктам фінансового моніторингу зосереджувати увагу на операціях з підвищеним рівнем ризику, що підвищує ефективність використання ресурсів та знижує ймовірність фінансових зловживань. Такий підхід відповідає сучасним міжнародним практикам і є ключовим елементом розвитку системи фінансового моніторингу [1].

У сучасних умовах воєнного стану та економічної нестабільності роль фінансового моніторингу в Україні значно посилюється. Він стає інструментом не лише економічної, але й національної безпеки, оскільки дозволяє виявляти та припиняти фінансування терористичної діяльності, незаконних збройних формувань та інших загроз державній безпеці [2]. Це обумовлює необхідність подальшого вдосконалення інституційних механізмів фінансового моніторингу, підвищення їх ефективності та адаптації до нових викликів.

Таким чином, інститут фінансового моніторингу є складною багаторівневою системою, що інтегрується у фінансову систему держави та виконує важливі функції щодо забезпечення її стабільності, прозорості та безпеки. Його розвиток визначається як внутрішніми економічними чинниками, так і глобальними тенденціями, що зумовлює необхідність постійного вдосконалення нормативно-правової бази, інституційної структури та інструментарію фінансового моніторингу. У перспективі ключовими напрямками розвитку цього інституту залишатимуться цифровізація, інтеграція з міжнародними системами фінансового контролю, підвищення рівня аналітичного забезпечення та впровадження інноваційних технологій.

#### Список використаних джерел

1. Кузьмінська О. Е. *Оцінка відповідності заходів системи фінансового моніторингу України міжнародним стандартам FATF*. 2023. № 4. URL: [https://finukr.org.ua/docs/FU\\_23\\_04\\_055\\_uk.pdf](https://finukr.org.ua/docs/FU_23_04_055_uk.pdf)
2. Пушак Я. Я. *Фінансовий моніторинг: навч. посіб.* Львів, 2023. URL: [https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/7955/1/FinancMonitor-MELNYK\\_\\_maket.pdf](https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/7955/1/FinancMonitor-MELNYK__maket.pdf)
3. Сочка К. В. *Фінансовий моніторинг в Україні: організаційно-правові засади та сучасні виклики*. Економіка та суспільство. 2025. URL: <https://aab-economics.kmf.uz.ua/aabe/article/view/378>

## **РОЛЬ ІННОВАЦІЙ У РОЗВИТКУ ФІНАНСОВИХ УСТАНОВ**

Сучасний фінансовий простір неможливо уявити без активного включення свіжих рішень, які виступають ключовою рушійною силою прогресу фінансових установ. В умовах загальної глобалізації, переходу економіки у цифрову форму та загострення боротьби за клієнта, фінансові інститути мусять прилаштовуватися до нових умов роботи, що посилює важливість інновацій у підтримці їхньої продуктивності та стабільності [1].

За висновками вітчизняних науковців, оновлення у монетарній сфері охоплюють не лише технічні зрушення, а й зміни в організації роботи та пропозиціях [2]. Найшвидше набирають обертів цифрові технології, зокрема системи обслуговування клієнтів віддалено, програми для мобільних пристроїв, штучний інтелект та методи роботи з величезними обсягами даних [3]. Їхнє застосування дає можливість фінансовим структурам нарощувати ефективність роботи, зменшувати витрати та покращувати рівень задоволеності користувачів.

Значущим напрямком впливу інновацій є забезпечення доступу до фінансових послуг. Як наголошують українські дослідники, розвиток цифрових фінансових сервісів сприяє розширенню можливостей для громадян користуватися банківськими продуктами, особливо у віддалених ділянках з недостатньо розвиненою банківською мережею [4]. Це дозволяє залучати нові групи клієнтів до грошової системи та підвищувати загальний рівень її розвитку.

Окрім того, нововведення суттєво змінюють якість взаємодії з тими, хто користується їхніми послугами. Аналіз даних дає змогу грошовим установам точніше з'ясувати потреби клієнтів і пропонувати їм індивідуально розроблені фінансові рішення [5]. Це проявляється у створенні персоналізованих позикових

програм, автоматизованих консультацій та запровадженні віртуальних асистентів, що підвищує ступінь задоволеності споживачів фінансових послуг. Не менш вагомим є внесок інновацій у вдосконалення внутрішніх робочих процесів фінансових організацій. Автоматизація рутинних завдань сприяє зменшенню ризиків, пов'язаних з операціями, скороченню часу на обробку платежів та мінімізації впливу людських помилок [2]. До того ж, введення в дію сучасних інформаційних систем дозволяє посилити ефективність управління потенційними загрозами та забезпечити відповідність усім нормативним вимогам [3].

Зважаючи на зростання загроз у кіберпросторі, фінансові структури впроваджують передові методи захисту інформації, зокрема біометричне підтвердження особи, багатоетапні системи безпеки та програми для виявлення шахрайських дій [5]. Це допомагає укріпити довіру клієнтів до фінансових інституцій. Важливим чинником інновацій є діяльність фінтех-підприємств, які активно впроваджують новітні технологічні рішення у фінансовий сектор. Українські науковці підкреслюють, що партнерство між традиційними банками та фінтех-організаціями сприяє появі нових фінансових продуктів та зростанню конкурентоспроможності грошового сектору [4]. Водночас, упровадження оновлень несе із собою певні труднощі. Серед них – вагомі фінансові витрати на технічне оновлення, небезпеки пов'язані з кібербезпекою, а також потреба у безперервному підвищенні кваліфікації персоналу [1].

У реаліях України інновації виконують особливо значущу роль у розвитку грошової системи, переведення фінансових послуг у цифровий формат сприяє включенню України у світовий грошовий простір та підвищенню конкурентоспроможності національних фінансових організацій [5]. Активне використання електронного банкінгу, безготівкових розрахунків та мобільних застосунків свідчить про сприятливі напрямки у розвитку фінансових новацій в Україні.

Отже, інновації є вирішальним фактором розвитку сучасних фінансових установ. Вони сприяють нарощуванню ефективності діяльності, покращенню

якості обслуговування осіб, розширенню доступу до фінансових сервісів та зміцненню своїх позицій на ринку. Попри існуючі складнощі, їхнє впровадження є важливою умовою для забезпечення стабільного розвитку грошового сектору. Фінансові установи, які активно використовують інновації, мають значно більше шансів досягти тривалого успіху. Саме їхня здатність до пристосування, користування сучасними технологіями та запровадження свіжих підходів визначає їхню життєздатність у сьогоденних економічних реаліях [4].

#### Список використаних джерел:

1. Коваленко, В., Шелудько. РОЗВИТОК ФІНАНСОВИХ ІННОВАЦІЙ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ. **Електронний ресурс:** <https://doi.org/10.55643/fcapter.5.46.2022.3878>
2. Степура А. Т. Банківські інновації: сутність та значення у кредитуванні малого і середнього бізнесу. Причорноморські економічні студії. 2017. Вип. 14. **Електронний ресурс:** <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-56-30>
3. Заїка, С., Грідін, О., & Заїка, О. (2023). ФІНАНСОВІ АСПЕКТИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ. **Електронний ресурс:** <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-55-62>
4. Солоджук, Т., Щур, Р., & Дрислюк, В. (2023). РИНОК ФІНАНСОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ (ФІНТЕХУ) В УКРАЇНІ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ. *Економіка та суспільство*, **Електронний ресурс:** <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-56-160>
5. Штерма, Т., Гончарук, Я., & Лещук, В. (2025). ТЕНДЕНЦІЇ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ФІНАНСОВОГО СЕКТОРУ ТА ВИКЛИКИ ДЛЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ. *Електронний ресурс:* <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-71-109>

#### Кацай Д. П.

Факультет економіки ДНУ ім. О. Гончара

Науковий керівник доц., к.е.н. Адонін С. В.

### ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Фінансова безпека держави є однією з ключових складових національної безпеки, особливо в умовах воєнного стану. Війна суттєво трансформує фінансову систему, змінює пріоритети державної політики та вимагає швидкої мобілізації ресурсів для забезпечення обороноздатності, соціальної стабільності та функціонування економіки. У таких умовах фінансова безпека набуває комплексного характеру та охоплює економічні, соціальні й політичні аспекти розвитку держави.

Важливим інструментом аналізу фінансової безпеки є SWOT-аналіз, який дозволяє комплексно оцінити внутрішні та зовнішні фактори впливу. Його застосування дає можливість визначити сильні та слабкі сторони фінансової системи, виявити потенційні загрози та можливості, а також сформуванати ефективні управлінські рішення. У воєнних умовах це особливо важливо для адаптації фінансової політики до нестабільного економічного середовища та підвищення стійкості держави до кризових явищ [1].

У період збройного конфлікту фінансова безпека забезпечується через застосування спеціалізованих інструментів. Насамперед йдеться про формування бюджету воєнного часу, який передбачає пріоритетне фінансування оборони, гуманітарної сфери та відновлення критичної інфраструктури. Значну роль відіграє міжнародна фінансова допомога, що компенсує нестачу внутрішніх ресурсів і сприяє підтримці макроекономічної стабільності. Водночас важливими є заходи щодо стабілізації валютного ринку, контролю інфляції, регулювання державних видатків та забезпечення стійкості банківської системи [2].

Складовими фінансової безпеки держави є ефективне формування бюджетних ресурсів, оптимальна податкова та боргова політика, стабільність банківської системи, розвиток фінансових ринків і покращення інвестиційного клімату. Особливе значення має також боротьба з тіньовою економікою та фінансовими правопорушеннями. Водночас ключовими загрозами залишаються фінансова нестабільність, зростання державного боргу, інфляційні процеси та вплив зовнішніх економічних факторів [3].

Рівень фінансової безпеки визначається такими макроекономічними показниками, як валовий внутрішній продукт, бюджетний дефіцит, обсяг державного боргу та міжнародні валютні резерви. В умовах війни важливо забезпечити баланс між фінансуванням оборонних потреб, соціальними витратами та підтримкою економічного розвитку. До основних напрямів зміцнення фінансової безпеки належать оптимізація податкової системи, збалансування бюджету, вдосконалення боргової політики, зниження інфляції та активізація

кредитування економіки [4].

Отже, фінансова безпека України в умовах воєнної економіки потребує комплексного підходу, що поєднує ефективне управління фінансовими ресурсами, залучення міжнародної підтримки та реалізацію структурних реформ. Це створює передумови для стабілізації економіки, підвищення її стійкості та забезпечення успішного післявоєнного відновлення держави.

#### **Список використаних джерел**

1. Доцяк І., Плещ І. Фінансова безпека України в умовах війни. Вісник Прикарпатського університету. Серія: Політологія. 2025. Вип. 20. С. 130–134.
2. Луцишин З., Катрич О., Южаніна Н., Хлопчик В. Фінансова безпека держави в умовах війни — детермінанта повоєнного відродження. Міжнародна науково-практична конференція «Міждисциплінарні експертизи для відновлення і розвитку України». Київ, 2025. С. 33–34.
3. Макаренко У. Б., Гоцій М. І., Драла Р. І. Фінансова безпека України в умовах воєнного стану. Ефективна економіка. 2024. № 6.
4. Будник Л., Ронська О., Лісецька Л. Фінансова безпека держави в умовах воєнного стану. Галицький економічний вісник. 2022. № 4 (77). С. 144–145.

#### **Кловак В.С.**

Факультет економіка ДНУ ім. О. Гончара

Науковий керівник доц., к. е. н. Левкович О.В.

## **ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЯК ДРАЙВЕР ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ**

Штучний інтелект виступає ключовим драйвером трансформації підходів до забезпечення сталого розвитку, оскільки дозволяє інтегрувати складні системи даних, автоматизувати прийняття рішень і підвищувати ефективність використання ресурсів. Його роль доцільно розглядати через призму економічного, екологічного та соціального вимірів.

Екологічний вимір слід розглядати через управління природними ресурсами та кліматом, тому що ШІ значно розширює можливості аналізу екологічних процесів завдяки здатності обробляти великі обсяги даних із супутників, сенсорів та метеостанцій. Це дозволяє здійснити прогнозування кліматичних змін, проводити моніторинг стану довкілля та оптимізувати використання ресурсів.

Через прогнозування кліматичних змін дозволяється побудувати моделі машинного навчання, щоб передбачати глобальні та локальні кліматичні сценарії з високою точністю. Моніторинг стану довкілля слід проводити через автоматичне виявлення забруднення повітря, води та ґрунтів, а оптимізацію використання ресурсів через проведення раціоналізації водоспоживання, енергоспоживання та управління відходами.

Наприклад, ІІІ використовується для раннього виявлення лісових пожеж, контролю вирубки лісів, прогнозування посухи і повеней тощо.

Енергетичний сектор слід розглядати через підвищення ефективності та декарбонізація, тому що у сфері енергетики ІІІ сприяє переходу до відновлюваних джерел енергії та підвищенню енергоефективності. Тобто побудова Smart Grid (розумні мережі) для балансування попиту та пропозиції енергії в реальному часі, прогнозування виробництва енергії особливо для сонячних і вітрових електростанцій, а також формування оптимізації споживання, будуючи інтелектуальні системи керування будівлями (BMS). Все це призводить до зменшення викидів CO<sub>2</sub>, зниження втрат енергії, підвищення стабільності енергосистем.

Економічний вимір слід розглядати через інновації та продуктивність, тому що ІІІ сприяє формуванню нової економіки, орієнтованої на ефективність і сталий розвиток через автоматизацію процесів (зменшення витрат і підвищення продуктивності), прогностичну аналітику (оптимізація ланцюгів постачання та управління ризиками) та розвиток циркулярної економіки (мінімізація відходів через повторне використання ресурсів). Все це дозволяє підвищувати ефективне застосування інтелектуальних логістичних систем, оптимізувати виробництво та управляти запасами.

Соціальний вимір слід розглядати через покращення якості життя, тому що ІІІ має значний потенціал для вирішення соціальних проблем і підвищення рівня життя населення через охорону здоров'я (рання діагностика захворювань, персоналізоване лікування), освіту (адаптивні навчальні системи) та соціальне управління (аналіз потреб населення та ефективний розподіл ресурсів). Також ІІІ допомагає прогнозувати соціальні ризики, зменшувати нерівність, підвищувати доступ до послуг.

На сучасному етапі все більше набуває популярності управління містами (Smart

City), тому що ШІ є основою концепції “розумних міст”, де технології інтегруються в інфраструктуру через інтелектуальні транспортні системи (зменшення заторів і викидів, управління ресурсами міста (вода, електроенергія, відходи) та безпеку (аналітика відеоспостереження та прогнозування надзвичайних ситуацій). Це дозволяє підвищити якість життя, зменшити навантаження на довкілля, ефективно використовувати ресурси.

Одна з ключових ролей ШІ полягає у підтримці прийняття стратегічних рішень через моделювання складних систем, аналіз сценаріїв розвитку, оцінку ризиків і невизначеностей, формування рекомендацій для політики сталого розвитку.

Інституційний вимір слід розглядати через підтримку державного управління, потому що ШІ дозволяє підвищити ефективність державного управління через цифровізацію адміністративних процесів, підвищення прозорості, боротьбу з корупцією (аналітика даних) та покращення стратегічного планування.

Використання ШІ у сталому розвитку супроводжується певними ризиками, серед яких можна виділити: алгоритмічну упередженість, порушення приватності даних, технологічну залежність, нерівний доступ до технологій. Тому важливими є встановлення етичних стандартів, регуляторну політику та контроль прозорості алгоритмів.

Штучний інтелект виступає інтегруючим елементом у системі сталого розвитку, забезпечуючи глибоку аналітику, адаптивне управління, підвищення ефективності використання ресурсів, підтримку стратегічного планування. Тому його використання дозволяє перейти від реактивних до проактивних моделей управління, що є критично важливим в умовах глобальних викликів.

#### **Список використаних джерел**

1. Свіргун І.М, Хаустова Є.Б. Вплив інструментів ШІ на процедуру формування стратегії сталого розвитку та її реалізації в сфері ІКТ. *Інвестиції: практика і досвід*. 2024. № 13. URL: [https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/27820/1/Inv%2b13-2024\\_St12.pdf](https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/27820/1/Inv%2b13-2024_St12.pdf)

## **ЦИФРОВА СТІЙКІСТЬ ТА ТЕХНОЛОГІЧНІ ІННОВАЦІЇ ЯК ПРІОРИТЕТИ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ У 2026 РОЦІ**

У 2026 році фінансова безпека України визначається здатністю системи адаптуватися до воєнних викликів через цифрову трансформацію. Пріоритетами є впровадження регламенту DORA та штучного інтелекту (ШІ) для забезпечення операційної стійкості сектору.

Макроекономічна стабільність підтримується рекордними міжнародними резервами, які на лютий 2026 року сягнули \$57,7 млрд. Це дозволяє НБУ прогнозувати інфляцію на рівні 7,5% на кінець року та поступово пом'якшувати монетарні умови [3]. Цифрова оборона фокусується на імплементації норм DORA, що вимагає управління ризиками третіх сторін та регулярного стрес-тестування систем [1]. Вже 29% фінансових установ використовують ШІ у сфері AML/KYC, а запуск Open Banking стимулює кредитне зростання до 35% [4].

Важливим елементом стабільності є координація монетарної та фіскальної політик. У січні 2026 року НБУ знизив облікову ставку до 15%, що відображає впевненість у контрольованості цінних процесів. Паралельно Міністерство фінансів активізувало використання інструментів управління державним боргом через проведення switch-аукціонів ОВДП, обсяг задоволених заявок на одному з яких у лютому склав 10 млрд грн [3]. Додатковим імпульсом для бізнесу став новий етап валютної лібералізації, розпочатий 14 січня 2026 року, що передбачає запровадження «позикових» лімітів для реструктуризації зовнішніх запозичень.

Окремим чинником впливу на фінансову стійкість є кадровий дефіцит та потреба в інклюзії. Близько 78% українських підприємств відчувають брак кваліфікованих працівників через мобілізаційні та міграційні процеси. У цих

умовах розвиток системи BankID НБУ та автоматизація фінансових послуг стають критичними інструментами для забезпечення безперервного доступу громадян до фінансів, незалежно від їхнього місцеперебування, що є частиною стратегії цифрової оборони.

Фіскальна стійкість залежить від фінансування оборонних потреб (2,8 трлн грн) та зовнішньої допомоги МВФ обсягом \$8,1 млрд. Системним ризиком залишається енергодефіцит (~10%), що може сповільнити ріст ВВП на 0,4% [2]. Для підтримки бізнесу уряд спрямував 55 млрд грн на програму «Зроблено в Україні», зокрема на енергоавтономність.

Отже, фінансова безпека України у 2026 році формується завдяки поєднанню макроекономічної стабільності та цифрової стійкості. Подальший розвиток фінансового сектору значною мірою залежатиме від забезпечення енергетичної автономності інфраструктури та ефективного перетворення міжнародної допомоги на сталі інституційні реформи.

#### **Список використаних джерел:**

1. DORA: що нові стандарти кіберстійкості означають для фінансового сектора : веб-сайт / Fintech Insider. 14.05.2025. URL: <https://fintechinsider.com.ua/dora-shho-novi-standarty-kiberstijkosti-oznachayut-dlya-finansovogo-sektora-v-yes/> (дата звернення: 05.03.2026).
2. Економічний огляд у лютому 2026 року : веб-сайт / Центр економічної стратегії. 2026. URL: <https://ces.org.ua/economic-review-in-february-2026/> (дата звернення: 05.03.2026).
3. Огляд інструментів підтримки фінансової стійкості (станом на 01.02.2026 р.) : аналіт. зап. / Національний інститут стратегічних досліджень. 2026. URL: <https://niss.gov.ua/news/komentarij-ekspertiv/ohlyad-instrumentiv-pidtrymky-finansovoyi-stiykosti-01-022026-r> (дата звернення: 05.03.2026).
4. Севрук О. Фінтех-тренди, які формуватимуть 2025 рік : веб-сайт / EasyPay Blog. 2025. URL: <https://blog.easypay.ua/finteh-trendi-2025-shho-chekaye-na-nas-u-novomu-rotsi/> (дата звернення: 05.03.2026).

**Лобанов Д. О.**

Факультет економіка ДНУ ім. О. Гончара

Науковий керівник проф., д. е. н. Макаренко Ю. П.

## **ФІСКАЛЬНА ТА МОНЕТАРНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ ТА ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ**

У сучасних умовах повномасштабної збройної агресії фінансова безпека України стала невід’ємною та критично важливою складовою національної безпеки, що вимагає безпрецедентної адаптації фінансової та монетарної політик до екстремальних викликів. Фінансова політика в цей період трансформувалася з чисто економічного регулятора у стратегічний інструмент виживання держави, що дозволяє уряду не лише протидіяти економічним спадам, а й безпосередньо фінансувати сектор оборони та підтримувати соціальну стабільність в умовах значних інфраструктурних руйнувань. Водночас монетарна політика Національного банку України була переорієнтована на підтримку цінової та фінансової стабільності як фундаменту для майбутнього економічного відновлення, що передбачало використання нестандартних підходів та адміністративних обмежень.[1; 2]

Основними загрозами фінансовій безпеці в умовах воєнного стану стали критичний рівень дефіциту державного бюджету, який значно перевищує встановлені законодавством норми у три відсотки ВВП, а також високий рівень тінізації економіки та втрата доходів через схеми ухилення від оподаткування. Фінансова політика держави у цей період спрямована на пошук додаткових резервів наповнення бюджету, що проявилось, зокрема, у запровадженні податку на «надприбутки» банків за ставкою 50% у 2023 році. Такий крок став винятковим інструментом перерозподілу ресурсів на користь воєнних потреб, оскільки надвисокі прибутки фінансових установ були зумовлені специфічними ринковими умовами та дизайном монетарної політики, а не лише ефективністю їхньої

діяльності.[2; 5]

Монетарна сфера зазнала суттєвої трансформації операційного дизайну, де НБУ зосередився на забезпеченні належного рівня ліквідності та наданні банкам гнучкості в управлінні нею, що стало критично важливим для підтримки безперервного функціонування платіжних систем та стабільності фінансового сектору. Важливим елементом забезпечення фінансової стабільності став режим фіксованого валютного курсу, запроваджений на початку вторгнення, який слугував номінальним якорем для економіки та дозволив стримати інфляційні очікування. З жовтня 2023 року відбувся перехід до режиму керованої гнучкості обмінного курсу, що стало можливим завдяки адаптації банківської системи та значним обсягам міжнародної допомоги, які дозволили наростити міжнародні резерви до рекордних показників.[1; 3]

Особливе місце у забезпеченні фінансової безпеки посідає координація фіскальних та монетарних заходів. У 2022 році Національний банк був змушений здійснювати пряму монетизацію дефіциту бюджету через купівлю облігацій внутрішньої державної позики (ОВДП), що стало необхідним заходом для швидкого фінансування армії в умовах обмеженого доступу до інших джерел. Проте стратегічним орієнтиром залишається поступова відмова від емісійного фінансування бюджету на користь залучення ринкових запозичень та зовнішньої макрофінансової допомоги. Висока облікова ставка, яка тривалий час трималася на рівні 25%, використовувалася як інструмент захисту гривневих заощаджень, хоча її ефективність як ринкового важеля в умовах війни є обмеженою через слабкість трансмісійного механізму.[1; 5]

Євроінтеграційний вектор України вимагає глибокого реформування фіскальної системи відповідно до європейських стандартів. Національна стратегія доходів до 2030 року передбачає модернізацію податкового адміністрування, цифровізацію процесів контролю та боротьбу з розмиванням бази оподаткування. Впровадження інструментів штучного інтелекту у сфері публічних фінансів розглядається як перспективний шлях до підвищення прозорості та ефективності

виявлення фінансових порушень, проте це потребує чіткого правового регулювання та визначення відповідальності органів адміністрації.[2]

Забезпечення фінансової безпеки також нерозривно пов'язане з посиленням правоохоронної функції держави в економічній сфері. Діяльність таких органів, як Бюро економічної безпеки та Служба безпеки України, має бути спрямована на запобігання злочинам, що підривають ресурсну базу держави, при одночасному дотриманні балансу інтересів влади та бізнесу. Ефективне управління державним боргом та стабільність банківського сектору є необхідними умовами для реалізації програм повоєнної відбудови.[2; 4]

Отже, фіскальна та монетарна політики України в умовах воєнного стану діють у режимі кризового менеджменту, де основний акцент зміщено з економічного стимулювання на виживання та безпеку. Подальша стабілізація фінансової системи залежить від успішності імплементації європейських норм, здатності держави детінізувати економіку та забезпечити скоординованість дій Уряду та Національного банку у питаннях фінансування дефіциту та утримання цінової стабільності. Тільки синергія цих напрямків дозволить створити надійний фінансовий щит, здатний протистояти довготривалим воєнним загрозам та забезпечити стійке підґрунтя для інтеграції України до європейського економічного простору

#### Список використаних джерел

1. Гаркуша Ю. О. Монетарна політика національного банку України у період дії воєнного стану. *Науковий вісник Одеського національного економічного університету*. Одеса, 2024. вип. 4. С. 41–47.
2. Фіскальна політика як інструмент забезпечення національної безпеки держави / С. М. Клімова та ін. *Актуальні проблеми державного управління*. Київ, 2024. вип. 5. С. 216–234.
3. Полозенко Д. В. Монетарна і фіскальна політика в умовах бюджетного дефіциту України. *Економіка АПК*. Київ, 2015. вип. 2. С. 36–42.
4. Савченко В. Ф. Фіскальна політика в державі: сутність, етапи розвитку, принципи та інструменти. *Інвестиції: практика та досвід*. Київ, 2024. вип. 2. С. 62–68.
5. Тшонковські К. Монетарна політика країни в економічно нестабільних умовах. *Міжнародний науковий журнал "Інтернаука"*. Познань, Польща, 2024. вип. 1. С. 237–242.

**Пехотіна Є.В.**

Факультет економіки ДНУ ім. О.Гончара

Науковий керівник доц., к.е.н. Левкович О.В.

## **ОСНОВНІ НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ**

З метою підвищення рівня фінансової безпеки держави та скорочення обсягів тінізації економіки важливим стає активне впровадження цифрових технологій у сферу фінансових відносин. У цьому напрямі вагому роль відіграють електронні сервіси державного сектору, зокрема «Дія», механізми автоматизованого обміну інформацією між установами, електронний документообіг, розширення можливостей онлайн-ідентифікації та електронних платежів. Ці інструменти значно спрощують взаємодію громадян і бізнесу з державою та зменшують можливості для ухилення від виконання фінансових зобов'язань. Фінансова безпека є одним із ключових складових елементів економічної безпеки держави та визначає її здатність стабільно функціонувати, забезпечувати розвиток і протистояти внутрішнім та зовнішнім загрозам.

В умовах повномасштабної війни, економічних потрясінь, підвищеної інфляційної нестабільності та трансформації глобальних фінансових ринків для України особливо важливим стає питання мінімізації тінізації економіки. Саме тіньовий сектор створює значне навантаження на бюджет, знижує довіру інвесторів і перешкоджає формуванню прозорого конкурентного середовища. Тіньова економіка в Україні має тривалу історію, сформовану ще у період переходу до ринкових відносин. Незважаючи на численні реформи, її обсяги й досі залишаються суттєвими.

За наявними оцінками, частка тіньової економіки стабільно перевищує 30% ВВП, що є значним бар'єром для фінансової стабільності. До основних причин такого явища належать високий рівень податкового навантаження на бізнес,

недосконалість адміністрування податків, низький рівень довіри до державних інституцій, а також корупційні прояви, що спотворюють ринкові механізми. Важливу роль у зменшенні масштабів тіньового сектору відіграє зростання частки безготівкових операцій.

Розвиток фінтех-рішень, запровадження QR-розрахунків, збільшення кількості POS-терміналів, поширення мобільних банківських сервісів — усе це сприяє підвищенню прозорості фінансових потоків. За даними НБУ, протягом останніх років частка безготівкових операцій стабільно зростає, що є свідченням успішності політики детінізації та цифрової трансформації. Ще одним важливим напрямом посилення фінансової безпеки є удосконалення державної податкової політики. Йдеться про подальшу лібералізацію умов ведення бізнесу, спрощення реєстраційних процедур, цифровізацію податкового контролю та впровадження ризик-орієнтованих моделей перевірок. Це дозволяє зменшити адміністративний тиск на підприємства та водночас підвищити рівень добровільної сплати податків.

Таким чином, можна стверджувати, що зменшення масштабів тінізації економіки є ключовою передумовою посилення фінансової безпеки України. Комплексне поєднання цифровізації, удосконалення податкових механізмів, розширення безготівкових операцій, антикорупційних заходів та зміцнення інституційної спроможності держави створює реальні можливості для забезпечення прозорості фінансових потоків і підвищення економічної стійкості.

#### **Список використаних джерел:**

1. <https://unn.ua/en/news/in-the-first-three-months-of-2025-ukrainians-increased-the-number-of-cashless-banking-transactions-nbu>
2. <https://bank.gov.ua/ua/news/all/kilkist-ta-suma-bezgotivkovih-rozrahunkiv-platijnimi-kartkami-u-pershomu-pivrichchi-2025-roku-zrosli>

**Пилипенко А. Ю.**

Факультет економіки ДНУ ім. О.Гончара

Науковий керівник доц., к.е.н. Бобрь О. І.

## **СТІЙКІСТЬ ПУБЛІЧНИХ ФІНАНСІВ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ КРИЗ ТА ВОЄННОГО СТАНУ**

Україна вже понад два з половиною роки перебуває в умовах активної фази війни на власній території. У суспільстві постійно обговорюються соціальні та демографічні наслідки воєнних дій, зокрема питання міграції населення, скорочення трудових ресурсів та зростання соціальної вразливості окремих груп громадян. Водночас не менш важливим залишається питання забезпечення фінансової стабільності держави в умовах воєнного стану. Стійкість фінансової системи є ключовим чинником підтримання функціонування економіки, забезпечення обороноздатності країни та виконання державою своїх соціальних зобов'язань.[1]

Війна істотно вплинула на фінансову поведінку населення. За результатами дослідження, проведеного компанією Deloitte, більшість українських споживачів у період війни почали активніше економити. Залежно від категорії товарів рівень економії становить від 41 % до 77 % опитаних. Такі зміни у споживчій поведінці свідчать про прагнення домогосподарств раціональніше розподіляти власні фінансові ресурси та створювати певні запаси на випадок невизначеності. Зокрема, 55 % респондентів повідомили, що почали частіше готувати їжу вдома замість придбання готових страв, а 79 % опитаних скоротили відвідування ресторанів і барів. Крім того, 47 % громадян купують продукти харчування із запасом, а 43 % формують резерви медикаментів.[1]

Значні зміни спостерігаються і у витратах на дозвілля. За даними дослідження, 86 % респондентів зменшили відвідування кінотеатрів, 81 % — спортивних клубів і басейнів, а 66 % — користування послугами таксі. Такі

тенденції пояснюються як зниженням доходів населення, так і прагненням громадян спрямовувати кошти насамперед на першочергові потреби. Водночас держава намагається підтримувати рівень доходів населення, зокрема шляхом поступового підвищення мінімальної заробітної плати. Так, з початку повномасштабного вторгнення її розмір зріс із 6500 грн до 8000 грн у квітні 2024 року.

Попри складні економічні умови, державні фінанси України демонструють певну стабільність. За підсумками 2023 року значна частина бюджетних ресурсів була спрямована на фінансування оборони та безпеки. Обсяг відповідних витрат досяг приблизно 40,5 % валового внутрішнього продукту, що у 1,7 раза перевищує показник попереднього року. Значні кошти також були спрямовані на підвищення грошового забезпечення військовослужбовців, здійснення соціальних виплат населенню та компенсацій відповідно до державних програм підтримки.[2]

Капітальні видатки державного бюджету, спрямовані на відновлення інфраструктури та ліквідацію наслідків збройної агресії, суттєво зросли. У 2023 році на ці потреби було виділено 208,9 млрд грн, що на 120,5 млрд грн більше, ніж у 2022 році. Водночас дефіцит державного бюджету був виконаний на рівні нижчому за запланований — 20,4 % ВВП при граничному показнику 31,6 % ВВП.[2]

Доходи державного бюджету у 2023 році також перевищили заплановані обсяги та становили 188,7 % річного показника. Це перевищення пояснюється насамперед значною фінансовою підтримкою міжнародних партнерів у вигляді грантів, а також власними доходами бюджетних установ.

За прогнозами уряду, у середньостроковій перспективі очікується поступове зростання доходів державного бюджету. У період 2025–2027 років передбачається їх збільшення в номінальному вимірі з приблизно 1,8 трлн грн у 2024 році до близько 3,1 трлн грн у 2027 році. Таке зростання пов'язується з поступовим відновленням економічної активності, продовженням міжнародної фінансової підтримки та реалізацією програм відбудови економіки України.

Таблиця 1 - Прогнозні показники доходів державного бюджету у 2023-2027

роках, млрд. грн.

Показники	2023 факт	2024 план	2025 прогноз	2026 прогноз	2027 прогноз
Доходи	2672,5	1768,5	2415,0	2757,1	3130,9
Податкові надходження	1203,5	1574,8	1867,1	2203,9	2543,2
Неподаткові надходження	991,5	186,6	182,6	191,8	218,6
Частка податкових надходжень у ВВП, %	18,5%	20,6%	22,1%	21,8%	21,6%
Частка податкових надходжень у доходах державного бюджету, %	45,0%	89,0%	77,3%	79,9%	81,2%

*Джерело: розроблено автором на основі [2]*

У найближчі роки прогнозується поступове зростання доходів державного бюджету України. Зокрема, у 2025 році очікується їх збільшення на 36,6 % порівняно з 2024 роком, тоді як у 2026 та 2027 роках темпи зростання становитимуть відповідно 14,2 % та 13,6 %. Основним джерелом формування доходів бюджету залишатимуться податкові надходження. За прогнозами, їхня частка становитиме близько 89 % у 2024 році, зменшиться до 77,3 % у 2025 році, а у 2026–2027 роках знову зросте до 79,9 % та 81,2 % відповідно. Для порівняння, у 2023 році податкові надходження забезпечили лише близько 45 % усіх доходів державного бюджету, що свідчить про поступове відновлення податкової бази у наступні роки.[2]

Водночас в умовах війни значна частина бізнесу працює в складних економічних умовах. З метою підтримки підприємницької діяльності держава запровадила низку заходів, зокрема внесла зміни до податкової системи, зменшила податковий тиск та спростила окремі податкові процедури на період воєнного стану. Такі рішення були спрямовані на підтримку як фізичних осіб-підприємців, так і юридичних осіб. Однак реалізація цих заходів призвела до тимчасового скорочення податкових надходжень до бюджету.

Важливими джерелами фінансування державних видатків стали альтернативні фінансові інструменти, зокрема військові облігації, кредити міжнародних фінансових організацій, а також двосторонні кредити й гранти від міжнародних партнерів. У період воєнного стану основними напрямками покриття бюджетних витрат залишаються внутрішні запозичення через облігації внутрішньої державної позики та залучення зовнішньої фінансової допомоги.[2]

У разі недостатньої підтримки з боку міжнародних партнерів або затягування бойових дій уряд може вдаватися до використання ресурсів центрального банку. Однак такий механізм є ризикованим, оскільки викуп державних облігацій може спричинити інфляційний тиск і негативно вплинути на економічну стабільність. Тому застосування цього інструменту потребує обережного підходу.

Отже, одним із ключових завдань державної фінансової політики залишається пошук ефективних способів збільшення доходів бюджетів різних рівнів та забезпечення стабільності публічних фінансів.

#### Список використаних джерел:

1. Бечка К. В. Фінансовий моніторинг як інструмент забезпечення економічної безпеки держави. Чернівці : Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича. URL: <https://archer.chnu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/11818/%D0%91%D0%B5%D1%87%D0%BA%D0%B0%20%D0%9A.%D0%92..pdf?sequence=1&isAllowed=y> (дата звернення: 05.03.2026).
2. Романчукевич В., Кириченко В. Фінансовий моніторинг та аудит в корпоративному управлінні. *Економіка та суспільство*. 2025. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/4450> (дата звернення: 05.03.2026).

#### Приходченко Є. О.

Факультет економіки ДНУ ім. О. Гончара

Науковий керівник проф., д. е. н. Макаренко Ю. П.

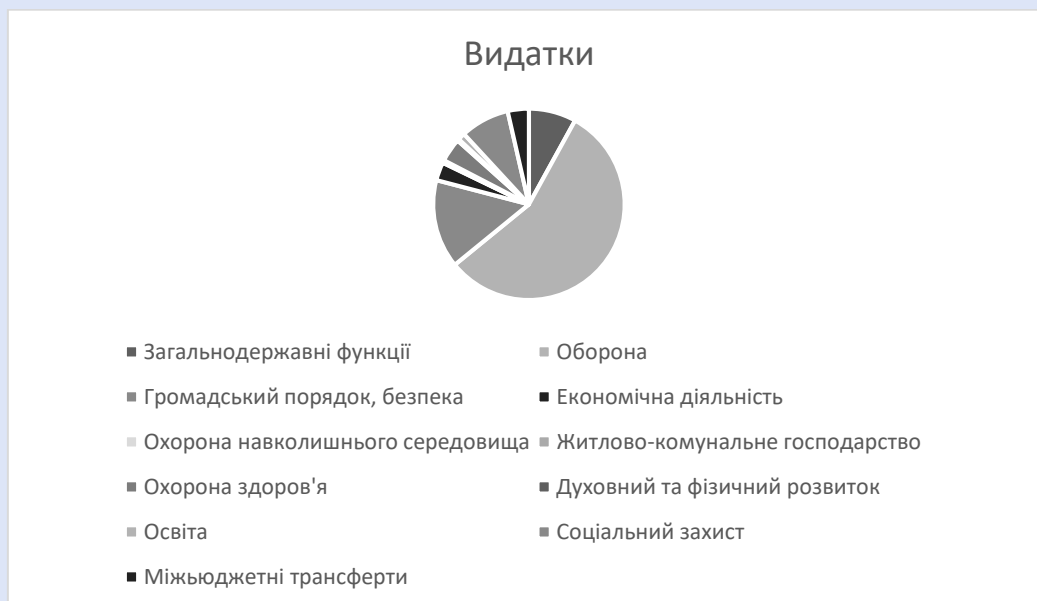
## БЮДЖЕТНА СИСТЕМА: РЕАЛІЇ ТА ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ

Україна протягом майже всього свого незалежного існування мала виклики пов'язані з бюджетною системою та фінансами загалом, сюди входять постійні реформи, кризи та недовіра від населення. Як правило це зумовлено некоректною бюджетною політикою, проблемами з видатками, бюджетним дефіцитом та

постійним державним боргом. Починаючи з 2014 року бюджетне становище в країні погіршилося в рази, це пов'язано з військовими діями на сході країни. Уряд впровадив реформи для покращення бюджетних відносин, тим самим: зменшив видатки на різні категорії господарства, зорієнтувався на програму цільових методів, обрав бюджетування в середньостроковій перспективі, застосував фіскальні методи для утримання бюджетного дефіциту [1].

Такі реформи дали змогу бюджетним відносинам у державі вийти значно на новий удосконалений рівень, але це протрималося недовго, бо проблеми в бюджетному секторі поновила пандемія та у 2022 році повномасштабне вторгнення РФ на територію України. Влада змінила пріоритети бюджетної політики в короткостроковій перспективі, що призвело до припинення функціонування більшості реформ, які були задіяні раніше. Під час кризи викликаній воєнним часом, система бюджетування залишається одним із головних механізмів забезпечення фінансування війська [2].

Головними наслідками повномасштабного вторгнення стали: зниження бюджетного доходу, підвищення його дефіциту; збільшення залежності від іноземного фінансування та матеріальної допомоги; зміни у політиці видатків; постійне підвищення витрат на оборонний та безпековий сектор; впровадження нових військових облігацій, тим самим підтримати фінансування країни та ефективне розподілення бюджету між місцевими фінансами, збільшення їх підтримки. За таких складних умов функціонування постала проблема адаптації та подальшого, якнайшвидшого подолання.



Джерело: розроблено автором за даними [3].

Наша бюджетна система майже завжди зустрічає виклики на всіх етапах свого існування, ці проблеми потребують дій та комплексних, продуманих рішень. Як правило майже всі проблеми несуть наслідки, а наслідки негативно впливають на життя громадян. Державі потрібно зберігати прозорість та раціональність своїх дій, щоб належним чином вирішувати проблеми, залучати додаткові ресурси від резервних джерел. Загалом потрібний раціональний та систематизований підхід для вирішення таких комплексних проблем.

Отже, проблеми та недоліки в бюджеті нашої країни потребують негайних, комплексних рішень для забезпечення подальшої стійкості на незалежності в економічній системі.

#### **Список використаних джерел:**

1. Ukrainian Journal of Applied Economics and Technology *Problematic issues in the budget system of Ukraine*: <https://ujae.org.ua/en/problematic-issues-in-the-budget-system-of-ukraine>.
2. Бюджетна система України: вплив війни та виклики повоєнної відбудови: <https://ekmair.ukma.edu.ua/items/bc6c5444-6762-47dc-a1b9-6e145138a60c>.
3. Мінфін *Видатки бюджету України*: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/gov/expense/>

**Середа М. А.**

Факультет економіки ДНУ ім. О.Гончара

Науковий керівник: проф., д.е.н. Шевцова О.Й.

## **ФІНАНСОВА ГРАМОТНІСТЬ НАСЕЛЕННЯ ЯК ФАКТОР ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ТА СТАБІЛЬНОСТІ ГРОШОВОГО РИНКУ**

Дослідження взаємозалежності між рівнем фінансової грамотності населення та стабільністю грошового ринку потребує чіткого окреслення ключових теоретичних категорій. У сучасній економічній науці фінансова грамотність трактується як багатокomпонентне явище. Відповідно до підходу, закладеного у Стратегії Національного банку України, вона охоплює поєднання знань, обізнаності, практичних навичок, поведінкових установок і рішень, що забезпечують прийняття обґрунтованих фінансових рішень та досягнення особистого фінансового благополуччя [1]. Отже, поряд із розумінням сутності фінансових інструментів, особа повинна володіти навичками планування бюджету, здійснення заощаджень, оцінювання ризиків і відповідального використання позикових ресурсів.

Суттєвою проблемою залишається недостатній рівень базових фінансових знань серед значної частини населення. За результатами досліджень НБУ, лише близько 49% громадян демонструють належний рівень фінансової обізнаності, що зумовлює нераціональні фінансові рішення та виступає фактором дестабілізації фінансової системи [2].

Вплив фінансової поведінки населення на макроекономічну стабільність реалізується через низку ключових механізмів. Зокрема, раціональні фінансові рішення сприяють зменшенню інформаційної асиметрії на фінансовому ринку, що позитивно позначається на стійкості фінансової системи. Наукові дослідження також доводять, що фінансова грамотність населення є важливим чинником

економічного розвитку, оскільки забезпечує формування збалансованого попиту і пропозиції на фінансові послуги [3].

Основні проблеми фінансової поведінки в Україні пов'язані з недостатнім рівнем сформованості фінансової культури. Обмежена поінформованість споживачів фінансових послуг створює передумови для можливих зловживань на ринку.

Взаємозв'язок між фінансовою грамотністю та інфляційними очікуваннями населення в Україні ґрунтовно досліджено у матеріалах НБУ [4]. Зокрема, встановлено, що домогосподарства з вищим рівнем фінансової обізнаності краще розуміють сутність інфляційних процесів і причини цінових коливань, адекватніше сприймають цілі монетарної політики та характеризуються меншою мінливістю інфляційних очікувань, реагуючи на нову інформацію більш зважено.

Це зумовлює низку практичних наслідків. Фінансово обізнані домогосподарства менш схильні до конвертації всіх заощаджень в іноземну валюту в умовах короткострокових курсових коливань, усвідомлюючи їх тимчасовий характер. Вони рідше вдаються до масового дострокового вилучення депозитів та інших панічних дій, що знижує ризик виникнення криз довіри до банківської системи. Крім того, такі домогосподарства активніше використовують фінансові інструменти у національній валюті (зокрема депозити та ОВДП), що сприяє підтримці попиту на гривню та стабілізації валютного ринку.

Таким чином, підвищення рівня фінансової грамотності населення виступає важливим чинником економічного зростання та стабілізації національної економіки, що потребує системного підходу з боку державних органів і учасників фінансового ринку.

### **Список використаних джерел**

1. Стратегія Національного банку України з підвищення рівня фінансової грамотності населення. URL: [https://bank.gov.ua/admin\\_uploads/article/NBU\\_Strategy-Financial-Literacy.pdf?v=10](https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/NBU_Strategy-Financial-Literacy.pdf?v=10).
2. Фінансова грамотність, фінансова інклюзія та добробут населення України: дослідження Національного банку України. 2021. URL: [https://bank.gov.ua/admin\\_uploads/article/Research\\_Financial\\_Literacy\\_Inclusion\\_Welfare\\_2021.pdf](https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Research_Financial_Literacy_Inclusion_Welfare_2021.pdf).
3. За останні три роки рівень фінансової грамотності українців поліпшився – результати дослідження. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/za-ostanni-tri-roki-riven-finansovoyi-gramotnist-ukrayintsiv--polipshivsya--rezultati-doslidjennya>.

4. Цапін А., Фари́на О. «Роль фінансової грамотності в закріпленні інфляційних очікувань: приклад України». *Робочі матеріали НБУ* 02/2024. — робочий документ НБУ з явною прив'язкою фінграмотності до інфляційних очікувань (важливий для оцінки макр впливу). URL: [https://bank.gov.ua/admin\\_uploads/article/WP\\_2024-02\\_Tsapin\\_Faryna\\_ukr.pdf](https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/WP_2024-02_Tsapin_Faryna_ukr.pdf).

**Сова Артем,**

Державний торговельно-економічний університет

Науковий керівник: проф., д.е.н.Макогон В. Д,

## **БЮДЖЕТНІ ДИСБАЛАНСИ В СЕКТОРІ ПУБЛІЧНИХ ФІНАНСІВ УКРАЇНИ**

Сектор публічних фінансів України функціонує в умовах підвищеного фіскального навантаження, воєнних викликів і трансформації міжбюджетних відносин, що зумовлює формування стійких бюджетних дисбалансів. Під бюджетними дисбалансами доцільно розуміти системні відхилення між акумульованими доходами та видатковими зобов'язаннями різних рівнів бюджетної системи, а також структурні диспропорції у формуванні й використанні бюджетних ресурсів [1; 2]. Саме публічні фінанси формують основу економічної безпеки країни, адже держава стимулює економічний розвиток, гарантує належний рівень надання населенню базових послуг і суспільних благ [3, с. 89].

Аналіз виконання державного та місцевих бюджетів України свідчить про збереження вертикальних дисбалансів, що проявляються у невідповідності між обсягами делегованих повноважень і фінансовим забезпеченням їх реалізації. Водночас горизонтальні диспропорції між територіальними громадами зумовлюють диференціацію бюджетної спроможності, що частково компенсується механізмом міжбюджетних трансфертів.

Окремого значення набуває аналіз показників зведеного бюджету як агрегованого індикатора стану публічних фінансів, який не є самостійним рівнем управління, проте відображає консолідований фінансовий результат бюджетної системи держави (табл. 1). Суттєвим чинником бюджетної незбалансованості є

дефіцит державного бюджету, що фінансується за рахунок боргових інструментів та міжнародної фінансової підтримки. Це посилює боргове навантаження та формує довгострокові фіскальні ризики. Структурна асиметрія видатків, зокрема зростання частки оборонних і соціальних витрат, обмежує можливості інвестиційного фінансування та соціально-економічного розвитку. Вагомим завданням бюджетної політики є забезпечення балансу між фінансуванням найбільш критичних статей державного бюджету та стимулюванням відновлення економіки [4, с. 60].

Таблиця 1 - Стан бюджетної системи України, 2020-2025 рр., млрд. грн.

Показники	Роки					
	2020	2021	2022	2023	2024	2025
<b>Державний бюджет:</b>						
доходи	1 076,0	1 296,9	1 787,3	2 672,0	3 122,7	3 834,2
видатки	1 288,0	1 490,3	2 705,4	4 014,4	4 486,7	5 473,6
сальдо**	-212,0	-193,4	-918,1	-1 342,4	-1 364,0	-1 639,4
<b>Місцеві бюджети:</b>						
доходи	471,5	580,7	555,1	652,6	709,1	748,7*
видатки	478,3	569,7	485,2	647,2	701,3	718,4*
сальдо**	-6,8	+11,0	+69,9	+5,4	+7,8	+30,3
<b>Зведений бюджет:</b>						
доходи	1 376,7	1 662,2	2 196,3	3 104,3	3 587,8	4 338,0
видатки	1 595,3	1 844,4	3 043,5	4 440,9	4 944,0	5 999,5
сальдо**	-218,6	-182,2	-847,2	-1 336,6	-1 356,2	-1 661,5

\* Попередні дані.

\*\* Сальдо представлено математичне без врахування первинного балансу.

Джерело: складено автором за даними [5; 6; 7].

У 2020-2025 рр. бюджетна система України характеризувалася суттєвою трансформацією, особливо після 2022 р. – року початку повномасштабної війни. Доходи державного бюджету за аналізований період зросли в 3,56 рази, тоді як видатки збільшилися в 4,25 рази, що зумовило різке нарощення дефіциту (у 8 разів порівняно з 2020 р.). Найбільш значне розширення видаткової частини відбулося саме в 2022-2023 рр., що пов'язано з фінансуванням оборонних потреб і соціальної підтримки в умовах воєнного стану. Місцеві бюджети продемонстрували значно стриманішу динаміку: їхні доходи зросли на 59%, а видатки – на 50%, що свідчить про наявність дієвих механізмів міжбюджетного вирівнювання. Зведений бюджет загалом відображає тенденцію незбалансованості: всі роки має місце дефіцит, який

зріс в 7,62 рази за 6 років досліджуваного періоду.

Таким чином, бюджетні дисбаланси в секторі публічних фінансів України мають комплексний характер і поєднують структурні, інституційні та макрофінансові компоненти. Мінімізація їхнього негативного впливу на ефективність вітчизняної бюджетної системи потребує вдосконалення механізму міжбюджетних відносин, підвищення якості розподілу фінансових ресурсів і забезпечення результативності реформи децентралізації.

#### Список використаних джерел:

1. Bui, T., & Kovalchuk, O. (2020). Financial decentralization and fiscal imbalance of local budgets in Ukraine. *Scientific Papers NaUKMA. Economics*. No 5(1), P. 21–26. URL: <https://doi.org/10.18523/2519-4739.20205.1.21-26>
2. Гладченко, Л. (2024). Бюджетний дефіцит і дотримання принципу збалансованості бюджетів під час війни. *Modeling the development of the economic systems*. No 4. P. 120–127. URL: <https://doi.org/10.31891/mdes/2024-14-16>
3. Радіонов, Ю. (2022). Державні фінанси в забезпеченні стабільності фінансової системи країни. *Економіка України*. Том 65. № 9(730). С. 77–98. URL: <https://doi.org/10.15407/economyukr.2022.09.077>
4. Makohon, V. (2023). State wartime budget: 2022. *Scientia fructuosa*. No 2. P. 59–66. URL: [https://doi.org/10.31617/1.2023\(148\)06](https://doi.org/10.31617/1.2023(148)06)
5. Державні фінанси. (2026). ТОВ "МінфінМедіа". URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance>
6. Аналіз виконання місцевих бюджетів за 2024 рік. (2025). Портал «Децентралізація». URL: <https://decentralization.ua/news/19387>
7. Виконання доходів місцевих бюджетів. (2025). Міністерство фінансів України. URL: <https://mof.gov.ua/uk/vykonannia-dokhodiv-mistsevykh-biudzhetyv>

**Сологуб А. А.**

Факультет економіки ДНУ ім. О. Гончара

Науковий керівник: доц., к. е. н. Адонін С.В.

## **ЯК ВІЙНА ВПЛИВАЄ НА ІНВЕСТИЦІЙНИЙ КЛІМАТ УКРАЇНИ: ОЦІНКА РИЗИКІВ ТА МОЖЛИВОСТЕЙ ДЛЯ БІЗНЕСУ**

Повномасштабне вторгнення Росії в лютому 2022 року завдало серйозного удару по інвестиційному середовищу України. Руйнування виробничих потужностей, логістичних ланцюгів та енергетичної інфраструктури суттєво підірвало впевненість як вітчизняних, так і іноземних інвесторів. Водночас

масштаб потреб у відновленні формує безпрецедентні можливості для залучення капіталу в перспективні галузі економіки.

Динаміка прямих іноземних інвестицій (ПІІ) яскраво відображає вплив збройного конфлікту. За даними Національного банку України, у 2021 р. чистий притік ПІІ становив 7,5 млрд дол. США, проте вже у 2022 р. скоротився до 50 млн дол. Обсяг накопичених ПІІ на кінець 2022 р. зменшився на 17 % порівняно з довоєнним рівнем і становив 50,99 млрд дол. США. У 2023 р. почалося часткове відновлення: чистий притік зріс до 4,2 млрд дол., а у 2024 р. — до 3,7 млрд дол. Проте у 2025 р. показник знизився до 2,5 млрд дол., що частково пояснюється зростанням виплат дивідендів на 1,7 млрд дол., які зменшили загальний чистий приплив капіталу.

Серед ключових ризиків для інвесторів виділяються: фізичне знищення активів унаслідок бойових дій та ракетних обстрілів; нестабільність валютного курсу та інфляційний тиск; збереження валютних обмежень НБУ, що ускладнюють репатріацію прибутків; правова невизначеність і недостатній захист прав власності. Галузева структура ПІІ свідчить, що у 2022 р. найбільша частка капіталовкладень (41,9 %) припадала на промисловість, 16,3 % — на оптову та роздрібну торгівлю. Серед країн-інвесторів домінують Кіпр (33,1 %), Нідерланди (19,5 %) та Швейцарія (5,1 %).

Попри значні ризики, війна формує й суттєві можливості для бізнесу. Оцінки швидких збитків та потреб відновлення (RDNA), здійснені Світовим банком, засвідчують колосальний попит на капіталовкладення: станом на грудень 2024 р. потреби у відновленні становили 524 млрд дол. (RDNA4), а до кінця 2025 р. зросли до 588 млрд дол. (RDNA5). Пріоритетними секторами є транспорт, енергетика та житлова сфера. Саме ці галузі відкривають значний потенціал для інвесторів у сфері зеленої енергетики, будівництва, цифрових рішень та агробізнесу.

Важливу роль у зниженні інвестиційних ризиків відіграють міжнародні фінансові інституції. МВФ у березні 2023 р. затвердив чотирирічну програму розширеного фінансування EFF обсягом 15,6 млрд дол., а у лютому 2026 р. — нову

48-місячну програму на 8,1 млрд дол. Група Світового банку мобілізувала понад 89 млрд дол. підтримки, зокрема 8 млрд дол. через Фонд допомоги, відновлення та реформ (URTF), та залучила 4,3 млрд дол. приватного капіталу.

Для покращення інвестиційного клімату в умовах тривалого конфлікту необхідний комплексний підхід. По-перше, захист критичної інфраструктури та зміцнення систем протиповітряної оборони безпосередньо знижують ризик втрати активів. По-друге, підтримка макрофінансової стабільності, прозора монетарна політика та поступова лібералізація валютних обмежень сприятимуть відновленню довіри інвесторів. По-третє, судова реформа, антикорупційні заходи та захист прав власності є необхідними умовами для залучення стратегічних іноземних партнерів. По-четверте, розширення страхових механізмів MIGA, DFC та ЄБРР дозволить зменшити вартість капіталу для міжнародних інвесторів, а впровадження принципу «єдиного вікна» та цифровізація адміністративних послуг спростять ведення бізнесу.

Таким чином, попри суттєве скорочення інвестиційної активності у 2022 р., наступні роки засвідчили поступове відновлення. Україна поєднує в собі значні ризики та водночас — унікальні можливості, зумовлені потребами відновлення і підтримкою міжнародної спільноти. Успішна реалізація цього потенціалу залежатиме від послідовності реформ, рівня безпеки та здатності держави партнеруватися з приватним капіталом.

#### **Список використаних джерел**

1. Національний банк України. Платіжний баланс і зовнішній борг України. URL: [www.bank.gov.ua](http://www.bank.gov.ua).
2. Державна служба статистики України. Прямі іноземні інвестиції. URL: [www.ukrstat.gov.ua](http://www.ukrstat.gov.ua).
3. Міністерство економіки України. Аналітичний огляд інвестиційної діяльності за 2022–2024 роки. Київ, 2024.
4. Світовий банк. Rapid Damage and Needs Assessment (RDNA4, RDNA5). Washington, 2025–2026. URL: [www.worldbank.org](http://www.worldbank.org).
5. International Monetary Fund. Press Release No. 23/101, March 31, 2023. URL: [www.imf.org](http://www.imf.org).
6. International Monetary Fund. Press Release No. 26/066, February 26, 2026. URL: [www.imf.org](http://www.imf.org).

**Сосюра А. Г.**

Факультет економіки ДНУ ім. Олесь Гончара

Науковий керівник доц., к.е.н. Бобирь О. І.

## **УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИМ БОРГОМ ЯК КЛЮЧОВИЙ ЕЛЕМЕНТ СИСТЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ**

За сучасних умов розвитку фінансова безпека України потребує особливої уваги. Зростання бюджетних потреб і фінансування економіко-соціального розвитку активізує використання державних запозичень. Ефективність управління боргом визначає боргове навантаження, стабільність фінансів та здатність держави виконувати зобов'язання, набуваючи стратегічного значення.

Важливим елементом фінансової безпеки є боргова безпека держави, яка характеризується таким рівнем державного боргу та витрат на його обслуговування, за якого не виникає загроз для балансу фінансової системи та економічного розвитку. Згідно Закону України «Про національну безпеку України», фінансова безпека є складовою економічної безпеки та передбачає стабільність бюджетної, грошово-кредитної та боргової систем [1]. Боргова безпека визначає критичні межі заборгованості та зосереджена на уникненні неконтрольованого зростання боргового навантаження, яке може негативно впливати на платоспроможність, довіру інвесторів та загалом на макроекономічну стабільність.

Ключовим інструментом збереження боргової безпеки є адміністрування державного боргу – система заходів, спрямованих на залучення, ефективне використання, обслуговування та погашення державних запозичень.

В Україні управління державним боргом здійснює Міністерство фінансів, реалізуючи боргову політику, плануючи запозичення, визначаючи структуру зобов'язань та забезпечуючи їх виконання. Ефективне управління передбачає

баланс між зовнішніми та внутрішніми запозиченнями, контроль строків погашення, мінімізацію витрат на обслуговування та зниження ризиків, пов'язаних із валютними коливаннями, процентними ставками та рефінансуванням [2].

Управління державним боргом важливо представлено через управління борговим портфелем, яке формує оптимальну структуру зобов'язань держави. Портфель включає облігації внутрішньої позики, зовнішні запозичення, кредити міжнародних фінансових організацій та інші боргові інструменти. Це передбачає диверсифікацію джерел, розподіл строків погашення та балансування валютної структури для зниження ризиків і забезпечення стійкості державних фінансів [3].

При сучасних економічних та геополітичних викликах значення ефективного управління державним боргом для України зростає. Повномасштабна війна, значні бюджетні витрати та необхідність міжнародної фінансової допомоги зумовлюють збільшення обсягів державних запозичень. Недостатньо ефективне управління може спричинити зростання боргового навантаження, витрат на обслуговування боргу, ризиків рефінансування та погіршення інвестиційної привабливості, що впливає на економіку і добробут населення. Надмірне накопичення зобов'язань обмежує фінансову політику та підсилює залежність від зовнішніх кредиторів [4].

Таким чином, ефективне управління державним боргом є одним із основних елементів системи забезпечення фінансової безпеки України, адже сприяє стабільності фінансів держави, підтримує економічний розвиток та формує передумови для довгострокової фінансової стійкості держави.

#### **Список використаних джерел:**

1. Закон України «Про національну безпеку України». URL: <https://www.rada.gov.ua> (дата звернення: 15.03.2026).
2. Гусаковська Т., Шимановська-Діанич Л., Рибалко-Рак Л. Боргова безпека як важливий елемент системи забезпечення економічної безпеки України. Вісник СумДУ. Серія «Економіка». 2020. №4. С. 104-111. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/0ec4c7af-94dc-4aba-80cf-238313404465/content>.
3. Шевцова О., Коротя О. Управління борговим портфелем держави. Ефективна економіка. 2022. №11. URL: <https://doi.org/10.32702/2307-2105.2022.11.10>.
4. Дем'янчук О., Панова О. Боргова безпека України. Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка»: науковий журнал. 2024. № 32(60). С. 69–74. URL: <https://eprints.oa.edu.ua/id/eprint/9212>.

**Токарєв О. В.**

Факультет обліку і фінансів ДДАЕУ

Науковий керівник проф., д. е. н. Грабчук О. М.

## **МОНЕТАРНА ПОЛІТИКА В УМОВАХ КРИЗ ТА МЕХАНІЗМИ ЇЇ АДАПТАЦІЇ**

Монетарна політика в умовах кризових явищ трансформується з інструменту макроекономічної стабілізації у комплексну систему антикризового управління, спрямовану на забезпечення фінансової стійкості, підтримку економічної активності та мінімізацію системних ризиків. У сучасних умовах глобальної нестабільності, спричиненої фінансовими, пандемічними, геополітичними та енергетичними шоками, роль центральних банків суттєво зростає, а їх політика набуває адаптивного характеру, що передбачає гнучке поєднання традиційних і нетрадиційних інструментів впливу на економіку [2].

У таких умовах стандартні інструменти, зокрема зміна облікової ставки, операції на відкритому ринку та регулювання обов'язкових резервів, часто втрачають ефективність або діють із значними лагами. Як свідчать сучасні дослідження, у періоди високої невизначеності традиційна процентна політика має обмежений вплив на економічну динаміку, тоді як нетрадиційні заходи можуть демонструвати вищу результативність [3]. Основною метою монетарної політики в умовах кризи є забезпечення цінової та валютної стабільності, підтримка ліквідності фінансової системи та стимулювання економічного зростання. Водночас сучасні виклики розширюють цей спектр завдань, включаючи забезпечення фінансової стабільності, запобігання системним ризикам та підтримку функціонування кредитних каналів.

Однією з ключових характеристик кризової монетарної політики є активне використання нетрадиційних інструментів. До них належать кількісне пом'якшення, програми довгострокового рефінансування, цільове кредитування,

форвардне керування очікуваннями, а також прямі інтервенції на фінансових ринках. Досвід провідних центральних банків світу свідчить, що такі заходи дозволяють підтримувати ліквідність банківської системи, знижувати вартість фінансових ресурсів та стабілізувати фінансові ринки [1]. Разом із тим, застосування нетрадиційних інструментів має як позитивні, так і потенційно негативні наслідки. З одного боку, вони сприяють поживленню економічної активності та зниженню вартості запозичень, а з іншого – можуть призводити до накопичення фінансових дисбалансів, зростання боргового навантаження та формування нових макроекономічних ризиків [2]. Це обумовлює необхідність обережного та збалансованого використання таких інструментів, особливо у середньо- та довгостроковій перспективі.

Важливим аспектом адаптації монетарної політики є трансформація трансмісійного механізму. У кризових умовах традиційні канали передавання монетарних імпульсів, такі як процентний, кредитний та валютний канали, зазнають суттєвих змін. Порушення функціонування банківської системи, зниження довіри економічних агентів та зростання ризиків призводять до ослаблення ефективності цих каналів [3].

Важливою складовою адаптації є також інституційна модернізація центральних банків. Це включає впровадження нових аналітичних інструментів, використання великих даних, алгоритмічних моделей та штучного інтелекту для прийняття рішень. Такі підходи дозволяють більш точно оцінювати макроекономічні ризики та швидше реагувати на зміни економічного середовища.

Таким чином, монетарна політика в умовах криз трансформується у багатовимірний інструмент управління економічною нестабільністю, який поєднує традиційні та інноваційні підходи.

#### Список використаних джерел

1. Аржевітін С. М. *Прийняття рішень із монетарної політики щодо ключової ставки в європейських країнах та їхній вплив на інфляцію*. Фінанси України. 2023. № 2. URL: [https://finukr.org.ua/docs/FU\\_23\\_02\\_007\\_uk.pdf](https://finukr.org.ua/docs/FU_23_02_007_uk.pdf).
2. Ніколаєв Ю. О. *Грошово-кредитна політика в кризових умовах*. Економічний простір. 2020. № 164. URL:

**Федорова Л.А.**

Факультет економіки ДНУ ім. О.Гончара

Науковий керівник доц., к.е.н. Бобирь О.І.

## **ВПЛИВ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ НА СТАБІЛЬНІСТЬ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ ТА ФІНАНСОВОГО РИНКУ**

У сучасних умовах розвитку економіки важливу роль відіграє фінансовий моніторинг. Це один із ключових інструментів держави, який допомагає контролювати грошові операції, робити їх більш прозорими, запобігати фінансовим злочинам та зміцнювати стабільність економіки. Для України це питання є особливо важливим, адже надійність фінансової системи та державного бюджету впливає на розвиток економіки країни та на рівень життя населення.

Фінансовий моніторинг – це система, яка стежить за грошовими операціями. Її головною метою є помічати та зупиняти підозрілі дії, щоб не дозволяти використовувати гроші для злочинів, тероризму чи інших незаконних справ. Для цього банки, фінансові установи та інші організації зобов'язані перевіряти операції своїх клієнтів і повідомляти про підозрілі транзакції відповідним державним органам [1].

Система фінансового моніторингу працює на двох рівнях – державному та первинному. На державному рівні спеціальні органи влади аналізують інформацію про фінансові операції та приймають рішення щодо подальших дій. Первинний фінансовий моніторинг здійснюють банки, страхові компанії, ломбарди та інші установи, які безпосередньо працюють із клієнтами. Вони першими виявляють підозрілі фінансові операції та передають інформацію до відповідних державних органів [2].

Одним із головних завдань фінансового моніторингу є підтримка

стабільності державного бюджету. Завдяки контролю за рухом коштів рівень тіньової економіки знижується. Коли фінансові операції стають більш прозорими, державі легше контролювати доходи підприємств та громадян. У результаті зменшується ухилення від сплати податків і до бюджету надходить більше коштів.

Зростання доходів державного бюджету дозволяє фінансувати важливі сфери життя людей: соціальну допомогу, освіту, медицину, дороги та підтримку економіки. Фінансовий моніторинг забезпечує ефективне використання коштів, стабільність бюджету та надійну роботу ринку грошей. Без належного контролю в банках, фінансових установах та фондових ринках зростає ризик економічних злочинів і шахрайства.

Міжнародне співробітництво допомагає боротися з відмиванням грошей та фінансуванням тероризму. Країни дотримуються рекомендацій організацій, щоб краще контролювати рух коштів і робити фінансову систему безпечнішою [3].

Для України фінансовий моніторинг дуже важливий, бо допомагає слідкувати за грошима, запобігати злочинам й корупції та правильно використовувати державні кошти. Для ефективної роботи потрібні кваліфіковані фахівці, чіткі закони та сучасні технології для швидкого аналізу операцій. Саме тісна співпраця банків і держави забезпечує безпеку грошей і стабільність системи.

Отже, фінансовий моніторинг відіграє важливу роль у забезпеченні стабільності державного бюджету та надійності грошової системи. Він допомагає зменшити тіньову економіку, робить операції прозорими та запобігає різним злочинам. Завдяки цьому громадяни та компанії більше довіряють банкам й фінансовим установам, частіше користуються їхніми послугами та вкладають гроші в розвиток економіки. У результаті державні гроші витрачаються раціональніше, а фінансова система працює надійніше та стабільніше.

#### Список використаних джерел

1. Національний банк України (НБУ). Фінансовий моніторинг. 2024. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/ua/supervision/monitoring>
2. Мельник С., Вінічук М., Горбан І. Фінансовий моніторинг. 2024. С. 87-95, 104-113. [Електронний ресурс] – Режим доступу: [https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/7955/1/FinancMonitor-MELNYK\\_maket.pdf](https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/7955/1/FinancMonitor-MELNYK_maket.pdf)

3. Шпренко М.С., Чумаченко В.В. Роль міжнародного фінансового права у протидії відмиванню коштів. 2024. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право, Том 4, № 86, С. 163-167. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2025/01/28-3.pdf>

**Шебанова М.О.**

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

Науковий керівник: доцент Бобирь О.І.

## **ФІНАНСОВИЙ МОНІТОРИНГ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ**

В умовах стрімкої глобалізації фінансових ринків, розвитку цифрових технологій та зростання економічних ризиків питання забезпечення фінансової безпеки держави набуває особливої актуальності. Стабільність фінансової системи є важливою передумовою економічного розвитку країни та ефективного функціонування фінансових інститутів. Одним із ключових механізмів забезпечення фінансової безпеки виступає фінансовий моніторинг, спрямований на запобігання легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом, та фінансуванню тероризму.

Фінансовий моніторинг являє собою систему організаційно-правових та економічних заходів, спрямованих на контроль фінансових потоків, виявлення підозрілих операцій і запобігання використанню фінансової системи для незаконної діяльності. Основною метою фінансового моніторингу є забезпечення прозорості фінансових операцій та підвищення ефективності державного моніторингу фінансового сектору. [2].

Система фінансового моніторингу в Україні функціонує на основі взаємодії державних органів і суб'єктів первинного фінансового моніторингу. До таких суб'єктів належать банки, страхові компанії, небанківські фінансові установи та інші організації, що здійснюють фінансові операції. Центральну роль у реалізації державної політики у цій сфері відіграє Державна служба фінансового моніторингу

України, яка здійснює аналіз інформації про фінансові операції та передає її відповідним органам. Контроль за діяльністю банківських установ у сфері фінансового моніторингу здійснює Національний банк України [3].

Ефективна система фінансового моніторингу сприяє підвищенню прозорості фінансового сектору, запобігає відмиванню коштів та іншим фінансовим правопорушенням. Завдяки аналізу фінансових операцій та ідентифікації клієнтів фінансові установи можуть своєчасно виявляти підозрілі транзакції та мінімізувати ризики незаконного використання фінансових ресурсів [1].

Важливим принципом сучасної системи фінансового моніторингу є ризик-орієнтований підхід, що передбачає оцінку рівня ризику фінансових операцій і клієнтів. Це дозволяє зосереджувати увагу на операціях з підвищеним рівнем ризику та підвищувати ефективність контролю [4].

Проте в епоху тотальної цифровізації економіки, система фінансового моніторингу стикається з новими викликами. Поширення електронних платіжних систем, онлайн-банкінгу та інших фінансових технологій значно розширює можливості здійснення фінансових операцій, але водночас ускладнює контроль за ними. Це зумовлює необхідність використання сучасних інформаційних технологій та аналітичних систем для обробки фінансових даних і своєчасного виявлення підозрілих операцій [1].

Важливим чинником підвищення ефективності фінансового моніторингу є міжнародна співпраця у сфері протидії відмиванню коштів. Україна поступово інтегрується у міжнародну систему боротьби з фінансовими злочинами та впроваджує міжнародні стандарти, зокрема рекомендації FATF. Гармонізація національного законодавства з міжнародними вимогами сприяє зміцненню фінансової безпеки держави.

Поряд із цим, існує потенціал для подальшого вдосконалення системи фінансового моніторингу України. Серед основних завдань залишаються підвищення рівня автоматизації фінансового аналізу, удосконалення нормативно-правового регулювання та посилення взаємодії між державними органами і

фінансовими установами.

#### Список використаних джерел

1. Забаштанська Т., Чередниченко І. Фінансовий моніторинг як інструмент протидії новітнім загрозам в умовах цифровізації. *Problems and prospects of economics and management*. 2024. № 2(38). С. 211–219. URL: [https://doi.org/10.25140/2411-5215-2024-2\(38\)-211-219](https://doi.org/10.25140/2411-5215-2024-2(38)-211-219)
2. Мельник С. Фінансовий моніторинг : навчальний посібник / Степан Мельник, Марія Вінічук, Ірина Горбан. - Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2024. - 212 с. URL: <https://dspace.lvduvs.edu.ua/handle/1234567890/7955>
3. Національний банк України. *Національний банк України*. URL: <https://bank.gov.ua/> (дата звернення: 07.03.2026)
4. Сус Л. В., Сус Ю. Ю., Недільська Л. В. ФІНАНСОВИЙ МОНІТОРИНГ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ. *Efektivna ekonomika*. 2024. № 11. URL: <https://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.11.35>

# ***ТЕНДЕНЦІЇ ТА НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ГРОШОВО-КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ***

**Баскова Х.В**

Факультет економіки ДНУ ім. О. Гончара

Науковий керівник проф., д. е. н. Макаренко Ю.П.

## **ФІНТЕХ ТА НЕОБАНКИ: ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ ТА РИЗИКИ ДЛЯ КЛІЄНТІВ В УКРАЇНІ**

На сьогодні фінансовий світ – це вже не черги до кас із паперовими квитанціями, а зручний мобільний застосунок, доступ до якого здійснюється за допомогою біометричної ідентифікації.

В Україні необанки, такі як Mono, Sense Bank чи А-Банк, стали важливою складовою повсякденного життя, адже без них складно уявити здійснення платежів, переказів коштів між користувачами чи придбання цифрових послуг.

Однак, якщо розглядати це явище з позицій фінансової науки, то цифровий банкінг – це максимально складна сфера, що поєднує традиційні фінансові інструменти та сучасні інформаційні технології, які можуть піддаватися технічним збоям.

Основна проблема зараз в тому, що популярність зручних додатків крокує вперед зі швидкістю світла, а законодавче регулювання трохи за ними не встигає, що створює такі собі «сірі зони»[ 1].

З економічної точки зору більшість необанків в Україні функціонують як цифрові інтерфейси на базі ліцензій традиційних банківських установ.

У таких проєктів взагалі нема фізичних відділень, тобто вся активність крутиться цілком в он-лайні через хмарні сервіси та мобільні застосунки.

Важливо розуміти, що на відміну від звичайної каси, де працює спеціаліст, тут все тримається на стабільності серверів, кодів та якості софту, який пишуть

програмісти.

Це дає нам значну швидкість транзакцій, але водночас позбавляє клієнта нормального живого спілкування-тобто у разі технічних збоїв або блокування облікового запису клієнти можуть стикатися з труднощами у комунікації зі службою підтримки.

В наукових колах такі структури частіше класифікують як інноваційних фінансових посередників, що працюють за моделлю Branchless Banking[3].

Щодо правового поля, то головним документом, на який всі опираються, зараз є Закон України «Про платіжні послуги».

Згідно з цим законом, цифрові платежі та електронні гаманці-це цілком нормальне явище, що є повноцінним об'єктом цивільних прав.

Держава офіційно визнає, що необанки-це добре, і ви можете спокійно тримати там свої стипендії чи зарплати, не хвилюючись, що вони зникнуть в повітрі.

Однак закон чітко каже, що треба дуже уважно розділяти повноцінну банківську ліцензію та просто ліцензію на надання платіжних послуг. Це означає, що офіційний рівень захисту та гарантій повернення коштів у них може бути різним, тобто краще не чіпати сумнівні нові фінансові установи, поки не перевіриш їх через сайт НБУ[2].

Коли ми говоримо про реальні інвестиційні та операційні ризики, то тут на першому місці це кібербезпека, технічні збої та шахрайські операції.

Ринковий ризик тут не такий великий, як в крипто валютному секторі, але от ризик взлому-дуже високий, бо ваші дані можуть вкрасти через звичайний фішинг, якщо не додати нормальний захист і двофакторну автентифікацію.

Крім того, в Україні зараз просто спалах на шахрайські схеми, де люди самі віддають паролі від кабінетів, а скасувати таку блокчейн-подібну транзакцію в необанку майже неможливо, бо все виконується миттєво.

Окрема проблема – це ризик раптового блокування картки фінансовим моніторингом через «підозрілі» перекази, що часто трапляється при P2P-обмінах

або коли надходить багато дрібних сум від різних людей[5].

Питання прихованих комісій та оподаткування доходів в цифрових банках теж досі залишається дещо заплутаним для звичайного користувача.

Оскільки умови та тарифи часто міняються «на льоту», банки можуть додати якісь нові умови в публічний договір, який ми зазвичай пропускаємо і не читаємо при реєстрації. Це створює неочікуване фінансове навантаження на гаманець і заставляє багатьох користувачів бути дуже обережними з великими сумами.

Проте зараз НБУ та Міністерство цифрової трансформації активно працюють над тим, щоб зробити цей ринок максимально прозорим і безпечним навіть для тих, хто взагалі не розуміє нічого у фінансах[ 4].

Підсумовуючи вищенаведене, необанки та фінтех-стартапи – це вже невідворотне майбутнє всієї фінансової системи України, і назад до паперових ощадкнижок шляху нема.

В майбутньому, критично важливо не просто вміти натискати , кнопки в додатку, а реально розуміти правову базу, механізми захисту даних та логіку роботи алгоритмів.

Тільки завдяки вдосконаленню законодавства та підвищення фінансової грамотності ми зробимо цей ринок по-справжньому найкращим середовищем для інвестицій[1].

### **Список використаних джерел**

1. Василенко А. О. Трансформація небанків в Україні: від стартапу до системних гравців. \*Економічний вісник\*. 2024. №2. URL: [<http://ev.nmu.org.ua>](<http://ev.nmu.org.ua>).
2. Закон України «Про платіжні послуги» від 30.06.2021 № 1591-IX. \*Верховна Рада України\*. URL: [<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1591-20>](<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1591-20>).
3. Національний банк України. Стратегія розвитку фінтеху в Україні до 2025 року. Офіційний сайт НБУ. 2024. URL: [<https://bank.gov.ua>](<https://bank.gov.ua>).
4. Податковий кодекс України. Розділ про оподаткування операцій з використанням електронних платіжних засобів. \*База даних «Законодавство України»\*. URL: [<https://zakon.rada.gov.ua>](<https://www.google.com/search?q=https://zakon.rada.gov.ua>).
5. Юридичний радник. Як захистити свої права у суперечках з небанками: практичні поради. 2023. URL: [<https://yur-radnyk.com.ua>](<https://www.google.com/search?q=https://yur-radnyk.com.ua>)

**Вязьміна В.К.**

Факультет економіки ДНУ ім. О. Гончара

Науковий керівник к.е.н., доц. Бобирь О. І.

## **АНАЛІЗ ПРОБЛЕМНОЇ ЗАБОРГОВАНOSTІ ЯК СКЛАДОВА МОНІТОРИНГУ КРЕДИТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКУ**

Аналіз проблемної заборгованості є невід'ємною частиною моніторингу кредитної діяльності банку, оскільки дає змогу своєчасно виявляти погіршення стану кредитного портфеля, визначати фактичний рівень кредитного ризику та приймати виважені управлінські рішення щодо реструктуризації боргу, стягнення коштів, формування додаткових резервів і перегляду кредитної політики. У сучасних умовах банки мають зосереджувати увагу не тільки на простроченій заборгованості, а й на ширшій категорії непрацюючих активів. Національний банк України зазначає, що починаючи з 2025 року підходи до визначення непрацюючих кредитів (NPL) повністю гармонізовані з європейськими стандартами. До таких активів належать не лише кредити, за якими настав дефолт, а й придбані або створені знецінені фінансові активи, а також окремі реструктуризовані активи, за якими після втрати статусу непрацюючих знову погіршилося обслуговування боргу [1].

У нормативному аспекті аналіз проблемної заборгованості інтегрований у систему управління проблемними активами банку. Відповідно до Положення НБУ щодо організації процесу управління проблемними активами в банках України, цей документ спрямований на підвищення ефективності роботи з такими активами та зниження їхнього рівня й обсягу як у конкретних банках, так і в банківському секторі загалом [3]. Отже, моніторинг кредитної діяльності не повинен обмежуватися лише етапом видачі позики. Він має включати постійне відстеження динаміки NPL, аналіз причин переходу позичальників у стан дефолту, оцінку результативності реструктуризацій, а також виявлення концентрації проблемної заборгованості за галузями, видами кредитних продуктів і категоріями клієнтів.

Такий підхід дозволяє відокремити тимчасові фінансові труднощі позичальника від глибшого погіршення якості кредитного портфеля і своєчасно реагувати на наростання ризиків [3].

Значущість аналізу проблемної заборгованості підтверджується також актуальними статистичними даними НБУ. За результатами 2025 року частка непрацюючих кредитів у банківському секторі знизилася до 13,9 %, що стало найнижчим рівнем більш ніж за п'ятнадцять років. У державних банках цей показник скоротився до 19,8 %, у сегменті корпоративного кредитування — до 17,0 %, а у сфері кредитування фізичних осіб — до 10,8 % [2]. Водночас Національний банк наголошує, що така позитивна динаміка пояснюється не лише підвищенням якості нового кредитування, а й масштабним списанням старих проблемних боргів державними банками. Саме тому в процесі моніторингу кредитної діяльності важливо аналізувати не тільки саме зменшення частки проблемної заборгованості, а й чинники, які це зумовили: чи є це результатом реального оздоровлення кредитного портфеля завдяки покращенню платіжної дисципліни позичальників, чи переважно наслідком списання або інших технічних процедур [2].

Таким чином, аналіз проблемної заборгованості слід розуміти як безперервний складник моніторингу кредитної діяльності банку, що охоплює оцінку якості кредитного портфеля, контроль кредитного ризику, перевірку ефективності реструктуризацій і підготовку рішень щодо подальшої роботи з боржниками. У сучасних умовах саме комплексний аналіз NPL і проблемних активів дає банкам можливість підтримувати стійкість кредитної діяльності, підвищувати прозорість системи управління ризиками та оперативно реагувати на погіршення фінансового стану клієнтів [1–3].

#### Список використаних джерел

4. Національний банк України - [Електронний ресурс.] – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/ua/stability/npl>
5. Національний банк України - [Електронний ресурс.] – Режим доступу: [https://bank.gov.ua/admin\\_uploads/article/Banking\\_Sector\\_Review\\_2026-02.pdf?v=16](https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Banking_Sector_Review_2026-02.pdf?v=16)
6. Законодавство України - [Електронний ресурс.] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0097500-19>

**Гущин Р. М.**

Факультет економіки ДНУ ім. О. Гончара

Науковий керівник проф., д. е. н. Макаренко Ю. П.

## **FINTECH ЯК ДРАЙВЕР ТРАНСФОРМАЦІЇ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ**

На сучасному етапі розвитку цифрової економіки фінансовий сектор перебуває в стані глибоких структурних зрушень, детермінованих активним проникненням передових інформаційних технологій. Визначальним чинником цих динамічних процесів виступає прогрес у сфері фінансових технологій (FinTech), що інтегрує новаторські технологічні підходи з традиційним спектром фінансових послуг. Імплементация FinTech-рішень відкриває можливості для оновлення банківської інфраструктури, оптимізації результативності фінансових транзакцій та розширення доступу споживачів до банківських продуктів. У цьому контексті аналіз впливу FinTech на еволюцію банківської системи України набуває особливої актуальності для визначення магістральних напрямів розвитку вітчизняного фінансового ринку[1].

Сучасний арсенал фінансових технологій охоплює різноманітні інноваційні механізми, серед яких провідне місце займають мобільні банкінг, системи електронних платежів, розподілені реєстри (блокчейн), алгоритми штучного інтелекту, автоматизовані системи кредитного скорингу та хмарні обчислення[2]. Застосування зазначених інструментів надає банківським інституціям змогу вдосконалювати внутрішні бізнес-процеси, мінімізувати операційні витрати та прискорювати виконання фінансових операцій, підвищуючи загальну ефективність діяльності.

В Україні поширення FinTech-практик відбувається на тлі інтенсивної цифровізації національної економіки та зростаючого суспільного попиту на сервіси віддаленого фінансового обслуговування. Провідні банківські установи

демонструють високу активність у впровадженні мобільних платформ, систем дистанційного банкінгу та цифрових платіжних інструментів[1]. Ці тенденції сприяють становленню більш адаптивної та технологічно-орієнтованої моделі банківської системи, яка вирізняється оперативністю реагування на клієнтські запити та флуктуації фінансового середовища[2].

Поряд з очевидними перевагами, активне впровадження фінансових технологій поєднується з появою специфічних ризиків та перешкод. Першочерговим викликом постає гарантування надійного захисту інформаційної безпеки та захисту персональних даних користувачів. Інтенсифікація обігу цифрових фінансових активів об'єктивно підвищує вразливість системи до кіберзагроз та протиправних дій у фінансовій сфері. Не менш значущою проблемою є потреба в модернізації нормативно-правової бази, яка має адекватно реагувати на стрімкий технологічний прогрес та забезпечувати дієве регулювання діяльності FinTech-компаній. Крім того, критичною умовою подальшого розвитку цифрових фінансових сервісів залишається формування та підтримка значної довіри з боку споживачів [2].

Підсумовуючи, можна стверджувати, що фінансові технології виступають вагомим каталізатором трансформаційних процесів у банківській системі України. Вони сприяють зростанню ефективності фінансового обслуговування, удосконаленню цифрової інфраструктури та демократизації доступу населення до банківських послуг. Водночас сталий розвиток FinTech-сектору вимагає цілеспрямованих зусиль з удосконалення регуляторного поля, посилення кібербезпеки та зміцнення системи цифрової довіри. Реалізація окреслених пріоритетів стане запорукою зростання конкурентоспроможності банківської сфери та основою для її довгострокової стабільності.

#### **Список використаних джерел**

1. Замковий О. І., Котенко Т. М. Fintech трансформації та їх вплив на сталість розвитку фінансових ринків та інститутів в Україні в екосистемі корпоративної культури. *Економіка та суспільство*. 2022. № 38.
2. Сапожніков В. Fintech-інструменти як драйвер трансформації фінансових ринків: виклики регулювання і довіри. *Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах*

**Клімова К.А.**

Факультет економіки ДНУ ім. Олесь Гончара

Науковий керівник проф., д. е. н. Макаренко Ю.П.

## **ГРОШІ В СУЧАСНОМУ СВІТІ: ЦИФРОВІЗАЦІЯ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ЕКОНОМІКУ**

У сучасному світі гроші більше не є просто фізичним засобом обміну – вони еволюціонували у цифровий ресурс, що впливає на всі аспекти економіки та суспільного життя. Безготівкові платежі, криптовалюти та фінансові технології змінюють спосіб ведення бізнесу, заощаджень і споживчих звичок. Дослідження цього явища є важливим для розуміння майбутнього економічної стабільності та фінансової безпеки громадян.

З розвитком технологій традиційні паперові гроші поступово поступаються місцем електронним платежам. Банківські картки, мобільні гаманці та онлайн-банкінг дозволяють швидко й безпечно здійснювати фінансові операції. Це сприяє зменшенню тіньової економіки, однак водночас викликає нові загрози, такі як шахрайство та кібератаки.

Одним із ключових викликів для традиційної фінансової системи стали криптовалюти, зокрема біткоїн, ефіріум та інші альткоїни. Децентралізована природа цих активів дозволяє здійснювати транзакції без посередників, що викликає інтерес з боку як інвесторів, так і великих корпорацій. Водночас криптовалюти несуть ризики волатильності та регуляторної невизначеності, що робить їх предметом дискусій у світовій економіці.

Перехід до безготівкових розрахунків змінює спосіб управління особистими фінансами. Люди все частіше використовують мобільні додатки для моніторингу витрат, планування бюджету та інвестування. Завдяки автоматизації фінансових

процесів покращується контроль над грошима, проте водночас виникає ризик безконтрольного використання кредитних коштів і накопичення боргів.

Цифрові гроші відкривають можливості для фінансової інклюзії, дозволяючи людям у віддалених регіонах отримувати доступ до банківських послуг. Завдяки мобільному банкінгу та фінтех-рішенням мільйони людей можуть здійснювати платежі та заощадження без фізичного відвідування банку. Це сприяє зростанню економіки та зменшенню рівня бідності.

У найближчі десятиліття розвиток цифрових валют центральних банків (CBDC) може змінити глобальну фінансову систему. Країни експериментують із впровадженням національних цифрових валют, що дозволяє державам краще контролювати грошові потоки та боротися з фінансовими злочинами. Однак така централізація може викликати дискусії щодо конфіденційності та свободи фінансових операцій.

Гроші у сучасному світі зазнають значних трансформацій, що впливає як на окремих громадян, так і на економічні системи держав. Цифровізація платежів, розвиток криптовалют і впровадження фінансових технологій створюють нові можливості, але також несуть певні загрози. У цьому контексті важливим є баланс між інноваціями та безпекою, щоб забезпечити стабільність і надійність фінансової системи майбутнього.

#### Список використаних джерел:

1. Перспективи розвитку цифрових фінансів в Україні <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/download/3724/3646/>
2. Вплив криптовалют на економіку країни [https://economyandsociety.in.ua/journals/19\\_ukr/150.pdf](https://economyandsociety.in.ua/journals/19_ukr/150.pdf)
3. Регулювання криптовалют в Україні: вплив на економіку та фінансову систему <https://snku.krok.edu.ua/index.php/vcheni-zapiski-universitetu-krok/article/view/764>

## **Некраса В.А.**

Факультет економіки ДНУ ім. О. Гончара

Науковий керівник проф., д. е. н. Макаренко Ю. П

### **ОСНОВНІ ТИПИ ГРОШОВИХ СИСТЕМ ТА ЇХ ЕВОЛЮЦІЯ**

Грошова система є невід'ємною складовою економічного механізму держави, що визначає організацію грошового обігу, принципи емісії грошей та функціонування фінансових інститутів. Її розвиток безпосередньо пов'язаний із еволюцією товарного виробництва, міжнародної торгівлі та фінансових відносин.

Історично першими сформувалися металеві грошові системи, що базувалися на використанні дорогоцінних металів як загального еквівалента вартості. У межах цих систем виділяють біметалізм і монометалізм. Біметалізм передбачав паралельне функціонування золота і срібла як платіжних засобів, однак нестабільність їх ринкового співвідношення спричиняла дисбаланси в грошовому обігу. Це зумовило перехід до монометалізму, за якого лише один метал виконував функцію грошей. Найбільшого поширення набув золотий монометалізм.

Золотий стандарт став класичною формою монометалізму та забезпечував стабільність валютних курсів і міжнародних розрахунків. Він передбачав вільний обіг золота, розмін паперових грошей на золото та фіксований золотий вміст грошової одиниці. Проте в умовах економічних криз, зростання державних витрат і світових воєн ця система виявилася негнучкою, що призвело до її поступового демонтажу у ХХ столітті.

Подальший розвиток грошових систем пов'язаний із переходом до паперово-кредитних грошей. У цих системах гроші не мають внутрішньої вартості й не обмінюються на золото, а їх цінність ґрунтується на довірі до держави та ефективності її грошово-кредитної політики. Важливу роль у таких умовах відіграють центральні банки, які здійснюють емісію грошей, регулюють інфляцію, контролюють банківську систему та забезпечують стабільність національної валюти.

Сучасний етап розвитку характеризується формуванням змішаних і високотехнологічних грошових систем. Значного поширення набули електронні гроші, безготівкові розрахунки, платіжні системи та фінансові технології (FinTech). Розвиток інтернету та цифрових платформ сприяв появі нових форм грошей, зокрема криптовалют, які функціонують на основі технології блокчейн і не мають централізованого емітента.

Окремим напрямом еволюції є впровадження цифрових валют центральних банків (CBDC), які поєднують ознаки традиційних грошей і сучасних цифрових інструментів. Вони можуть підвищити ефективність платіжних систем, знизити транзакційні витрати та забезпечити більший контроль з боку держави за грошовим обігом.

Таким чином, еволюція грошових систем відображає загальні закономірності розвитку економіки – від простих форм обміну до складних фінансових механізмів. Сучасні тенденції свідчать про подальшу цифровізацію грошових відносин, зростання ролі інновацій та необхідність адаптації грошово-кредитної політики до нових викликів глобальної економіки.

#### **Список використаних джерел**

1. Mishkin F. The Economics of Money, Banking and Financial Markets. – Pearson, 2021.
2. Матеріали Національного банку України та МВФ.
3. Савлук М. І., Мороз А. М., Лазепа І. М. та ін. Гроші та кредит: підручник. – К.: КНЕУ, 2011.

**Орлов І. В.**

Факультет економіки ДНУ ім. О. Гончара

Науковий керівник проф., д. е. н. Макаренко Ю. П.

## **ФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ ТА МОНЕТАРНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ**

Спричинивши безпрецедентні виклики для національної економіки російська повномасштабна війна проти України, зумовила початок кардинальної трансформації підходів до забезпечення фінансової стійкості держави. Особливого

наукового інтересу набуває аналіз адаптації інструментів монетарної політики Національного банку України (НБУ) до умов воєнного стану, а також оцінка її впливу на макроекономічну стабільність з огляду на необхідність збереження обороноздатності, виконання соціальних зобов'язань та створення фундаменту для післявоєнного відновлення[1; 2].

Умови високої невизначеності, спричиненої руйнуванням виробничої та логістичної інфраструктури, дали зрозуміти, що таргетування інфляції з плаваючим обмінним курсом, тобто звичайні інструменти монетарного регулювання втратили свою ефективність. НБУ був змушений адаптувати політику до реалій воєнного часу. Помітними ключовими змінами стали: запровадження фіксованого обмінного курсу гривні, посилення адміністративних обмежень на валютні операції та рух капіталу, переорієнтація з регулювання облікової ставки на валютні інтервенції як основну операцію для підтримання курсової стабільності. Рішення про фіксацію курсу, де спочатку на рівні 29,25 грн/дол. США, згодом – 36,57 грн/дол., забезпечувало передбачуваність бюджетних видатків в умовах різкого падіння доходів, що було критичним для безперервного фінансування оборонних і соціальних видатків[1].

Але мандат збережений – навіть у складні умови, НБУ продемонстрував здатність до ефективного виконання обов'язків. Завдяки накопиченим у довоєнний період значним золотовалютним резервам (близько 31 млрд дол. США на початок вторгнення) та своєчасному запровадженню адміністративних обмежень вдалося уникнути найгірших сценаріїв – валютної реформи, колапсу банківської системи і гіперінфляції[1]. Водночас, аналіз макроекономічних показників, наведений у статті Чугунова та ін., засвідчує неоднозначну динаміку[1].

За Пожарським та ін. міжнародний економічна історія свідчить про відсутність універсальної моделі монетарної політики в умовах збройних конфліктів. Цінним є досвід Хорватії, у післявоєнний період якої додала жорстку монетарну політику з підтриманням квазіфіксованого обмінного курсу, що дозволило стримати інфляцію. Показовим є також приклад Ізраїлю періоду війни

Судного дня, де, на відміну від хорватської моделі, акцент робився на поступову лібералізацію валютного ринку і розвиток ринку державних цінних паперів. Український кейс поєднує жорсткі адміністративні обмеження на початковому етапі зі збереженням ринкових засад у тих секторах, які не зазнали прямого руйнування[1].

Фінансової стійкості в умовах воєнного стану потребує комплексного підходу. Синергія монетарної, фіскальної політики і політики безпеки. Під цим можна назвати: розробку дієвих заходів для уповільнення інфляції та зниження рівня бюджетного дефіциту; пріоритетний розвиток внутрішнього економічного ринку, стимулювання малого і середнього бізнесу як основи для створення робочих місць та наповнення бюджету; ефективне управління зовнішнім та внутрішнім державним боргом із забезпеченням прозорості використання міжнародної допомоги. При цьому важливо враховувати, що стабільність золотовалютних резервів сьогодні значною мірою залежить від регулярності надходження зовнішнього фінансування[2].

Помітно те, як монетарна політика НБУ в умовах воєнного стану зазнала глибокої трансформації, продемонструвавши здатність до швидкої адаптації і виконання функцій із забезпечення стабільності фінансової системи. Але не зважаючи на часткову макроекономічну стабілізацію, зберігаються значні ризики, пов'язані з інфляцією, бюджетним дефіцитом і демографічними втратами. Потрібне формування цілісної стратегії, яка б поєднувала антикризові заходи воєнного часу з підготовкою фундаменту для післявоєнного відновлення економіки, передбачаючи поступовий перехід від захисно-адміністративної моделі монетарної політики до стимулюючої, здатної забезпечити відновлення кредитування та повернення до ринкових механізмів курсоутворення.

#### **Список використаних джерел**

1. Пожар, А., Стрілець, В., Франко, Л., Флегантова, А., Туль, С., & Єжелій, Ю. “МОНЕТАРНА ПОЛІТИКА В УМОВАХ ВІЙНИ: УКРАЇНСЬКИЙ ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД”, Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Серія «Економічні науки», вип. 2 (112), с. 102–108, 2024, [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://doi.org/10.37734/2409-6873-2024-2-15>
2. Чугунов, І., Радіонов, Ю., & Любчак, І. “Фінансова стійкість України в умовах воєнного

**Пащенко А.І.**

Факультет економіки ДНУ ім. О.Гончара

Науковий керівник: проф., д.е.н. Шевцова О.Й.

## **ВПЛИВ КРИПТОВАЛЮТ НА ГРОШОВО-КРЕДИТНУ ПОЛІТИКУ УКРАЇНИ**

У сучасних умовах криптовалюти перетворилися на вагомий складник глобальної фінансової системи, здійснюючи помітний вплив на економічні процеси та державну політику різних країн. В Україні їх розвиток відбувається на тлі трансформації фінансової та монетарної політики, що формує нові виклики для державного регулювання та підтримання економічної стабільності. Використання криптовалют як альтернативних фінансових інструментів може як стимулювати економічний розвиток, так і породжувати додаткові загрози для фінансової безпеки держави. Актуальність дослідження впливу криптовалют на грошово-кредитну політику України зумовлена динамічним розвитком цього сегмента та необхідністю формування ефективної регуляторної бази, яка забезпечить баланс між інноваційними процесами та фінансовою стійкістю.

У наукових дослідженнях особлива увага приділяється інтеграції криптовалют у фінансову систему. Так, О. П. Бедратенко [1] підкреслює значущість цифрових валют у глобальних фінансових процесах, зокрема їх потенціал щодо спрощення міжнародних розрахунків. Водночас державне регулювання криптовалют у розвинених країнах розглядається як важливий чинник економічного розвитку. С. О. Грицаї та Т. А. Гудіма [2, 3] наголошують на зростаючій потребі у правовому врегулюванні обігу криптовалют в Україні, що обумовлено стрімким поширенням цієї технології.

Сучасний стан криптовалютного ринку в Україні свідчить про його активне зростання, хоча наявна інфраструктура потребує подальшого вдосконалення. Незважаючи на динамічний розвиток, відсутність ліцензованих криптовалютних бірж і належного регулювання створює додаткові ризики для учасників ринку. Серед основних проблем варто виділити питання безпеки, обмежену взаємодію з банківськими установами та правову невизначеність, що стримує повноцінну інтеграцію криптовалют у національну економіку.

Основні напрями розвитку криптовалютного ринку передбачають створення ліцензованих бірж, посилення контролю за походженням фінансових ресурсів, налагодження взаємодії з регуляторними органами, а також використання фіатних банківських рахунків для забезпечення стабільності операцій. Запровадження ліцензованих платформ і сертифікованих сервісів сприятиме формуванню безпечнішого середовища для інвесторів та мінімізації шахрайських схем. Крім того, ефективне регулювання здатне підвищити рівень довіри до ринку та забезпечити належний рівень правового захисту його учасників.

Комплекс заходів щодо вдосконалення функціонування криптовалютного ринку включає впровадження сучасних стандартів безпеки та протидії шахрайству, активізацію співпраці з міжнародними регуляторами, а також розвиток технічної інфраструктури для зберігання цифрових активів. Реалізація цих заходів сприятиме зниженню ризиків, підвищенню безпеки фінансових операцій та розширенню використання криптовалют у формальному секторі економіки. Очікуваним результатом є зміцнення стабільності криптовалютної інфраструктури, покращення взаємодії з фінансовими установами, зниження трансакційних витрат і розширення можливостей розвитку фінансових послуг в Україні.

Загалом можна прогнозувати, що вдосконалення інфраструктури криптовалютного ринку сприятиме підвищенню його стабільності та створенню передумов для подальшого активного розвитку цього сегмента національної економіки.

## Список використаних джерел

1. Бедратенко О. Цифрові валюти – що про них говорять у США та в Україні. Голос Америки, 17 червня 2021 року. URL: <https://www.holosameryky.com/a/Krytovaluty-tsifrovi-valiuty/5928491.html>.
2. Грицай С.О. Цифрові гроші в Україні – CBDC. Юридичний науковий електронний журнал. 2022. № 4. URL: [http://lsej.org.ua/4\\_2022/57.pdf](http://lsej.org.ua/4_2022/57.pdf)
3. Гудіма Т., Устименко В., Джабраїлов Р., Черних О. Особливості правового регулювання обігу віртуальних активів в Україні: де-факто vs де-юре. Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії і практики. 2022. Том 5. № 46. С. 137—148. DOI: <https://doi.org/10.55643/fcaptp.5.46.2022.3844>

### Пилипенко А. Ю.

Факультет економіки ДНУ ім. О.Гончара

Науковий керівник доц., к.е.н. Бобрь О. І

## ЕВОЛЮЦІЯ ФІКСАЛЬНОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ: ВИКЛИКИ ДЛЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ

Збройна агресія Росії проти України, що розпочалася у 2014 році, анексія Криму та втрата значної частини промислового потенціалу на сході держави стали серйозним викликом для національної економіки. Ці події спричинили суттєве скорочення виробництва, погіршення інвестиційного клімату та загострення соціально-економічних проблем. Додатковим негативним фактором стала пандемія COVID-19, яка суттєво обмежила економічну активність, ускладнила функціонування підприємств та призвела до зниження ділової активності. Повномасштабне вторгнення Росії у лютому 2022 року ще більше загострило ситуацію, спричинивши значні руйнування інфраструктури, втрати людських життів та посилення економічної нестабільності в державі.

У цих умовах особливої актуальності набувають питання ефективного функціонування системи державного управління та фінансів, зокрема процеси децентралізації. Реформа децентралізації передбачає передачу частини повноважень і ресурсів від центральних органів влади до органів місцевого самоврядування. Такий підхід має низку позитивних наслідків, оскільки сприяє

підвищенню ефективності управління, покращує взаємодію між різними рівнями влади та забезпечує більш раціональний розподіл фінансових ресурсів. Чітке розмежування функцій між державними органами та місцевими громадами дозволяє підвищити якість управлінських рішень і забезпечити більш ефективне використання бюджетних коштів.

Фіскальна децентралізація в Україні пов'язана з тривалим процесом становлення економічної системи держави, формуванням сучасної фінансової, бюджетної та податкової політики, а також із розвитком демократичних інститутів. Її метою є підвищення фінансової самостійності місцевих бюджетів і створення умов для активнішого соціально-економічного розвитку регіонів. Ефективне впровадження цієї реформи потребує комплексного підходу та належного забезпечення з боку держави.

Важливою складовою процесу фіскальної децентралізації є правове забезпечення, яке ґрунтується на нормах Конституції України, Бюджетного та Податкового кодексів, а також інших законодавчих актів. Не менш важливим є організаційне забезпечення, що передбачає стратегічне планування реформ та ефективне управління процесами їх реалізації. Крім того, необхідним є нормативне забезпечення, яке включає розроблення кошторисів, фінансових планів та встановлення обов'язкових норм бюджетних видатків. Значну роль відіграє також інституційне забезпечення, яке охоплює діяльність державних органів, органів місцевого самоврядування та інших формальних і неформальних інституцій. Окреме значення має інформаційне забезпечення, що передбачає інформування населення про результати реформи децентралізації, стан бюджетних процесів та податкової політики на різних рівнях управління.

До початку повномасштабної війни одним із ключових напрямів розвитку фіскальної децентралізації вважалося збільшення частки загальнодержавних податків, які передаються до місцевих бюджетів. Такий підхід мав сприяти зміцненню фінансової спроможності територіальних громад і стимулювати органи місцевого самоврядування до активнішого розвитку місцевої економіки. Важливим

напрямом також залишалось подальше вдосконалення міжбюджетних відносин, зокрема через оптимізацію механізмів розподілу фінансових ресурсів між різними рівнями бюджетної системи. Серед інших заходів варто відзначити необхідність погашення податкових боргів, запобігання їх виникненню у майбутньому, постійний моніторинг діяльності бюджетоутворюючих підприємств та аналіз соціально-економічного розвитку регіонів. Важливим аспектом також є залучення громадськості до контролю за використанням бюджетних ресурсів та підвищення прозорості бюджетного процесу.

Світовий досвід свідчить, що різні країни впроваджували реформу децентралізації за власними моделями, стикаючись із певними труднощами та викликами. Проте в більшості випадків позитивні результати від реалізації такої політики значно переважали можливі ризики. У багатьох державах існує підхід, згідно з яким ключові фіскальні інструменти — податки, державні видатки та запозичення — повинні контролюватися центральною владою. Така модель забезпечує уряду більшу гнучкість у реагуванні на макроекономічні виклики та кризові ситуації.

Водночас існує й альтернативна точка зору, відповідно до якої фіскальна децентралізація може виступати фактором фінансової стабільності. За наявності чітких бюджетних обмежень та ефективної системи місцевого самоврядування рівень бюджетного дефіциту може бути навіть нижчим у децентралізованій системі управління. Іншим важливим аспектом дискусії є питання інвестиційної політики. Центральні органи влади зазвичай приділяють значну увагу інвестиціям у масштабні інфраструктурні проєкти, які мають стратегічне значення для розвитку національної економіки. Водночас передача частини повноважень органам місцевого самоврядування сприяє реалізації локальних проєктів, що відповідають потребам конкретних територіальних громад.

Таким чином, фіскальна децентралізація є важливим інструментом підвищення фінансової самостійності місцевих бюджетів та зміцнення ролі органів місцевого самоврядування. Її реалізація сприяє формуванню більш ефективної

системи управління фінансовими ресурсами та створює передумови для сталого соціально-економічного розвитку регіонів. Хоча процес децентралізації в Україні ще перебуває на етапі становлення, уже сьогодні органи місцевого самоврядування отримали нові фінансові інструменти та можливості. Їх ефективне використання у майбутньому може сприяти зміцненню економічного потенціалу територіальних громад і забезпечити їх фінансову самодостатність у довгостроковій перспективі.

#### Список використаних джерел:

1. Кузьменко О., Бондаренко О. Фіскальна децентралізація в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку // Економіка та суспільство. 2024. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3815/3735> (дата звернення: 06.03.2026).
1. Децентралізація місцевих бюджетів в Україні: виклики в період війни. Західноукраїнський національний університет. URL: <https://api.dspace.wunu.edu.ua/api/core/bitstreams/ee6569c5-3b6f-439b-80ed-0a436cd949d2/content> (дата звернення: 06.03.2026).
1. Ломачинська І., Чуркіна І. Децентралізація місцевих бюджетів в Україні: виклики в період війни. 2022. URL: [https://www.researchgate.net/publication/364554176\\_DECENTRALIZACIA\\_MISCEVIH\\_BUDZETI\\_V\\_UKRAINI\\_VIKLIKI\\_V\\_PERIOD\\_VIJNI](https://www.researchgate.net/publication/364554176_DECENTRALIZACIA_MISCEVIH_BUDZETI_V_UKRAINI_VIKLIKI_V_PERIOD_VIJNI) (дата звернення: 06.03.2026).

#### Середа М. А.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

Науковий керівник: проф., д. е. н. Макаренко Ю. П.

## ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЦІНОВОЇ СТАБІЛЬНОСТІ ЯК ПРІОРИТЕТ ГРОШОВО-КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИКИ

У сучасних економічних умовах цінова стабільність є однією з передумов сталого розвитку, оскільки саме вона формує прогнозоване середовище для населення, бізнесу та держави. Для України це питання набуває особливої актуальності в умовах війни, високої невизначеності та необхідності поступового економічного відновлення. Згідно із Законом України «Про Національний банк України», реалізуючи свою основну функцію, НБУ передусім повинен орієнтуватися на досягнення і підтримання цінової стабільності [1]. Це означає, що стримування інфляції є центральним напрямом грошово-кредитної політики, адже динаміка цін безпосередньо впливає на реальні доходи населення, довіру до гривні,

вартість кредитів та інвестиційну активність бізнесу. Висока й нестійка інфляція знижує купівельну спроможність, ускладнює фінансове планування, посилює ризики для банківської системи та стримує довгострокові інвестиції. Водночас помірною і передбачуваною інфляцією зменшується невизначеність, створює кращі умови для заощаджень, кредитування та економічного зростання. Саме тому НБУ наголошує, що цінова стабільність не передбачає незмінності цін, а передбачає їх помірне й прогнозоване зростання, яке не перешкоджає нормальному функціонуванню економіки [2].

Досягнення цінової стабільності забезпечується за допомогою комплексу інструментів монетарної політики. У звичайних умовах провідну роль відіграє режим інфляційного таргетування, у межах якого НБУ визначає середньострокову ціль щодо інфляції та впливає на вартість грошей через процентну політику. Основним інструментом є облікова ставка: її підвищення стримує надмірний попит і послаблює інфляційний тиск, а зниження стимулює економічну активність за умови зменшення ризиків для цінової динаміки. Водночас в українських умовах, особливо під час війни, традиційні монетарні механізми доповнюються валютними інтервенціями, заходами зі стабілізації валютного ринку, регулюванням ліквідності банківської системи та комунікаційною політикою НБУ. Такий підхід дає змогу реагувати не лише на інфляційні загрози, а й на ширші ризики для фінансової стабільності. Додатковий тиск на ціни спричиняють порушення логістики, руйнування енергетичної інфраструктури, зростання витрат бізнесу, курсові коливання та залежність бюджету від зовнішньої підтримки, тому ефективність монетарної політики залежить значною мірою від її гнучкості, послідовності та довіри до рішень центрального банку [2; 3].

Попри складні воєнні умови, НБУ зберігає орієнтацію на повернення інфляції до середньострокової цілі 5%. Згідно з Інфляційним звітом за січень 2026 року, у попередні місяці інфляція в Україні сповільнювалася, а у грудні 2025 року становила 8% у річному вимірі; водночас НБУ прогнозував її подальше зниження [3]. Це свідчить, що навіть за наявності значних внутрішніх і зовнішніх шоків

послідовна грошово-кредитна політика здатна стримувати інфляційний тиск і підтримувати макрофінансову стійкість. Показовим прикладом стало рішення НБУ з 30 січня 2026 року знизити облікову ставку до 15%, що було обґрунтовано послабленням інфляційного тиску та потребою підтримати економіку без втрати контролю над інфляційними очікуваннями [4]. Отже, цінова стабільність є пріоритетним напрямом грошово-кредитної політики, оскільки без неї неможливі ефективне фінансове планування, довгострокові інвестиції та стале економічне відновлення. Для України це не лише поточне завдання монетарного регулювання, а й важлива основа повоєнної відбудови та довгострокового зростання економіки.

#### **Список використаних джерел**

1. Про Національний банк України : Закон України від 20.05.1999 № 679-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14> (дата звернення: 14.03.2026).
2. Національний банк України. Монетарна політика. URL: <https://bank.gov.ua/ua/monetary> (дата звернення: 14.03.2026).
3. Національний банк України. Інфляційний звіт. Січень 2026 року. URL: [https://bank.gov.ua/admin\\_uploads/article/IR\\_2026-Q1.pdf?v=16](https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/IR_2026-Q1.pdf?v=16) (дата звернення: 14.03.2026).
4. Національний банк України. Національний банк України знизив облікову ставку до 15%. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/natsionalniy-bank-ukrayini-zniziv-oblikovu-stavku-do-15-22295> (дата звернення: 14.03.2026).

**Федорова Л.А.**

Факультет економіки ДНУ ім. О.Гончара

Науковий керівник доц., к.е.н. Бобирь О.І.

## **ПЕРСПЕКТИВИ УПРАВЛІННЯ БЮДЖЕТОМ ЧЕРЕЗ ЦИФРОВІ ФІНАНСОВІ ТЕХНОЛОГІЇ**

Сьогодні електронні фінанси дуже важливі для економіки, бо цифрові технології змінюють спосіб управління державними та особистими грошима. Вони дозволяють швидше проводити операції, контролювати рух коштів та планувати доходи й витрати. Раніше багато процесів були паперовими та займали багато часу, а зараз значна частина автоматизована через онлайн-сервіси, що робить роботу грошовими операціями простішою і зручнішою.

Електронні фінанси – це фінансові операції та послуги, які здійснюються за допомогою інтернету та сучасних технологій. До них належать онлайн-платежі, інтернет-банкінг, мобільні банківські додатки, електронні гаманці, цифрові платіжні системи, а також електронне управління державними коштами. У повсякденному житті майже кожна людина користується електронними фінансами, наприклад, коли розраховується за покупки карткою, переказує кошти через банківський додаток або оплачує послуги через інтернет [1].

Цифрові технології спростили управління бюджетом, особливо державним. Раніше все робилося на папері, що займало багато часу і часто призводило до помилок. Зараз дані надходять швидко, їх легко обробляти та відстежувати витрати, що допомагає ефективніше розпоряджатися коштами.

Однією з головних переваг електронних фінансів є підвищення прозорості грошових операцій. Усі платежі, витрати та надходження зберігаються в електронному форматі, тому їх зручно перевіряти й контролювати. Також сучасні системи дозволяють швидко аналізувати велику кількість даних, прогнозувати доходи й видатки бюджету та оцінювати різні фінансові рішення. Таким чином держава швидше реагує на економічні зміни та краще керує своїми грошовими ресурсами.

Важливою частиною електронних фінансів є безготівкові розрахунки. Люди та підприємства все менше користуються готівкою і це робить операції швидшими, простішими та безпечнішими. Для держави це теж корисно: легше контролювати кошти, зменшується тіньова економіка і збільшуються податкові надходження, що допомагає ефективніше використовувати ресурси країни [2].

Ще одним напрямом є цифрові державні послуги. Через інтернет можна сплатити податки, штрафи та інші платежі, що економить час і робить процес простішим. Електронні системи допомагають краще контролювати бюджет і швидше виявляти порушення, а різноманітні додатки дозволяють людям стежити за своїми доходами й витратами та економити гроші.

Водночас розвиток електронних фінансів має і певні ризики. Оскільки

операції проводяться через інтернет, існує ризик кібератак або шахрайства. Тому важливо добре захищати інформацію, використовувати надійні системи захисту та підвищувати цифрову грамотність [3].

Таким чином, електронні фінанси відіграють важливу роль в економіці, дозволяючи ефективніше керувати бюджетом. Завдяки сучасним технологіям операції стають швидшими, зручнішими та прозорішими, що покращує контроль витрат і управління ресурсами. Водночас важливо приділяти увагу безпеці даних, розвитку онлайн-сервісів і підвищенню фінансової грамотності. У майбутньому цифрові технології ще більше впливатимуть на фінанси та способи управління грошовими ресурсами.

#### Список використаних джерел

1. Кошіль А., Мельянюкова Л. Електронні гроші: сучасні підходи та виклики обліку. 2024. С. 168-173. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2024-49-26>
2. Козлов В. П., Дем'янчук Р. В. Інноваційні вектори розвитку безготівкових розрахунків у банківській системі. 2023. С. 1-2. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://share.google/q2uCbeRigrTG8Tgqw>
3. Думитрович А. К. Електронний банкінг в Україні, стан і проблеми розвитку. 2024. С. 41- 44. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://archer.chnu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/11839/%D0%94%D1%83%D0%BC%D0%B8%D1%82%D1%80%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87%20%D0%90.%D0%9A..pdf?sequence=1&isAllowed=y>

#### Шебанова М.О.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

Науковий керівник: доцент Бобирь О.І.

## СИСТЕМА ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ

Функціонування сучасного фінансового сектору супроводжується значним збільшенням обсягів фінансових операцій, розвитком фінансових технологій та активною інтеграцією національних економік у глобальний фінансовий простір. У таких умовах важливим елементом ефективного регулювання фінансової системи стає система фінансового моніторингу, яка забезпечує контроль за фінансовими

потоками та сприяє підвищенню прозорості фінансових операцій.

В Україні система фінансового моніторингу сформована відповідно до міжнародних стандартів протидії легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом, та фінансуванню тероризму. Ця система функціонує за дворівневою системою, що складається як з державного, так і з первинного фінансового моніторингу. Державний рівень представлений уповноваженими органами, які здійснюють регулювання, координацію та аналіз інформації щодо фінансових операцій. Центральну роль у цій системі відіграє Державна служба фінансового моніторингу України, яка обробляє інформацію про підозрілі фінансові операції та передає її правоохоронним органам [1].

Первинний фінансовий моніторинг здійснюють фінансові установи, серед яких особливе місце посідають банки. Вони проводять ідентифікацію клієнтів, аналіз фінансових операцій та застосовують ризик-орієнтований підхід для виявлення транзакцій із підвищеним рівнем ризику. У разі виявлення таких операцій відповідна інформація передається до органів державного фінансового моніторингу [2].

Наразі система фінансового моніторингу в Україні поступово вдосконалюється. Розробка нормативно-правової бази просувається вперед, покращується комунікація між державними органами та фінансовими організаціями, а також впроваджуються нові форми збору та аналізу фінансових даних.

Водночас функціонування цієї системи відбувається в умовах значних викликів. Повномасштабна війна в Україні створила додаткові ризики незаконного використання фінансових ресурсів, зокрема через благодійні збори, волонтерські фонди та нові цифрові канали проведення фінансових операцій. Крім того, зберігаються проблеми, пов'язані з тінізацією економіки, складністю аналізу великих масивів фінансової інформації та необхідністю вдосконалення інформаційної взаємодії між державними органами [3].

Перспективи розвитку системи фінансового моніторингу пов'язані з

подальшою цифровізацією фінансового аналізу, використанням сучасних аналітичних технологій та розширенням міжнародної співпраці у сфері протидії фінансовим правопорушенням. Удосконалення цих механізмів сприятиме підвищенню ефективності контролю фінансових операцій та зміцненню стабільності фінансової системи України.

#### Список використаних джерел

1. Державна служба фінансового моніторингу України. Звіт про діяльність за 2024 рік. URL: <https://fiu.gov.ua/assets/userfiles/0350/2025/REPORT2024.pdf> (дата звернення: 09.06.2026)
2. Гнаткович О., Овчиннікова Т., Смолінська С. ФІНАНСОВИЙ МОНІТОРИНГ В УКРАЇНІ ТА НАПРЯМИ ЙОГО ПОКРАЩЕННЯ. *Економіка та суспільство*. 2022. № 38. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-38-14> (дата звернення: 09.03.2026)
3. Гуренко Т. СУЧАСНИЙ СТАН ТА НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ | *Економіка та суспільство*. *Головна*. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2941> (дата звернення: 09.03.2026)

#### Шило А.Е.

Факультет економіки ДНУ ім. О. Гончара

Науковий керівник к.е.н., доц. Бобирь О. І.

### РОЗВИТОК БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРУ І КРЕДИТНА ЕКСПАНСІЯ В УМОВАХ ВІЙНИ

Повномасштабна війна, яка триває вже понад чотири роки, за всіма класичними економічними підручниками мала б призвести до стагнації або навіть колапсу кредитування. Проте реальність українського банківського сектору в 2024–2025 роках виявилася іншою: чисті гривневі кредити бізнесу інтенсивно зростали впродовж року – на 35.6% р/р. Приріст кредитів МСП у IV кварталі сезонно уповільнився до 2.4%. За рік цей портфель збільшився на 34.2%. Частка чистих гривневих кредитів МСП у портфелі за рік дещо скоротилася (на 0.6 в. п.) до 59.6% на кінець року. Вагомий внесок у зростання кредитів мало поживлення кредитування державних компаній, передусім із сектору енергетики. Частка кредитів, наданих державним компаніям, за рік зросла на 2.5. в. п. (0.6 в. п. за квартал) до 14.8% у чистому гривневому портфелі.[3]

Кредитний портфель нарощували всі групи банків. Найбільше зростання чистого гривневого портфеля у IV кварталі та за рік загалом було в іноземних банків. Приріст кредитного портфеля для них становив 8.9% кв/кв та 45.7% р/р. Дещо меншими були темпи зростання у державних банках – 2.8% кв/кв та 34% р/р, основним рушієм кредитування був попит від державних корпорацій. [3]

«Маємо відчутні результати в реалізації нашої Стратегії з розвитку кредитування. Про це, зокрема, свідчить показник проникнення чистих бізнес-кредитів в економіку, який після десятирічної стагнації в кредитуванні в 2024 році відновив зростання, а в 2025 – помітно зріс до 8,7%, – прокоментував Голова НБУ Андрій Пишний. [1]

Зараз банківська система не посилює шоки, а підтримує економіку. І з часом ця підтримка сприятиме відновленню довоєнних показників кредитного проникнення без надмірних ризиків. Національний банк і далі триматиме баланс між потребою зберегти стабільність системи та примножити її кредитний потенціал, а система – триматиме швидкість і планку якості». [1]

Інфляція буде помірною у 2026 році, а надалі перебуватиме близько цілі 5% та досягне її в середині 2028 року. Зниження інфляції триватиме й у наступні місяці, передусім завдяки подальшому відображенню ефектів від вищих урожаїв 2025 року. Водночас вплив масштабних руйнувань в енергетиці тиснутиме на ціни як через ринкові, так і адміністративні механізми. Разом з ефектами низької бази порівняння вони спричинять помірне пришвидшення інфляції в другому півріччі. Тож за результатами 2026 року інфляція знизиться помірно – до 7.5% [2]

За результатами опитування, банки очікують зростання кредитних портфелів. Зокрема, баланс відповідей про збільшення обсягів кредитування домогосподарств у наступні 12 місяців найвищий з початку 2021 року. Більше ніж три чверті фінустанов планують збільшити кредитування бізнесу. Опитані банки прогнозують, що впродовж року якість корпоративних кредитів не зміниться. Водночас збереглися очікування погіршення якості портфеля домогосподарств. Протягом наступних 12 місяців респонденти планують збільшити обсяги

фондування і від підприємств, і від населення.[4]

#### Список використаних джерел:

1. Національний банк України, Банки нарощують кредитування швидкими темпами два роки поспіль і готові до подальшої кредитної експансії – Огляд банківського сектору, 2026, URL:<https://bank.gov.ua/ua/news/all/banki-naroshuyut-kredituvannya-shvidkimi-tempami-dva-roki-pospil-i-gotovi-do-podalshoyi-kreditnoyi-ekspansiyi--oglyad-bankivskogo-sektoru>
2. Національний банк України, Інфляційний звіт, січень 2026 року, 2026 URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/inflyatsiyniy-zvit-sichen-2026-roku>
3. Національний банк України, Огляд банківського сектору, лютий 2026 року, URL:<https://bank.gov.ua/ua/news/all/oglyad-bankivskogo-sektoru-lyutiy-2026-roku>
4. Національний банк України, Опитування про умови банківського кредитування, I квартал 2026 року, 2026, URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/opituvannya-pro-umovi-bankivskogo-kredituvannya-i-kvartal-2026-roku>

**Ярмолюк Є.Г.**

Факультет економіки ДНУ ім. О.Гончара

Науковий керівник проф., д.е.н. Шевцова О.Й.

## **ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ**

Національний банк України виконує вирішальну місію у підтримці стійкості фінансової системи, особливо з огляду на запровадження воєнного стану, що загострив низку проблем: зростання цін, падіння вартості гривні, вихід капіталу та тиск на здатність банків забезпечувати свою ліквідність. Специфіка роботи НБУ у цей період полягала у зміщенні фокусу на антикризове регулювання, встановленні фіксованого курсу валют, підвищенні облікової ставки для приборкання зростання цін та підтримки банківської ліквідності. трансформації правил функціонування фінансових установ, зокрема у сферах валютного руху, кредитування та управління потенційними ризиками, з метою зведення до мінімуму загроз, спричинених війною. Ці кроки дозволили банківському сектору зберегти свою міцність попри зовнішні негативні впливи.

У відповідь на повномасштабне вторгнення, НБУ зафіксував офіційний курс гривні на позначці 29,25 грн за американський долар 24 лютого 2022 року, а пізніше, 21 липня 2022 року, провів його корекцію, збільшивши на 25% до 36,6 грн

за долар США, для досягнення рівноваги на валютному ринку. Ключовий відсотковий інструмент було різко піднято до 25% річних у червні 2022 року, аби стримати інфляцію, яка сягнула свого піку, перевищивши 26% у 2022 році. Надалі, у міру уповільнення темпів зростання цін, ставку поступово зменшували: до 15% у 2023 році, до 13% у 2024 році, а 2025 року вона досягла певної стабільності на рівні 15,5% з жовтня. Це демонструє перехід від суворої монетарної політики до її послаблення [1, 2].

Стосовно міжнародних накопичень, НБУ активно залучав валютні інтервенції для стабілізації ситуації на ринку. Обсяг міжнародних резервів зріс із приблизно 28 млрд дол. США на початку 2022 року до безпрецедентних 49,5 млрд дол. США станом на 1 листопада 2025 року, що стало можливим завдяки зовнішній фінансовій підтримці та ефективному розпорядженню ресурсами. У серпні 2025 року резерви збагатилися на 7%, сягнувши позначки 46 млрд дол. США на 1 вересня. Згідно з прогнозом НБУ, інфляційний рівень знизиться до 9,2% до кінця 2025 року, до 6,6% у 2026 році, і досягне цільового показника у 5% до 2027 року, що свідчить про успіх впроваджених заходів [3].

Таблиця 1 - Динаміка інфляції та міжнародних резервів України у 2022–2025 рр. [2, 3].

Рік	Інфляція, %	Міжнародні резерви, млрд дол. США
2022	26,0	28,5
2023	20,0	37,0
2024	15,0	42,0
2025	13,2	49,5

Національний банк України перейшов до проактивної моделі нагляду, що передбачає завчасне втручання у справи фінансових установ. Замість каральних санкцій акцент зміщено на превентивні та виправні заходи. Окрім того, у 2025 році планується повернути довоєнний рівень регулювання задля зміцнення фінансового сектору. Це також включало надання банкам можливості рефінансування строком

до дванадцяти місяців для забезпечення необхідної ліквідності та зменшення потенційних загроз упродовж воєнного стану. Функціонування НБУ під час війни відзначалося високою адаптивністю, пріоритетом на стабілізацію ситуації та активною взаємодією з міжнародними партнерами, що зрештою запобігло масштабній фінансовій кризі. Проте, для забезпечення майбутнього зростання є критично важливим посилення моніторингу ризиків та підготовка регуляторної бази до потреб післявоєнного відновлення, з огляду на триваючий вплив бойових дій на економічні процеси.

#### Список використаних джерел :

1. Облікова ставка Національного банку. URL: <https://bank.gov.ua/ua/monetary/archive-rish>
2. Інфляційний звіт НБУ, жовтень 2025 року. URL: [https://bank.gov.ua/admin\\_uploads/article/IR\\_2025-Q4.pdf](https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/IR_2025-Q4.pdf).
3. Діяльність банківської системи України в умовах воєнного стану URL: <https://journals.chnu.chernivtsi.ua/index.php/econom/article/view/243>.
4. Міжнародні резерви України. URL: <https://biz.nv.ua/ukr/finance/mizhnarodni-rezervi-ukrajini-chi-dostatno-50-mlrd-dolariv-50562036.html>

# УПРАВЛІННЯ ФІНАНСАМИ СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦТВА: ТЕОРЕТИЧНИЙ ТА ПРАКТИЧНИЙ АСПЕКТИ

**Білоус В.Є.**

Факультет економіки ДНУ ім. О.Гончара

Науковий керівник доц., к.е.н. Адонін С.В.

## РОЛЬ ЗАЛУЧЕНИХ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Фінансові ресурси є основою функціонування будь-якого підприємства, оскільки саме від їх достатності та раціональної структури залежить можливість здійснення операційної, інвестиційної та фінансової діяльності. У сучасних умовах господарювання підприємства формують свій капітал за рахунок двох ключових джерел: власних та залучених фінансових ресурсів.

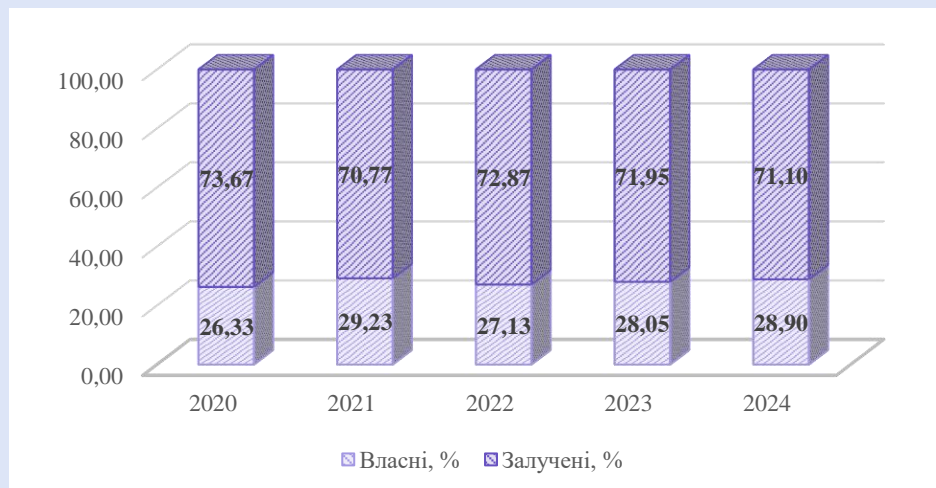


Рисунок 1 – Динаміка структури фінансових ресурсів підприємств України  
*Джерело: побудовано автором на основі [2]*

Наведені на рис. 1 дані свідчать про стійке переважання залучених джерел фінансування, частка яких упродовж досліджуваного періоду коливалась у межах

70-74%. Подібна структура капіталу не є позитивним явищем, оскільки свідчить про зростаючу залежність вітчизняних підприємств від зовнішніх джерел фінансування та обмеженість їх фінансової самостійності [1, с. 7].

Попри зазначені недоліки, залучені фінансові ресурси відіграють важливу роль у забезпеченні діяльності підприємства та мають ряд суттєвих переваг перед власними джерелами фінансування.

Залучені фінансові ресурси виконують важливу роль у забезпеченні операційної діяльності підприємства. Передусім вони дозволяють фінансувати оборотні активи, забезпечувати своєчасну закупівлю сировини, матеріалів та комплектуючих, здійснювати розрахунки з постачальниками та виплачувати заробітну плату працівникам. У разі нестачі власних коштів саме короткострокові кредити або комерційні позики дозволяють уникнути перебоїв у виробничому процесі та забезпечити його ритмічність.

Важливою перевагою залучених фінансових ресурсів є можливість прискорення економічного зростання підприємства. Завдяки використанню позикового капіталу суб'єкти господарювання можуть збільшувати обсяги виробництва, освоювати нові ринки збуту та підвищувати рівень своєї конкурентоспроможності. У цьому контексті залучені кошти виступають своєрідним фінансовим важелем, що дозволяє досягти вищих темпів розвитку порівняно з використанням виключно власного капіталу.

Разом з тим надмірна частка залучених фінансових ресурсів у структурі капіталу може негативно впливати на фінансову стійкість підприємства. Зростання обсягу зобов'язань супроводжується підвищенням витрат на обслуговування боргу, що зменшує чистий прибуток та може призвести до погіршення платоспроможності. У разі несприятливих економічних умов підприємство може зіткнутися з труднощами у виконанні своїх фінансових зобов'язань перед кредиторами.

Таким чином, ефективне використання залучених фінансових ресурсів передбачає необхідність підтримання оптимального співвідношення між власним і

позиковим капіталом. Раціональна структура джерел фінансування дозволяє підприємству забезпечити достатній рівень фінансової незалежності, мінімізувати ризики банкрутства та водночас використовувати переваги зовнішнього фінансування для реалізації стратегічних цілей.

#### **Список використаних джерел**

1. Бондарук Т. Г., Заїчко І. В., Заїчко І. Д. Роль фінансових ресурсів в інноваційно-інвестиційному розвитку підприємств // Академічні візії (27). – 2024. – С. 1-12. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/927/833>
2. Офіційний сайт Державної служби статистики України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 01.03.2026)

#### **Васько В.С.**

Факультет економіки ДНУ ім. О.Гончара

Науковий керівник доцент, к.е.н. Бобирь О.І.

## **ГАРМОНІЗАЦІЯ СИСТЕМИ ПУБЛІЧНИХ ФІНАНСІВ УКРАЇНИ З ЄВРОПЕЙСЬКИМИ СТАНДАРТАМИ**

Гармонізація системи публічних фінансів України з європейськими стандартами є важливим напрямом трансформації державного управління в умовах європейської інтеграції. Публічні фінанси формують фінансову основу діяльності держави та забезпечують фінансування соціальної сфери, оборони й інфраструктури.

Адаптація системи публічних фінансів до європейських підходів здійснюється шляхом реформування бюджетної системи та удосконалення інструментів державного фінансового управління. Одним із важливих кроків стало впровадження середньострокового бюджетного планування, що передбачає визначення основних параметрів бюджетної політики на декілька років вперед. Це дозволяє підвищити прогнозованість бюджетних процесів, більш ефективно розподіляти державні видатки та забезпечувати узгодженість фінансових рішень [1].

Важливим інструментом удосконалення бюджетного процесу стало широке

застосування програмно-цільового методу. Його використання передбачає формування бюджетних видатків відповідно до державних програм та оцінку результативності їх реалізації на основі визначених показників ефективності. Такий підхід дає можливість поєднати використання фінансових ресурсів бюджету з досягненням визначених цілей державної політики та підвищити результативність управління державними фінансами. Інтеграційні процеси також активно підтримуються міжнародними партнерами, зокрема через реалізацію програми EU4PFM, яка спрямована на модернізацію податкового та митного адміністрування, а також на розвиток системи внутрішнього фінансового контролю. Це сприяє підвищенню прозорості бюджетного процесу та наближенню української практики до стандартів ЄС [2]. Важливою складовою цієї реформи є поступове вдосконалення системи внутрішнього аудиту в органах державної влади, що розглядається як інструмент забезпечення ефективного використання бюджетних ресурсів, запобігання фінансовим порушенням та підвищення прозорості бюджетного процесу.

Пріоритетом залишається оптимізація механізмів управління державним боргом. Розроблення ефективних стратегій щодо боргових зобов'язань, покращення якості прогнозування майбутнього навантаження на бюджет та активний розвиток ринку внутрішніх державних цінних паперів сприяють підвищенню стійкості державних фінансів та формуванню більш збалансованої боргової політики [1]. Ефективне управління державним боргом дозволяє зменшити ризики для бюджетної системи, забезпечити стабільність фінансових ресурсів держави та створити умови для довгострокової макроекономічної стабільності.

Отже, гармонізація системи публічних фінансів України з європейськими нормами передбачає комплексне вдосконалення бюджетної системи, розвиток фінансового контролю, використання сучасних інструментів бюджетного планування та підвищення прозорості управління державними ресурсами. Реалізація цих змін сприятиме зміцненню фінансової стабільності держави та

створить додаткові передумови для подальшої інтеграції України до європейського економічного простору.

#### **Список використаних джерел**

1. Про схвалення Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2022-2025 роки та плану заходів з її реалізації. [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1805-2021-%D1%80>

2. Стратегія реформування системи управління державними фінансами [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://dia.dp.gov.ua/zatverdzheno-strategiyu-reformuvannya-sistemi-upravlinnya-derzhavnimi-finansami>

**В'ялий І.С.**

Факультет економіки ДНУ ім. О. Гончара

Науковий керівник к.е.н., доц. Бобирь О. І.

## **ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ЦИФРОВІЗАЦІЇ МІЖНАРОДНОЇ ЛОГІСТИКИ**

У сучасних умовах інтенсивного розвитку світової економіки міжнародна логістика виступає одним із ключових елементів функціонування глобальних ланцюгів постачання. Розширення міжнародної торгівлі, активне впровадження електронної комерції та зростання обсягів транскордонних перевезень зумовлюють необхідність модернізації логістичних процесів. Одним із найважливіших напрямів такого розвитку є цифровізація логістичної діяльності, що передбачає інтеграцію сучасних інформаційних та фінансових технологій у процес управління матеріальними та фінансовими потоками. Саме тому використання фінансових технологій набуває дедалі більшого значення для підвищення ефективності міжнародної логістики та оптимізації взаємодії між її учасниками [1].

Фінансові технології (FinTech) розглядаються як сукупність інноваційних цифрових рішень, що використовуються для вдосконалення фінансових послуг і підвищення ефективності фінансових операцій. Вони охоплюють широкий спектр інструментів, серед яких електронні платіжні системи, мобільний банкінг, блокчейн-технології, цифрові платформи фінансування та автоматизовані системи

управління ризиками. У сфері міжнародної логістики використання FinTech сприяє прискоренню фінансових розрахунків між контрагентами, підвищенню прозорості фінансових операцій та зменшенню адміністративних витрат, пов'язаних із проведенням міжнародних платежів [4].

Одним із найпоширеніших напрямів застосування фінансових технологій у логістичній діяльності є використання сучасних цифрових платіжних систем. Традиційні механізми міжнародних розрахунків нерідко характеризуються складністю процедур, значними комісійними витратами та тривалим часом обробки платежів. Використання цифрових фінансових інструментів дозволяє значно скоротити тривалість транзакцій, підвищити рівень їхньої безпеки та забезпечити ефективніший контроль за рухом фінансових ресурсів у межах логістичних операцій. Завдяки цьому підприємства, що здійснюють міжнародні перевезення, можуть оперативніше проводити розрахунки з партнерами та оптимізувати управління власними фінансовими потоками [2].

Важливу роль у процесі цифровізації міжнародної логістики відіграє впровадження технології блокчейн. Зазначена технологія ґрунтується на використанні децентралізованих баз даних, що забезпечують збереження інформації у вигляді взаємопов'язаних блоків даних. Основною перевагою блокчейн-технології є високий рівень захисту інформації та неможливість її несанкціонованого змінення. У міжнародній логістиці це дозволяє створити єдину інформаційну систему, у якій усі учасники ланцюга постачання можуть отримувати достовірні дані щодо переміщення вантажів, виконання контрактних умов та здійснення фінансових операцій. Таким чином, використання блокчейну сприяє підвищенню прозорості логістичних процесів і зменшенню ризику фінансових зловживань [4].

Окремої уваги заслуговує використання фінансових технологій у сфері фінансування міжнародної торгівлі та логістичних операцій. Значна частина міжнародних перевезень потребує залучення фінансових ресурсів для оплати транспортних послуг, страхування вантажів та виконання контрактних зобов'язань

між сторонами. У цьому контексті сучасні цифрові платформи trade finance забезпечують можливість більш швидкого та зручного отримання фінансування. Застосування електронних акредитивів, цифрових банківських гарантій та факторингових операцій дозволяє значно спростити процедури фінансування логістичних процесів та підвищити фінансову стійкість підприємств транспортно-логістичної галузі [5].

Крім того, фінансові технології сприяють удосконаленню систем управління ризиками у міжнародній логістичній діяльності. Транскордонні перевезення супроводжуються значною кількістю ризиків, серед яких валютні коливання, транспортні затримки, зміни митного законодавства та інші зовнішні фактори. Використання цифрових фінансових інструментів дає можливість підприємствам здійснювати комплексний аналіз ризиків, прогнозувати можливі фінансові втрати та своєчасно вживати заходів щодо їх мінімізації. Сучасні аналітичні системи дозволяють обробляти великі обсяги інформації та забезпечувати більш точне планування фінансових і логістичних операцій [6].

Важливим результатом впровадження фінансових технологій у міжнародну логістику є підвищення ефективності управління фінансовими потоками у глобальних ланцюгах постачання. Інтеграція логістичних інформаційних систем із банківськими платформами створює можливість автоматизованого контролю платежів, оптимізації витрат на транспортування та підвищення точності фінансового планування. Такий підхід дозволяє підприємствам швидше адаптуватися до змін ринкової кон'юнктури та підвищувати конкурентоспроможність на міжнародних ринках [3].

Отже, фінансові технології відіграють важливу роль у процесі цифрової трансформації міжнародної логістики. Використання інноваційних цифрових інструментів сприяє підвищенню швидкості та безпеки фінансових операцій, оптимізації управління логістичними процесами та зниженню транзакційних витрат. Подальший розвиток FinTech-рішень, зокрема блокчейн-технологій, цифрових платіжних систем та платформ фінансування торгівлі, створює

передумови для формування більш ефективних і прозорих моделей функціонування глобальних логістичних систем [5].

#### **Список використаних джерел**

1. Крикавський Є. В. Логістика: підручник. – Львів: Львівська політехніка, 2019.
2. Окландер М. А. Логістика: підручник. – Київ: Центр учбової літератури, 2018.
3. Bowersox D., Closs D., Cooper M. Supply Chain Logistics Management. – New York: McGraw-Hill Education, 2020.
4. Dorfleitner G., Hornuf L., Schmitt M., Weber M. FinTech in Finance: Theory and Practice. – Cham: Springer, 2017.
5. World Bank. Digital Transformation of Logistics and Trade Finance. – Washington, 2022.
6. OECD. Digitalisation and Global Supply Chains. – Paris, 2021.

#### **Вязьміна В.К.**

Факультет економіки ДНУ ім. О. Гончара

Науковий керівник: к.е.н., доц. Адонін С. В.

### **РЕНТАБЕЛЬНІСТЬ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ТА ШЛЯХИ ЇЇ ПІДВИЩЕННЯ**

Для будь-якого підприємства рентабельність виступає не просто ознакою отримання прибутку, а показує, наскільки доцільно були витрачені кошти та задіяні наявні ресурси. Прибуток фіксує лише підсумок фінансової діяльності, тоді як рентабельність розкриває глибше питання — наскільки результативною є сама система господарювання. Саме вона дає можливість оцінити, чи приносить вкладений капітал достатній ефект, чи може підприємство втримувати свої позиції на ринку та залишатися фінансово стійким за умов нестабільного зовнішнього середовища. Для українських компаній ця проблема є особливо гострою, оскільки на їхню діяльність одночасно тиснуть подорожчання ресурсної бази, порушення логістики, нестача працівників і висока ціна позикового фінансування. За підсумками 2024 року середній показник рентабельності операційної діяльності підприємств України становив 5,6%, а рентабельність сукупної діяльності — 3,6% [1]. Проте такі середні значення не дають повного уявлення про фактичну ситуацію, адже між окремими галузями спостерігаються значні розбіжності.

Наприклад, у сфері торгівлі операційна рентабельність досягла 26,0%, у сільському, лісовому та рибному господарстві — 19,2%, а у сфері інформації та телекомунікацій — 8,3% [1]. Водночас у промисловості вона становила лише 3,7%, у будівництві — 2,1%, а в транспорті та складському господарстві — 1,3% [1]. Окремі види економічної діяльності взагалі завершили рік зі збитковими результатами: у сфері тимчасового розміщування й організації харчування показник дорівнював -1,4%, у сфері операцій з нерухомістю — -12,5%, в охороні здоров'я та соціальній допомозі — -5,3%, а у сфері мистецтва, спорту, розваг і відпочинку — -16,9% [1]. Це свідчить про те, що рівень рентабельності формується не стільки обсягом реалізації, скільки здатністю підприємства підтримувати раціональне співвідношення доходів і витрат, швидко обертати кошти, використовувати сучасні технології та своєчасно пристосовуватися до змін зовнішніх умов [1].

У нинішніх економічних реаліях зростання рентабельності не може забезпечуватися виключно урізанням витрат, оскільки довготривале поліпшення цього показника можливе лише за умови одночасного підвищення інвестиційної активності, продуктивності праці та ефективності фінансового менеджменту. Одним із найважливіших напрямів у цьому процесі є технічне переоснащення виробництва та оновлення його матеріальної бази. За офіційною статистикою, у 2024 році в Україні було освоєно 534417067 тис. грн капітальних інвестицій, тобто 534,4 млрд грн [2]. Такі обсяги вкладень створюють передумови для автоматизації виробничих процесів, впровадження енергозберігальних рішень, скорочення собівартості продукції та, як наслідок, підвищення прибутковості суб'єктів господарювання [2]. Важливу роль також відіграє можливість залучення кредитних ресурсів: за даними НБУ, у III кварталі 2025 року чисті гривневі кредити бізнесу збільшилися на 7,9% порівняно з попереднім кварталом і на 30,8% у річному вимірі, а найнижчий середній рівень ставок у вересні 2025 року пропонували іноземні банки — 13,7% річних [3]. Разом із цим результати опитування керівників підприємств засвідчили покращення настроїв у діловому середовищі: у I кварталі

2025 року індекс ділових очікувань зріс до 108,2% проти 101,8% у попередньому кварталі, баланс очікувань щодо збільшення обсягів реалізації продукції становив 20,7%, а щодо інвестиційних витрат на машини, обладнання та інвентар — 13,4% [4]. Водночас 35,2% підприємств планували й надалі використовувати банківські кредити, однак 49,4% респондентів назвали основною перешкодою для залучення нового фінансування саме високі відсоткові ставки [4]. Отже, реальними інструментами підвищення рентабельності підприємства є системний контроль собівартості, перегляд і вдосконалення асортиментної політики, прискорення обороту оборотних активів, цифрове вдосконалення управління, підвищення енергоефективності, активніше інвестування та зважене застосування позикових коштів. Саме комплексне поєднання виробничих, інвестиційних і фінансових рішень забезпечує основу для стабільного зростання рентабельності та зміцнення конкурентних переваг підприємства [2–4].

#### Список використаних джерел

1. Головне управління статистики у Харківській області - [Електронний ресурс.] – Режим доступу: <https://kh.ukrstat.gov.ua/rentabelnist-operatsiinoi-diialnosti-pidpriemstv-zavydamy-ekonomichnoi-diialnosti>
2. Головне управління статистики у Харківській області - [Електронний ресурс.] – Режим доступу: <https://kh.ukrstat.gov.ua/kapitalni-investytsii-stat/4636-kapitalni-investitsiji-u-2024-rotsi-shchokvartalni-pokazniki-posilannya-na-derzhstat>
3. Національний банк України - [Електронний ресурс.] – Режим доступу: [https://bank.gov.ua/admin\\_uploads/article/Banking\\_Sector\\_Review\\_2025-11.pdf](https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Banking_Sector_Review_2025-11.pdf)
4. Національний банк України - [Електронний ресурс.] – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/biznes-polipshiv-ochikuvannya-schodo-podalshogo-ekonomichnogo-rozvitku--rezultati-opituvannya-kerivnikiv-kompaniy-u-i-kvartali-2025-roku>

**Гончаренко В. А.**

Факультет економіки ДНУ ім. О. Гончара

Науковий керівник доц., к. е. н. Адонін С. В.

## **ФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА ТА ШЛЯХИ ЇЇ ПІДВИЩЕННЯ В УМОВАХ ВІЙНИ**

Фінансова стійкість підприємства є ключовою передумовою для його ефективної діяльності та стабільного розвитку. Вона відображає здатність бізнесу

працювати в нормальному режимі, виконувати фінансові зобов'язання та протистояти зовнішнім викликам і ризикам. В умовах війни в Україні це питання стало ще більш актуальним через вплив нестабільності економічного середовища [1].

Фінансова стійкість тісно пов'язана з платоспроможністю, рівнем ліквідності та належним балансом структури капіталу. Вона демонструє здатність підприємства підтримувати стабільне співвідношення доходів і витрат та оперативно адаптуватися до кризових обставин. Однак, у воєнний час цей баланс часто опиняється під загрозою через збільшення витрат, скорочення платоспроможного попиту й перебої в постачанні ресурсів [1].

Протягом 2023–2025 років українська економіка поступово пристосовується до реалій воєнного періоду. У 2023 році ВВП зріс приблизно на 5,5%, у 2024-му цей показник становив 2,9%, а у 2025 році очікується зростання на приблизно 2%. Рівень інфляції знизився до близько 8%, а міжнародні резерви перевищили 57 мільярдів доларів. Водночас значна кількість підприємств припинила роботу — лише у 2025 році зареєстровано близько 780 випадків банкрутства. Це підкреслює складність економічної ситуації, але також свідчить про поступову стабілізацію [2].

До головних викликів для фінансової стійкості підприємств у цей період належать дефіцит обігових коштів, зростання боргового навантаження, зниження ліквідності активів та підвищена залежність від зовнішніх фінансових ресурсів. Додатковими факторами впливу залишаються порушення логістичних ланцюгів та втрата частини ринків збуту.

Для зміцнення фінансової стійкості підприємствам необхідно реалізовувати комплекс стратегічних заходів. Передусім слід оптимізувати витрати, скоротити непродуктивні видатки та впроваджувати сучасні технології, які підвищують ефективність бізнес-процесів. Не менш важливим є розширення сфер діяльності, вихід на нові ринки збуту та активний розвиток онлайн-продажів [2].

Ключовим аспектом залишається грамотне управління грошовими потоками, ефективний контроль дебіторської заборгованості та формування достатніх

фінансових резервів. Додатково підприємства можуть звертатися до залучення інвестицій або користуватися міжнародною фінансовою допомогою, що є особливо важливим у теперішніх реаліях. У 2025 році Україна залишається одним із найбільших отримувачів зовнішнього фінансування, що сприяє стабільності бізнес-середовища.

Суттєву роль у забезпеченні стійкості компаній відіграє управління ризиками, яке включає страхування, диверсифікацію постачальників і розробку антикризових стратегій. Організації, які в змозі оперативно адаптуватися до змін у зовнішньому середовищі та ефективно використовують наявні ресурси, мають значно вищі шанси зберегти конкурентоспроможність та фінансову стабільність [3].

Таким чином, здатність підприємств зберігати фінансову стійкість у складних умовах війни залежить від їхньої гнучкості, ефективного фінансового менеджменту та стратегічного підходу до управління. Попри всі виклики, український бізнес демонструє поступове відновлення, що засвідчує його витривалість і високий потенціал для подальшого розвитку.

#### **Список використаних джерел**

1. Економіка і суспільство. Фінансова стійкість підприємства. Режим доступу: [https://economyandsociety.in.ua/journals/12\\_ukr/107.pdf](https://economyandsociety.in.ua/journals/12_ukr/107.pdf).
2. Державна служба статистики України. Режим доступу: <https://ukrstat.gov.ua/>.
3. Фінансова стійкість. Управління фінансовою стійкістю підприємства. Режим доступу: <https://www.pdau.edu.ua/sites/default/files/node/5546/finansova-stiykist.pdf>.

#### **Каритник Я. С.**

Факультет економіки ДНУ ім. О. Гончара

Науковий керівник проф., д. е. н. Макаренко Ю. П.

### **ФІНАСОВИЙ ПОТЕНЦІАЛ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ В ПОЄДНАННІ З ЇХ РЕУРСНИМИ МОЖЛИВОСТЯМИ В ПЕРІОД ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ**

В основі сучасного фінансового менеджменту лежить вартісно-орієнтована парадигма. Згідно з нею, управління фінансами суб'єкта підприємництва має

спрямовуватися не на короткострокове отримання прибутку, а на максимізацію ринкової вартості підприємства. Теоретично економічний потенціал розглядається як сукупність об'єктивно оцінюваних активів (фінансових, виробничих) та суб'єктивних складових (інтелектуального капіталу, ділової репутації). Ключовим теоретичним завданням є гармонізація цих компонентів для створення синергетичного ефекту, що в науковій літературі визначається як «ідеальний капітал». В межах зазначеної парадигми сутність власного капіталу набуває розширеного тлумачення. Він перестає бути статичною обліковою категорією і розглядається як динамічна вартісна основа, що забезпечує здатність підприємства до саморозвитку та створення майбутніх економічних вигод. Функціонально власний капітал реалізується через стартову функцію для формування активів, виконувати захисну функцію, як гарантію захисту прав кредиторів, а також слугувати основою розвитку підприємства через самофінансування.

З цілей ефективного управління фінансовий потенціал доцільно розглядати як дворівневу систему. Базовим рівнем виступає ресурсний потенціал, що являє собою сукупність наявних фінансових ресурсів, мобілізованих з традиційних джерел. Надбудовою є стратегічний потенціал, який відображає здатність менеджменту до оптимального розміщення ресурсів, пошуку точок зростання вартості та адаптації до змін зовнішнього середовища.

Практичний інструментарій фінансового менеджменту охоплює широке коло завдань: від складання бюджетів до управління ризиками. Ключову роль у цій системі відіграє фінансове планування, яке реалізується через розробку бюджетів доходів і витрат, руху коштів та платіжного календаря. Важливим елементом є фінансовий аналіз, що передбачає оцінку стану підприємства на основі коефіцієнтів ліквідності та стійкості із залученням сучасних ERP-систем. Особливу увагу приділяють управлінню оборотним капіталом — контролю запасів, дебіторської та кредиторської заборгованості для підтримання ліквідності. Завершальним етапом виступає оцінка інвестиційних проєктів із розрахунком NPV, IRR та терміну окупності на основі прогнозних грошових потоків.

### Список використаних джерел:

1. Минів Р.М., Табацкова, Г.В., Молінський, В. О. (2025) Сучасні аспекти управління фінансовою стійкістю підприємства. Актуальні питання економічних наук. <https://doi.org/10.5281/zenodo.17011532>
2. Best Finance Management Tools for Large Business | CRI CFO Hub <https://cfohub.com>
3. Й. Яремко, І. Канцір, М. Плекан (2019) Фінансовий менеджмент економічного потенціалу підприємства 6(2), 12–21. <https://doi.org/10.23939/eem2019.02.012>

### Кривінський Н.О.

Факультет економіки ДНУ ім. О. Гончара

Науковий керівник проф., д.е.н. Шевцова О. Й.

## ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Фінансові результати діяльності підприємства є важливим узагальнюючим показником, що відображає ефективність господарської діяльності, рівень прибутковості та фінансову стійкість суб'єкта господарювання. Вони формуються під впливом обсягів виробництва і реалізації продукції, витрат, цінової політики, а також зовнішніх економічних умов. Аналіз фінансових результатів дозволяє оцінити досягнуті результати, виявити резерви підвищення прибутковості та обґрунтувати управлінські рішення щодо подальшого розвитку підприємства.

Фінансові результати діяльності становлять значний науковий і практичний інтерес. У наукових джерелах для характеристики підсумків роботи підприємств, фірм і організацій найчастіше використовують поняття фінансового результату як універсальної економічної категорії, що відображає досягнення основної мети підприємницької діяльності – збільшення доходів і скорочення витрат [2, с.164].

С. Л. Червинська вважає, що фінансові результати підприємства залежать від методів їх формування та обліку. Через недоліки в обліку доходів і витрат реальний прибуток або збиток не повністю відображається у звітності [1, с.108]. Лесюк А. С. визначає фінансові результати як зміну величини прибутку або збитку, а також рівня рентабельності підприємства за результатами його фінансово-господарської діяльності у звітному періоді [4, с. 72]. Водночас Іщенко Н. А. розглядає фінансовий результат як прибуток або збиток підприємства, що обчислюється як

різниця між загальними доходами та витратами. У разі отримання прибутку він виступає додатковою вартістю, є джерелом фінансування подальшого розвитку і поточної діяльності підприємства та слугує основним показником ефективності його роботи [5, с. 390].

Поняття фінансового результату варто трактувати як узагальнений показник діяльності підприємства, який відображає ефективність використання різних ресурсів (трудових, матеріальних, фінансових тощо), результативність управлінських рішень на всіх рівнях керівництва, а також ступінь реалізації потенціалу підприємства щодо його економічного розвитку та зростання.

Фінансовий результат також формується поступово протягом усього звітного періоду під впливом різних видів діяльності підприємства. Кінцевим підсумком цього процесу є чистий дохід або прибуток, який залишається у розпорядженні підприємства та може бути спрямований на задоволення його внутрішніх потреб, інвестування або розширення діяльності [5].

Отже, фінансовий результат є узагальнюючим показником діяльності підприємства, який відображає ефективність використання ресурсів, результативність управлінських рішень та рівень економічного розвитку. Він визначається як різниця між доходами і витратами та може проявлятися у формі прибутку або збитку, виконуючи водночас роль ключового критерію оцінки ефективності господарювання. У поєднанні економічного та облікового підходів фінансовий результат виступає важливим інструментом аналізу, контролю та обґрунтування подальшого розвитку підприємства.

#### Список використаних джерел

1. Фірман Н.Я., Вашків О.П. Економічна сутність фінансового результату підприємства. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2019. № 5. С. 162-168.
2. Червінська С.Л. Особливості визначення фінансових результатів діяльності аграрних підприємств. *Облік і фінанси АПК*. 2015. № 6 С. 107-110.
3. Лесюк А.С. Оцінка фінансових результатів діяльності підприємств в Україні. *Агросвіт*. 2020. № 15. С. 67-73.
4. Іщенко Н.А. Фінансові результати діяльності малих підприємств та особливості їх формування. *Бізнес Інформ*. 2020. №5. С. 388-393
5. Орехова А. І., Толстошеева В. С. Організаційні аспекти та проблеми обліку фінансових результатів діяльності підприємств. *Держава та регіони. Серія: Економіка та*

**Крижановський О. Д.**

Факультет економіки ДНУ ім. О.Гончара

Науковий керівник проф., д.е.н. Макаренко Ю. П.

## **ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСАМИ СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦТВА В ПЕРІОД ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ**

Невизначеність майбутнього, погіршення економічного стану підприємств і домогосподарств, зубожіння і бідність – усе це виклики, перед якими, стоять суб'єкти підприємництва у сучасному світі. В умовах війни та нестабільного економічного середовища, ми постаємо перед необхідністю ефективного управління фінансами. Саме в таких умовах від ефективності управління та вміння швидко пристосовуватись до змін залежить виживання суб'єктів підприємництва в Україні.

Управління фінансами виконує ряд важливих функцій. Однією з найголовніших, є те, що фінанси виконують роль основного інструменту управління, який тісно пов'язаний із системами стратегічного планування і контролю, саме вони визначають, який підрозділ буде розвиватися, кому доведеться оптимізувати власну роботу за для достатності виділених для них коштів, а кому взагалі доведеться зупиняти свою діяльність. Також системі управління фінансами потрібно збалансувати інтереси різних підрозділів, пов'язати їх погляди із стратегічними цілями компанії, при цьому врахувавши ризики та зміни у мікро та макросередовищі.

Важливим аспектом є створення правильної організаційної структури, що буде враховувати різні фактори, навіть такі як, поведінкові фактори, що впливають на співробітників під час прийому важливих рішень. Дуже розповсюдженим явищем є запобігання ризиків співробітниками за для збереження власної посади [1]. Менеджери не охоче використовують і втілюють нові ризикові ідеї, оскільки у

випадку успішної реалізації проєкту, вони отримують подяку від керівництва або невелику грошову премію, але у випадку провалу їх ініціативи, та понесенням компанією збитків, вони майже гарантовано залишать посаду. Через таке співвідношення ризиків і нагород, менеджери більшості компаній намагаються усіма засобами запобігати ризиків, що веде до втрати компанією перспективних можливостей, які могли принести значний прибуток чи покращення роботи у майбутньому.

Українські вчені працюють над проблемами, що виникають у сфері управління фінансами і публікують свої моделі для оптимізації цього процесу. Зокрема, Шулюк Б. С. та Снігур Р. І. пропонують схему формування фінансової політики що складається з 7 етапів, а саме: формування методологічного обґрунтування, діагностика фінансового стану, визначення цілей, вибір інструментів реалізації, організаційне впровадження, моніторинг і контроль, адаптація та оновлення [2]. Також вони обґрунтували доцільність використання певного інструментарію для суб'єктів підприємництва, бюджетних організацій та благодійних організацій, враховуючи їх цілі та ресурси.

Іщенко Н. А. у своїй роботі «Управління капіталом підприємства» висунула власні етапи управління капіталом підприємства, в яких детально розглянуті джерела та доцільність їх використання у формуванні капіталу підприємства, розрахунок планової потреби та оптимізації структури самого капіталу. [3] Ця модель дозволяє всебічно розглянути процес формування капіталу і прийняти оптимальні рішення, щодо його обсягу, структури та джерел залучення.

#### **Список використаних джерел:**

1. Р. Талер НОВА ПОВЕДІНКОВА ЕКОНОМІКА, 2021, 462 с.
2. Шулюк Б.С. ФІНАНSOVA ПОЛІТИКА СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ: СУТЬ ТА ЕТАПИ ФОРМУВАННЯ / Шулюк Б.С., Снігур І.Р. Науково-виробничий журнал ІННОВАЦІЙНА ЕКОНОМІКА. 2025. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://inneco.org/index.php/innecoen/article/view/1506/1655>
3. Іщенко, Н. (2024). УПРАВЛІННЯ КАПІТАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА: ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ / Іщенко, Н. *Економіка та суспільство*, (70). // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/5369/5312>

**Пилипенко А. Ю.**

Факультет економіки ДНУ ім. О.Гончара

Науковий керівник доц., к.е.н. Адонін С.В.

## **ДИДЖИТАЛІЗАЦІЯ ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ: РОЛЬ FINTESCH У РОЗВИТКУ БІЗНЕСУ**

У сучасних умовах диджеталізація перетворилася на фундаментальний чинник трансформації бізнес-моделей, що є особливо критичним для життєздатності сектору малого підприємництва. Актуальність обраної теми дослідження зумовлена стрімкою інтеграцією цифрових технологій у систему фінансового менеджменту, що є необхідною відповіддю на виклики економічної нестабільності та посилення глобальної конкуренції. [1]

Для України диджеталізація фінансового управління набуває особливого стратегічного значення. Вона виступає не лише інструментом адаптації до динамічних ринкових умов, а й потужним важелем зміцнення фінансової дисципліни вітчизняних підприємств, що є обов'язковою умовою їх успішної інтеграції в єдиний світовий економічний простір.

Основою сучасного розвитку фінансового ринку є впровадження FinTech-технологій на основі створених раніше успішних технологічних винаходів у сфері міжнародних фінансових операцій. Однією з таких компаній стала Citicorp (нині Citigroup). Проект «Financial Services Technology Consortium» був однією з головних ініціатив цієї корпорації, який був спрямованим на створення позитивного іміджу відкритості до співпраці. [2]

Історія розвитку FinTech індустрії бере початок з кінця XIX ст. З появою терміна FinTech, формується абсолютно новий сегмент міжнародних фінансових ринків. Цю історичну паралель можна розділити на декілька етапів, а саме [1]:

1-й етап (1866–1967). Поява телеграфних ліній зв'язку та передачі інформації, формується інфраструктура для втілення західної моделі економічних відносин, а саме фінансової глобалізації.

2-й етап (1967–2009). Введення в масовий обіг основного платіжного засобу – пластикова платіжна банківська карта та встановлення перших банкоматів для зняття готівкових коштів та банківських терміналів для поповнення коштами фінансових послуг у масовий обіг. Перехід з аналогової ери обслуговування фінансового ринку в цифрову.

3-й етап (2009–2024). Поява фінансових та аутсорсингових компаній-надавачів FinTech-послуг за допомогою інтернет-з'єднання та мобільних додатків. Після світової фінансової кризи 2008-2009 рр. та зниженню довіри споживачів фінансових послуг до класичного підходу їх надання і банкрутством великих банків, саме FinTech-компанії набувають значного поширення на світовому фінансовому ринку.

Саме зміни, що відбувались протягом вказаних етапів розвитку індустрії «фінансових технологій» фінансового ринку давали поштовх для формування поняття FinTech. [2]

Український фінансовий ринок FinTech налічує понад 100 компаній, більшість з яких надають платіжні сервіси, а також активно розвиваються онлайн-кредитування та інфраструктурні рішення. У секторі працює понад 4000 осіб, при цьому 14 % компаній мають штат понад 75 працівників. Більшість FinTech-компаній зосереджена у Києві (82 %), а перспективними центрами розвитку галузі є Дніпро, Харків, Львів та Одеса. [2]

Проаналізувавши переваги й недоліки розвитку FinTech, можна констатувати, що успіх української FinTech-екосистеми та потенціал її сталості залежатимуть від можливостей для її учасників, а саме:

- приймати та своєчасно впроваджувати прогресивну політику та регулювання, спрямовані на зростання FinTech;
- знаходити джерела капіталу та прозоро інвестувати їх, розуміючи захищеність власних прав;
- створювати попит на FinTech-продукти та стимулювати зростання інноваційного сектору;

– мати доступ до талановитої молоді, навчати та розвивати їх навички та вміння.

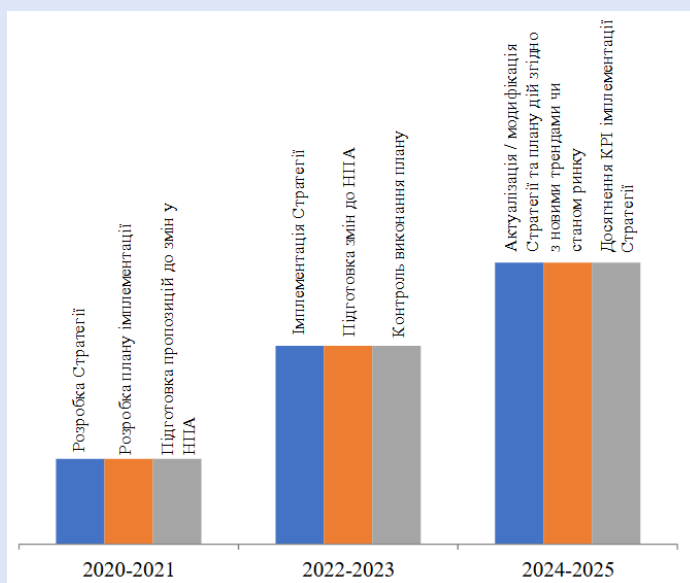


Рисунок 1 – Строки та етапи реалізації Стратегії розвитку FinTech в Україні Fig. 3.

*Джерело: згруповано автором на основі [2].*

Відштовхуючись від викладеного, можемо стверджувати, що роль FinTech у розвитку фінансового ринку України є визначальною і виключно важливою для всієї економіки. Сучасні технології, що поступово наповнюють фінансовий ринок України, дозволяють суттєво підвищити кібербезпеку багатьох фінансових операцій, підвищити їх надійність та швидкість виконання і завдяки хмарним сервісам, відкривають можливості до тривалого та надійного зберігання ключової фінансової інформації. Основна перевага мобільних додатків, блокчейн-технологій, мікросервісних фінансових програм в тому, що у них застосовуються абсолютно нові алгоритми організації баз даних користувача, що сприяє зміцненню економічної безпеки фінансового ринку.

Тому роль FinTech у розвитку фінансового ринку України полягає в нарощенні інвестицій у новітні фінансові технології та прискорений темп впровадження інноваційних послуг, що, безумовно, дасть можливість вийти на новий рівень надання фінансових послуг.

## Список використаних джерел

1. Халатур С. М., Масюк Ю. В., Кравченко М. В., Курбацька Л. М., Сірко А. С. Диджиталізація як сучасний тренд розвитку фінансового менеджменту у малому бізнесі // Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. 2025. Т. 3, № 62. С. 370–382. URL: <https://fkd.net.ua/index.php/fkd/article/view/4758/4384> (дата звернення: 07.03.2026)
2. Федішин М. П., Журко Р. В., Лобко О. М. The role of FinTech in the financial market development in Ukraine // The Actual Problems of Regional Economy Development. 2024. № 20(2). С. 278–291. URL: <https://journals.pnu.edu.ua/index.php/aprde/article/view/8186> (дата звернення: 07.03.2026)

## Савченко К. Д.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

Науковий керівник: ст. викл. Левченко М.М.

## ОЦІНКА БОРГОВОГО НАВАНТАЖЕННЯ НА СТРУКТУРУ ВИДАТКІВ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ

Хронічний дефіцит бюджету України перетворив державні запозичення на базовий механізм покриття поточних видатків. Масштабне залучення кредитів дозволяє підтримувати макрофінансову стабільність, проте стрімке накопичення зобов'язань формує відкладений тиск на економіку. Сплата відсотків за позиками сприяє безповоротному відтоку ресурсів, що безпосередньо скорочує фінансування потреб держави [2].

Оцінка видаткової частини, наведена у таблиці 1, фінансового плану України демонструє тенденцію до зростання вартості обслуговування боргу.

Таблиця 1 – Динаміка витрат на обслуговування запозичень у структурі витрат Державного бюджету України за 2021-2025 рр., млн грн

Показник	2021 р.	2022 р.	2023 р.	2024 р.	2025 р.	Відхилення 2025-2021 рр.	
						Абс.	Відн.,%
Загальний обсяг видатків	1490259	2705423	4014418	4486683	5473577	+3983318	+267,29
Видатки на обслуговування боргових зобов'язань	153052	159723	252166	303038	355820	+202768	+132,48
Частка видатків на обслуговування боргу, %	10,27	5,90	6,28	6,75	6,50	-3,77	-

Джерело: розроблено автором на основі [1].

Дані підтверджують збільшення витрат на обслуговування залучених позик на 202 768 млн грн. У 2025 році на ці цілі уряд спрямовує 355 820 млн грн, що перевищує капітальні видатки та вилучає кошти з реального сектору. Зростання боргових виплат супроводжується зниженням їхньої питомої ваги у загальній структурі бюджету з 10,27% до 6,50%. Ця динаміка є наслідком вимушеного розширення видаткової бази: загальний обсяг фінансування зріс на 267,29%, сягнувши 5,47 трлн грн у 2025 році. Масштабне збільшення поточних видатків, де понад 50 % становить сектор безпеки, штучно змінює частку боргового навантаження. Попри формальне зниження частки боргових виплат, їхній реальний обсяг зріс на 132,48 %. Такий розрив маскує критичний відтік коштів з економіки. Уряд фактично змушений віддавати дедалі більше внутрішніх доходів за право користуватися позиками.

Необхідність залучити понад 355 млрд грн на сплату відсотків обмежує здатність держави перерозподіляти ресурси. В умовах воєнного стану уряд позбавлений можливості кардинально змінювати структуру бюджету. Оскільки всі внутрішні доходи спрямовані на оборонний сектор, оптимізація боргових зобов'язань залишається єдиним інструментом зберегти фінансову стабільність.

Успішна реструктуризація зовнішнього боргу у 2024 році вивільнила необхідний ресурс, проте висока вартість обслуговування внутрішніх запозичень вимагає системних рішень. Згідно з оцінками МВФ, покриття фінансового розриву потребує обмеження комерційних кредитів на користь пільгового та грантового фінансування. Зниження відсоткового навантаження дозволить забезпечити критичні потреби держави без провокування емісійних ризиків.

#### **Список використаних джерел:**

1. Видатки державного бюджету України. Міністерство фінансів України. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/gov/expense/>.
2. Чугунов І. Я., Кучер Г. В., Любчак І. С. Управління державним боргом у системі суспільно-економічних трансформацій. Економіка та суспільство. 2024. Вип. 68. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/4902>.
3. International Monetary Fund. Ukraine: request for an extended arrangement under the extended fund facility. IMF Country Report. 2023. No. 23/132. 154 p. URL:

**Сологуб А.А.**

Факультет економіки ДНУ ім. О. Гончара

Науковий керівник: проф., д. е. н. Макаренко Ю.П.

## **ВПЛИВ ЕКОНОМІЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ НА АКТИВИ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ**

Сучасний стан економіки України формується під одночасним тиском кількох дестабілізуючих чинників. Повномасштабне вторгнення росії у лютому 2022 року спричинило масштабне руйнування виробничої бази, порушення логістичних ланцюгів та безпрецедентний відплив кваліфікованої робочої сили. Паралельно світові ринки зафіксували різкий інфляційний стрибок, який підвищив вартість сировини та фінансових ресурсів. Сукупність цих факторів змусила вітчизняні підприємства докорінно переглянути принципи управління своїм майном.

Найгостріших втрат зазнали основні засоби. Окремі великі промислові об'єкти були фізично знищені або опинилися на тимчасово окупованих територіях, що призвело до їх повного виключення з виробничого обороту. Наслідком стало не лише скорочення обсягів випуску продукції, але й необхідність термінового списання та переоцінки залишкової вартості активів у фінансовій звітності. Крім того, нестабільний рівень інфляції — 26,6 % у 2022 р., 5,1 % у 2023 р. та 12 % у 2024 р. — поставив перед бухгалтерськими службами завдання регулярного проведення індексацій, щоб балансова вартість майна адекватно відображала реальний стан речей [1].

Водночас у структурі капітальних вкладень спостерігаються обнадійливі зрушення. Після різкого падіння у 2022 році (-39,2 %) інвестиції відновилися до 395,5 млрд грн у 2023 р. і досягли 534,4 млрд грн у 2024 р. Характерно, що частка

вкладень у нематеріальні активи поступово зростає — з 3,75 % у 2019 р. до 6,2% у 2024 р., — відображаючи поступову переорієнтацію бізнесу на цифрові рішення та інтелектуальну власність [2]. Це свідчить про намір підприємств зменшити залежність від фізичної інфраструктури, яка залишається вразливою в умовах збройного конфлікту.

Оборотні активи також зазнали суттєвих трансформацій. Інфляційний тиск і девальвація гривні при зростанні офіційного курсу долара із 27 до 42 грн. збільшили вартість виробничих запасів і потребу в додатковому фінансуванні операційного циклу. Разом із тим руйнування інфраструктури та часткова блокада портів обмежили доступ до іноземної сировини й готових компонентів, що призвело до збільшення часу поповнення складів і зростання логістичних витрат. Частина оборотних активів була заморожена або безповоротно втрачена через перебування на окупованих теренах.

Попри ці виклики, фінансові результати підприємств демонструють поступове покращення. За підсумками першого півріччя 2024 р. великі та середні компанії сукупно отримали 491,2 млрд грн прибутку до оподаткування, що приблизно у 1,6 раза перевищує аналогічний показник 2023 р. У першому півріччі 2025 р. ця сума зросла до 555,7 млрд грн, а частка прибуткових підприємств сягнула 74,3 % [3]. Найактивніше відновлювалися аграрний сектор, будівництво та ІТ-орієнтовані галузі, тоді як транспорт і туристична сфера продовжують фіксувати збитки.

Проведений аналіз дозволяє сформулювати низку практичних рекомендацій для підприємств, що функціонують в умовах тривалої нестабільності. По-перше, необхідно запровадити сценарне фінансове планування з урахуванням різних варіантів розвитку воєнної та економічної ситуації. По-друге, варто прискорити цифровізацію виробничих і управлінських процесів, що знизить залежність від фізичних активів. По-третє, ефективний контроль над дебіторською заборгованістю та запасами дозволить вивільнити кошти для забезпечення поточних зобов'язань. Нарешті, активне залучення грантового фінансування

міжнародних організацій та участь у державних програмах підтримки дасть змогу компенсувати частину воєнних втрат і прискорити відновлення.

Таким чином, економічна нестабільність 2022–2025 рр. спричинила глибокі структурні зміни в активах українського бізнесу. Водночас здатність підприємств адаптуватися до нових умов, що підтверджується поступовим відновленням інвестицій і прибутковості, свідчить про достатній рівень їхньої стійкості. Подальший розвиток вимагає виваженої стратегії управління ресурсами й готовності до постійних структурних змін.

#### **Список використаних джерел**

1. Державна служба статистики України. Індекси споживчих цін. URL: [www.ukrstat.gov.ua](http://www.ukrstat.gov.ua). 2. Дослідження динаміки капітальних інвестицій в Україні 2022–2024 рр. Держстат, 2024. 3. Фінансові результати підприємств за I півріччя 2025 р. Держстат, 2025. 4. Київська школа економіки. Оцінка збитків від війни в Україні. Липень 2024. URL: [www.kse.ua](http://www.kse.ua). 5. Офіційний сайт Національного банку України. URL: [www.bank.gov.ua](http://www.bank.gov.ua).

**Трушко А. П.**

Факультет економіки ДНУ ім. О. Гончара

Науковий керівник проф., д. е. н. Макаренко Ю. П.

## **ФРАНЧАЙЗИНГ ЯК ЕФЕКТИВНА МОДЕЛЬ РОЗВИТКУ БІЗНЕСУ: ПЕРЕВАГИ І НЕДОЛІКИ**

Франчайзинг є однією з найбільш поширених та ефективних моделей розвитку бізнесу у світі. Його суть полягає у передачі права на використання бренду, бізнес-моделі та технологій ведення діяльності від франчайзера до франчайзі. Така система дає можливість підприємцям швидше розпочати власну справу, використовуючи вже перевірену модель бізнесу, що значно зменшує ризики. У свою чергу компанії-власники брендів можуть розширювати свою діяльність без значних фінансових витрат на відкриття нових підприємств. Крім того, франчайзинг передбачає дотримання єдиних стандартів роботи, маркетингову підтримку та навчання персоналу, що робить цю модель особливо привабливою

для розвитку малого та середнього бізнесу.

З часом франчайзинг почав активно використовуватися у сфері громадського харчування, оскільки саме там особливо важливо підтримувати однакову якість продукції та рівень обслуговування. [1]

Одними з найвідоміших прикладів успішного використання франчайзингової моделі стали мережі McDonald's та KFC. Компанія McDonald's, яка почала активно розвиватися у 1940-х роках, створила чітку систему стандартизованого приготування їжі, обслуговування клієнтів та організації роботи персоналу. Завдяки цьому партнери-франчайзі могли відкривати нові заклади, дотримуючись встановлених правил і технологій, що забезпечувало стабільну якість продукції та впізнаваність бренду. [2]

Сьогодні франчайзинг використовується у різних сферах діяльності, зокрема у торгівлі, ресторанному бізнесі, готельній справі, сфері послуг, освіті та сервісних компаніях. [3]

Основними принципами функціонування франчайзингу є передача ліцензії на використання бренду, надання готової бізнес-моделі разом із технологіями та стандартами обслуговування, навчання персоналу, а також постійна консультативна підтримка з боку франчайзера. Важливою складовою також є контроль якості продукції або послуг та проведення спільних маркетингових і рекламних заходів.

Для франчайзі основними перевагами є можливість швидше розпочати власний бізнес, використовуючи вже відому торгову марку, отримати готову систему управління та підтримку досвідченого партнера. Для франчайзера франчайзинг також має значні переваги, зокрема швидке розширення мережі, підвищення впізнаваності бренду, отримання регулярних платежів у вигляді роялті та зменшення витрат на відкриття нових підприємств.

Разом із перевагами існують і певні ризики. Для франчайзі вони можуть полягати у необхідності суворо дотримуватися встановлених правил та стандартів, а також у певній залежності від рішень франчайзера. Для франчайзера ризики

пов'язані з можливими труднощами контролю якості роботи великої кількості партнерських точок, що у деяких випадках може негативно впливати на репутацію бренду. [4]

Сучасна практика підтверджує ефективність франчайзингової моделі. Такі міжнародні мережі, як McDonald's, KFC та Subway, демонструють стабільне зростання та успішно розширюють свою присутність у різних країнах. В Україні також функціонує багато франчайзингових мереж, серед яких можна назвати «Сільпо», «Watsons», «Puzata Nata» та інші. Використання франчайзингової моделі дозволяє цим компаніям швидко відкривати нові точки у різних регіонах та залучати додаткові інвестиції. [5]

Франчайзинг відіграє важливу роль у розвитку економіки, оскільки сприяє створенню нових робочих місць, розвитку підприємництва та підвищенню рівня конкуренції на ринку. Він також стимулює поширення сучасних управлінських технологій, обмін досвідом та впровадження інновацій у різних сферах бізнесу. [6]

Важливими є і перспективи подальшого розвитку франчайзингу. Активне поширення цифрових технологій та онлайн-комерції відкриває нові можливості для використання франчайзингових моделей у сфері електронної торгівлі, доставки товарів, освітніх платформ та інших сервісів. У майбутньому франчайзинг може стати ще більш важливим інструментом розширення бізнесу та ефективного управління підприємствами на різних ринках.

Отже, франчайзинг є сучасним та ефективним механізмом розвитку підприємництва. Його використання дозволяє підприємцям зменшити ризики при започаткуванні власної справи та отримати доступ до вже сформованої бізнес-моделі, а компаніям-власникам брендів — швидко масштабувати свою діяльність і зміцнювати позиції на ринку. Завдяки цьому франчайзинг робить вагомий внесок у розвиток економіки та підприємницького середовища як на національному, так і на міжнародному рівні.

#### **Список використаних джерел**

1. Франчайзинг-що це таке? Характеристика бізнес-моделі. Офіційний сайт InPost. <https://inpost.pl/ua/novyny-franchayzynyh-shcho-tse-take-kharakterystyka-biznes-modeli>.

2. Як з'явився МакДональдз? Історія грандіозного успіху. Офіційний сайт Mr. Kirsanov. <https://www.mr-kirsanov.com/blog/istoriia-3/iak-ziavivsia-makdonaldz-istoriia-grandioznogo-uspikhu-143>.

3. Успішні кейси франчайзингу: дослідження історій розвитку SPAR, «Наш Край», McDonald's та KFC. Офіційний сайт SPAR Україна. <https://spar.ua/blogs/4-uspishni-keysi-franchayzingu-doslidzhennya-istoriy-rozvitku-spar-nash-kрай-mcdonalds-ta-kfc-chastina-2>.

4. Переваги та недоліки у франчайзинговому бізнесі. Освітній портал Osvita.ua. <https://osvita.ua/vnz/reports/international-relations/19374/>.

5. Франчайзинг та найкращі франшизи в Україні: рейтинг популярних франшиз. Аналітичний портал InVenture. <https://inventure.com.ua/uk/analytics/articles/franchajzing-ta-najkrashi-franshizi-v-ukrayini-za-versiyeyu-inventure>.

6. Необхідність франчайзингу для розвитку економіки України. Освітній портал Osvita.ua. [https://ru.osvita.ua/vnz/reports/econom\\_pidpr/20655/](https://ru.osvita.ua/vnz/reports/econom_pidpr/20655/).

### **Чебан О.І.**

Факультет економіки ДНУ ім. О. Гончара

Науковий керівник доц., к. е. н. Левкович О.В.

## **УПРАВЛІННЯ ДЕБІТОРСЬКОЮ ЗАБОРГОВАНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА**

У процесі управління дебіторською заборгованістю важливе значення має взаємодія з маркетинговою, кредитною та юридичною службами підприємства. Завдання маркетингової служби полягає у розробці пропозицій та інновацій для фінансового департаменту щодо роботи з потенційними та наявними клієнтами (дебіторами). Цей елемент системи управління дебіторською заборгованістю є надзвичайно важливим, оскільки правильне оформлення та впровадження таких пропозицій сприяє збільшенню обсягів продажу та розширенню ринку збуту, що, у свою чергу, позитивно впливає на оборотність коштів та платоспроможність підприємства.

Одним із ключових аспектів фінансового управління підприємством є забезпечення достатнього рівня ліквідності, що визначається здатністю підприємства своєчасно виконувати свої короткострокові зобов'язання. Рівень ліквідності значною мірою залежить від структури та якості оборотних активів, серед яких особливе місце займає дебіторська заборгованість. Таким чином, стан дебіторської заборгованості прямо впливає на фінансову стійкість і

платоспроможність підприємства.

Ліквідність та платоспроможність підприємства є комплексними економічними категоріями, що формуються під впливом численних внутрішніх та зовнішніх факторів. В економічній літературі детально висвітлюються питання виявлення та оцінки факторів, що спричиняють кризові явища в діяльності підприємств.

Таким чином, на рівні формування політики управління дебіторською заборгованістю необхідно забезпечити впровадження таких заходів:

- застосування практики попередньої оплати за товари, роботи та послуги;
- надання відстрочки платежів для стимулювання попиту та підтримки довгострокових партнерських відносин із контрагентами, що дозволяє зберігати клієнтську базу та підвищувати обсяги реалізації продукції, робіт і послуг;
- застосування практики попередньої оплати за товари, роботи та послуги, що дозволяє підприємству зменшити фінансові ризики та забезпечити своєчасне надходження коштів для покриття поточних зобов'язань;
- встановлення граничного обсягу кредиту з урахуванням реального фінансового стану контрагентів, що дає змогу запобігти надмірному накопиченню дебіторської заборгованості та знизити ймовірність виникнення прострочених платежів;
- формування рейтингу кредитоспроможності основних контрагентів на основі аналізу їх фінансового стану та платіжної дисципліни, що дозволяє більш обґрунтовано визначати умови надання кредиту і планувати грошові потоки підприємства;
- посилення контролю за своєчасним погашенням дебіторської заборгованості, включаючи регулярний моніторинг прострочених залишків, взаємодію з контрагентами та оперативне реагування на можливі порушення платіжної дисципліни;
- вдосконалення інформаційного забезпечення обліку та аналітики дебіторської заборгованості, що дозволяє отримувати актуальні дані для прийняття

управлінських рішень, оцінки ефективності кредитної політики та планування фінансових ресурсів;

– проведення порівняльного аналізу строків прострочених залишків на рахунках дебіторів із показниками минулих періодів, що дає змогу виявляти тенденції в оплаті, прогнозувати ризики та своєчасно коригувати політику управління заборгованістю.

Впровадження ефективної політики управління дебіторською заборгованістю в рамках обліково-аналітичної системи підприємства має забезпечити збільшення обсягів реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), зменшення ризику неплатежів, формування довгострокових господарських відносин із покупцями, максимізацію прибутку, а також підтримання або підвищення рівня ліквідності та платоспроможності підприємства.

#### **Список використаних джерел**

1. Управління дебіторською заборгованістю підприємства [Електронний ресурс]. – Хмельницький : Хмельницький національний університет. – Режим доступу: <https://elar.khmnu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/14369ed2-3f0a-4c3d-a404-d32e85f7e161/content>

#### **Ханюков М.О.**

Факультет економіки ДНУ ім. О.Гончара

Науковий керівник: проф., д.е.н. Шевцова О.Й.

## **ВПЛИВ ФАКТОРІВ ЗОВНІШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА НА ДІЛОВУ АКТИВНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА**

Результативність діяльності будь-якого суб'єкта господарювання визначається впливом складної сукупності факторів, які проявляються в різних напрямках і з різною силою. Дослідження системи управління рентабельністю та діловою активністю конкретного підприємства передбачає насамперед аналіз організаційно-економічних умов його діяльності, а також особливостей функціонування галузевого середовища. Оцінювання ефективності функціонування підприємства неможливе без урахування умов середовища, в

якому воно здійснює свою діяльність. Для роздрібного фармацевтичного ринку України характерною є значна залежність фінансових результатів від макроекономічних факторів, державної регуляторної політики та рівня конкурентної боротьби. Згідно зі звітами Національного банку України щодо фінансової стабільності, фармацевтична галузь продемонструвала відносну стійкість до кризових явищ, однак структура споживання зазнала істотних трансформацій [1].

Дослідження галузевого середовища свідчить про те, що у 2020–2024 роках ринок функціонував в умовах постійних шокових впливів. За інформацією аналітичної системи «Proxima Research» та оглядів компанії «Business Credit», загальний обсяг аптечних продажів товарів «аптечного кошика» в Україні у 2023 році досяг 162,2 млрд грн, що на 26,6% перевищує показник 2022 року. У 2024 році зростання у грошовому вимірі продовжилося і становило 186,5 млрд грн (+15%). Водночас слід підкреслити, що таке зростання має переважно інфляційний характер, оскільки у натуральному вираженні ринок перебуває у стані стагнації. Однією з визначальних рис сучасного етапу розвитку фармацевтичної галузі є значна консолідація ринку. Великі компанії реалізують стратегії цінового лідерства та активного розширення своєї присутності. Завдяки ефекту масштабу національні мережі отримують від дистриб'юторів (ТОВ «БАДМ», СП «ОПТИМА-ФАРМ») більш вигідні умови співпраці, зокрема у вигляді значних знижок і маркетингових бонусів [2].

Суттєвий вплив на формування прибутковості має державне регулювання цін. Відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України № 1336 «Про забезпечення доступності лікарських засобів» [3], для значної частини продукції встановлено граничні торговельні надбавки в межах 10–25%. В умовах, коли індекс цін виробників промислової продукції, а також витрати на оренду та логістику зростають швидшими темпами [4], фіксовані націнки вже не забезпечують покриття операційних витрат. Це підтверджується даними фінансової звітності: за

відносно стабільного рівня валової маржі чиста рентабельність у 2024 році знизилася до критичного значення — 0,59%.

Важливим чинником, що визначає рівень ділової активності, виступають структура асортименту та організація логістичних процесів. За інформацією Асоціації виробників ліків України, частка імпортованих лікарських засобів у грошовому вираженні становить близько 60% ринку. Девальваційні процеси національної валюти, які фіксуються статистикою НБУ [1], призводять до подорожчання товарних запасів та потреби у збільшенні обсягу обігових коштів для їх фінансування, що негативно впливає на тривалість фінансового циклу підприємства.

Вагомим фактором трансформації галузі є також процес цифровізації. За даними порталу Tabletki.ua, частка онлайн-бронювання лікарських засобів у 2023–2024 роках досягла приблизно 20%. Сучасний споживач стає більш чутливим до цінових змін та активно використовує можливості інтернету для порівняння вартості продукції.

#### **Список використаних джерел:**

1. Звіт про фінансову стабільність (червень 2024 року) Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/stability/report>.
2. Інноваційні підходи управління логістичними системами розподілу продукції. Економіка та суспільство. – 2024. (61). URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3817>
3. Про забезпечення доступності лікарських засобів : Постанова Кабінету Міністрів України від 17.03.2017 р. № 152 (зі змінами) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/152-2017-p>
4. Індeksi цін виробників промислової продукції у 2023-2024 роках. Державна служба статистики України. URL: <https://ukrstat.gov.ua/>

# ***ПРОБЛЕМИ ОБЛІКУ, АУДИТУ І ОПОДАТКУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦТВА В КОНТЕКСТІ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ ЄВРОПЕЙСЬКИХ ПРАКТИК ТА СВІТОВОГО ГОСПОДАРСТВА***

**Білоус В.Є.**

Факультет економіки ДНУ ім. О.Гончара

Науковий керівник доц., к.е.н. Бобирь О.І.

## **ПОДАТКОВІ НАДХОДЖЕННЯ ЯК ОСНОВА ФОРМУВАННЯ ПУБЛІЧНИХ ФІНАНСІВ УКРАЇНИ**

Серед усіх джерел наповнення бюджету саме податкові надходження відіграють визначальну роль, оскільки забезпечують стабільну, передбачувану та регулярну акумуляцію коштів, необхідних для виконання державою своїх функцій – від фінансування соціальної сфери до забезпечення обороноздатності країни. Без ефективно функціонуючої системи оподаткування держава позбавляється можливості планомірно виконувати взяті на себе зобов'язання перед суспільством.

До початку повномасштабного вторгнення податкові надходження формували переважну частину доходів зведеного бюджету України: у 2021 році їхня питома вага становила 87,46%. Із 2022 року ця структура суттєво змінилася, оскільки до бюджету почали надходити принципово нові за своїм обсягом джерела фінансування. Паралельно більш ніж удвічі зросла роль неподаткових надходжень, значну частину яких формують власні надходження бюджетних установ. Унаслідок цього частка податкових надходжень у зведеному бюджеті знизилася до 58,1% у 2025 році [1]. Проте навіть в умовах воєнного часу податки залишаються основним і найстабільнішим джерелом публічних фінансів, адже жодна інша стаття доходів не забезпечує навіть наближеного до них обсягу власних надходжень держави.

Ефективність податкової системи значною мірою залежить від стабільності та прогнозованості податкових надходжень. Для ефективного формування публічних фінансів необхідно, щоб податкова система була збалансованою, справедливою та прозорою. Надмірне податкове навантаження може негативно впливати на розвиток підприємництва та економічну активність, тоді як надто низький рівень оподаткування може призвести до недостатності бюджетних ресурсів для виконання державою своїх функцій. Тому важливим завданням державної фінансової політики є пошук оптимального співвідношення між фіскальною ефективністю податків і стимулюванням економічного розвитку.

Суттєвою проблемою, яка знижує ефективність формування публічних фінансів через податкові механізми, є значний рівень тіньової економіки. За різними оцінками, тіньовий сектор в Україні становить 30-50% ВВП, що означає фактичне виведення з-під оподаткування колосальної частини економічної діяльності [2]. Це підриває фіскальну спроможність держави і створює нерівні умови конкуренції між сумлінними платниками та тими, хто ухиляється від сплати податків. Детінізація економіки, вдосконалення податкового адміністрування та запровадження сучасних цифрових інструментів контролю є стратегічними напрямками зміцнення дохідної бази публічних фінансів.

В умовах воєнного часу податкова система України зазнала суттєвих трансформацій. Були запроваджені тимчасові зміни до ставок окремих податків, розширено пільги для підприємств оборонного комплексу, спрощено адміністрування для частини платників. Попри значні втрати податкової бази внаслідок руйнувань та вимушеного переміщення бізнесу, фіскальні органи демонструють відносну стійкість надходжень завдяки розширенню охоплення платників у відносно безпечних регіонах та активній міжнародній фінансовій підтримці. Водночас зростання бюджетного дефіциту свідчить про те, що власні податкові ресурси держави наразі не покривають повного обсягу публічних видатків, що актуалізує пошук резервів розширення дохідної бази.

У перспективі підвищення податкових надходжень в Україні потребує

конкретних змін у податковій політиці. Доцільним є поступове зниження податкового навантаження на фонд оплати праці, що сприятиме легалізації зайнятості та заробітних плат. Важливим напрямом також має стати підвищення ефективності податкового контролю за повнотою та своєчасністю сплати податків. Водночас доцільно створювати умови, що сприятимуть активнішому розвитку малого і середнього бізнесу, зокрема шляхом спрощення податкових правил та зменшення кількості складних процедур для відкриття і ведення підприємницької діяльності. Запровадження таких заходів може сприяти збільшенню обсягів податкових надходжень до бюджету.

#### **Список використаних джерел**

1. Доходи зведеного бюджету України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/cons/income/>
2. Трильйони гривень у тіні: скільки грошей втрачає Україна через нелегальну економіку? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mind.ua/publications/20290460-triljoni-griven-u-tini-skilki-groshej-vtrachae-ukrayina-cherez-nelegalnu-ekonomiku>

#### **Вітценко Л.Р.**

Інженерний навчально-науковий інститут ім. Ю.М. Потебні ЗНУ

Науковий керівник проф., д.е.н. Меліхова Т.О.

### **АНАЛІЗ ТРУДОВИХ РЕСУРСІВ І АУДИТ ОПЛАТИ ПРАЦІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ**

В умовах воєнного стану управління трудовими ресурсами та організація оплати праці набувають особливої актуальності. Підприємства функціонують у складному середовищі, що характеризується мобілізацією працівників, міграційними процесами та економічною нестабільністю. Це зумовлює необхідність удосконалення кадрової політики та посилення контролю за оплатою праці. Трудові ресурси є ключовим фактором ефективності діяльності підприємства, оскільки саме вони забезпечують реалізацію виробничих процесів, впливають на рівень продуктивності праці та кінцеві результати господарської діяльності. У цей період їх використання ускладнюється впливом зовнішніх

чинників, таких як мобілізація, міграція та скорочення обсягів виробництва. Додатково слід враховувати зростання ризиків для життя та здоров'я працівників, що впливає на їх мотивацію та ефективність праці.

Аналіз трудових ресурсів показує значне скорочення чисельності персоналу – більш ніж на чверть порівняно з довоєнним періодом. Основними причинами можна визначити мобілізацію працівників і відтік населення, а також тимчасове припинення діяльності окремих підприємств або їх часткову релокацію. Водночас зберігається переважання робітничого персоналу та відносна стабільність кваліфікаційної структури, що свідчить про прагнення підприємств утримати ключових фахівців і забезпечити безперервність виробничого процесу. Це особливо важливо для промислових підприємств, де рівень кваліфікації працівників безпосередньо впливає на якість продукції та технологічну безпеку.

*Суттєвою проблемою є зміна вікової структури* – зменшення частки молоді та старіння персоналу. Така тенденція пов'язана з тим, що молоді працівники частіше мігрують або підлягають мобілізації. Це негативно впливає на відтворення трудового потенціалу, уповільнює процес оновлення знань і навичок, а також обмежує можливості впровадження інновацій. Крім того, зростає навантаження на працівників середнього та старшого віку, що може призводити до зниження продуктивності праці та підвищення рівня професійного вигорання.

Аналіз руху кадрів свідчить про різке зростання звільнень у 2022 році та подальшу стабілізацію ситуації. Зниження плинності кадрів у 2023–2024 роках свідчить про поступову адаптацію підприємств до нових умов функціонування та впровадження антикризових заходів. Водночас низький рівень прийому нових працівників залишається суттєвою проблемою, що обмежує оновлення персоналу та формування кадрового резерву. Недостатня ротація кадрів може призводити до зниження гнучкості підприємства та його здатності швидко реагувати на зміни зовнішнього середовища.

Важливим напрямом дослідження є аналіз фонду оплати праці, який в умовах війни демонструє тенденцію до зростання, незважаючи на скорочення чисельності

персоналу. Це пояснюється необхідністю матеріального стимулювання працівників, компенсації підвищеного рівня ризику та інфляційних процесів в економіці. У результаті відбувається підвищення середньої заробітної плати, що виступає значущим фактором мотивації та утримання персоналу. Водночас зростання витрат на оплату праці створює додаткове фінансове навантаження на підприємства, особливо в умовах зниження обсягів виробництва та порушення логістичних ланцюгів.

Аудит оплати праці відіграє важливу роль у забезпеченні дотримання законодавства та достовірності обліку. Він включає перевірку правильності нарахування заробітної плати, утримання податків, своєчасності виплат і оцінку ефективності системи внутрішнього контролю. Особливого значення аудит набуває в умовах воєнного стану, коли змінюється нормативно-правове регулювання трудових відносин і зростає ризик виникнення помилок або порушень.

У процесі аудиту перевіряється відповідність розрахунків із працівниками вимогам законодавства, правильність застосування ставок податків і зборів, а також повнота відображення операцій у бухгалтерському обліку. Важливою складовою є аналіз внутрішніх процедур контролю, що дозволяє виявити слабкі місця в системі управління та запобігти можливим зловживанням. В умовах воєнного стану особливу увагу приділяють дотриманню спеціального законодавства щодо трудових відносин, а також мінімізації ризиків затримок виплат і фінансових втрат підприємства.

Таким чином, аналіз трудових ресурсів і аудит оплати праці є важливими інструментами управління, що дозволяють підприємствам адаптуватися до кризових умов, забезпечувати ефективне використання персоналу та підтримувати фінансову стабільність. Їх застосування сприяє прийняттю обґрунтованих управлінських рішень і підвищенню конкурентоспроможності підприємств навіть у складних умовах воєнного часу.

Підводячи підсумки, що воєнний стан суттєво вплинув на стан трудових

ресурсів підприємств, спричинивши їх скорочення та зміну структури. Незважаючи на це, спостерігається поступова стабілізація кадрової ситуації та збереження кваліфікаційного потенціалу. Зростання середньої заробітної плати є важливим чинником підтримки мотивації персоналу, хоча й супроводжується підвищенням витрат підприємства. Водночас аудит оплати праці набуває особливого значення як інструмент контролю, що забезпечує дотримання законодавства та запобігання фінансовим порушенням.

Для підвищення ефективності управління персоналом доцільно активізувати кадрову політику, спрямовану на залучення та утримання працівників, особливо молодих фахівців, удосконалювати систему матеріального та нематеріального стимулювання, а також посилювати внутрішній контроль і аудит. Реалізація цих заходів сприятиме підвищенню стійкості підприємств та їх здатності функціонувати в умовах тривалої нестабільності.

#### **Список використаних джерел**

1. Кодекс законів про працю України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text> (дата звернення 24.03.2026);
2. Закон України «Про оплату праці». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/108/95-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення 24.03.2026);
3. Закон України «Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану» №2136-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2136-20#Text> (дата звернення 24.03.2026);
4. Міжнародні стандарти аудиту. URL: [https://www.apob.org.ua/?page\\_id=3482](https://www.apob.org.ua/?page_id=3482) (дата звернення 24.03.2026);
5. Подмешальська Ю. В. Аудит розрахунків з оплати праці. *Ефективна економіка*. 2017. № 12. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=5975> (дата звернення: 24.03.2026).

#### **Вязьміна В.К.**

Факультет економіки ДНУ ім. О. Гончара

Науковий керівник к.е.н., доц. Бобирь О. І.

### **ДЕРЖАВНИЙ БЮДЖЕТ УКРАЇНИ: ДОХОДИ, ВИДАТКИ ТА ДЕФЦИТ У СУЧАСНИХ УМОВАХ**

В умовах повномасштабної війни державний бюджет України й надалі виступає основним інструментом фінансового забезпечення пріоритетних потреб держави. Саме через нього акумулюються та перерозподіляються кошти, необхідні

для посилення обороноздатності, надання соціальної підтримки населенню й безперебійної роботи критичної інфраструктури. У первинній редакції Закону України «Про Державний бюджет України на 2025 рік» було затверджено доходи на рівні 2,327 трлн грн, видатки — 3,929 трлн грн, а граничний дефіцит визначено в обсязі 1,641 трлн грн [1]. Проте впродовж року, унаслідок загострення воєнних загроз і зростання потреб у фінансуванні сектору безпеки та оборони, основні параметри бюджету були скориговані. У підсумку оновлені показники передбачали доходи в сумі 2 502,6 млрд грн, видатки — 4 654,8 млрд грн, а допустимий дефіцит збільшився до 2 184,9 млрд грн [2].

Фактичне виконання бюджету у 2025 році показало, що дохідна база державних фінансів у воєнний період формується не лише за рахунок внутрішніх податкових надходжень, а й значною мірою залежить від зовнішньої підтримки. За даними Міністерства фінансів України, загальний обсяг доходів державного бюджету за рік досяг 3 841,0 млрд грн. Із цієї суми 554,8 млрд грн, або 14,4%, становили офіційні трансферти від Європейського Союзу, урядів інших країн, міжнародних організацій і донорських установ [2]. Якщо не враховувати міжнародну допомогу та власні надходження бюджетних установ, до бюджету надійшло 2 332,0 млрд грн, що відповідало 98,9% річного плану [2]. Це свідчить про те, що фінансова стійкість державного бюджету значною мірою залежить від регулярності надходження зовнішнього фінансування.

Структура видатків демонструє переважання двох основних напрямів бюджетної політики — оборонного та соціального. У 2025 році обсяг касових видатків державного бюджету досяг 5 480,5 млрд грн, що на 22,1% перевищило показник попереднього року [2]. Найбільшу частину ресурсів було спрямовано на національну безпеку та оборону — 3 828,8 млрд грн, тоді як на соціальне забезпечення населення використано 663,7 млрд грн [2]. Отже, видаткова політика держави в нинішніх умовах має чітко виражений воєнно-соціальний характер: головним пріоритетом залишається фінансування оборони країни, а наступним — підтримання соціальної стабільності населення.

Водночас однією з найгостріших проблем бюджетної системи України залишається значний дефіцит. За підсумками 2025 року його фактичний обсяг становив 1 635,8 млрд грн, або 18,5% очікуваного ВВП [2]. Фінансування цього розриву здійснювалося насамперед за рахунок внутрішніх і зовнішніх запозичень, зокрема державні внутрішні запозичення склали 581,5 млрд грн [2]. Національний банк України прогнозує, що у 2026 році дефіцит також залишатиметься суттєвим і становитиме близько 19% ВВП без урахування грантів у доходах, хоча цей показник буде дещо нижчим, ніж роком раніше [3]. Отже, сучасний стан державного бюджету України характеризується високою часткою воєнних видатків, залежністю від міжнародної фінансової допомоги та збереженням значного дефіциту, що зумовлює потребу в посиленні внутрішніх джерел доходів і підвищенні ефективності управління бюджетними ресурсами.

#### Список використаних джерел

1. Верховна Рада України - [Електронний ресурс.] – Режим доступу: [https://mof.gov.ua/storage/files/%D0%94%D0%91%D0%A3\\_2025.pdf?utm\\_source=chatgpt.com](https://mof.gov.ua/storage/files/%D0%94%D0%91%D0%A3_2025.pdf?utm_source=chatgpt.com)
2. Міністерство фінансів України - [Електронний ресурс.] – Режим доступу: [https://mof.gov.ua/storage/files/%21%20%D0%86%D0%BD%D1%84%D0%BE%D1%80%D0%BC%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F\\_%D1%89%D0%BE%D0%B4%D0%BE\\_%D0%B2%D0%B8%D0%BA%D0%BE%D0%BD\\_%D0%94%D0%91%D0%A3\\_%D0%B7%D0%B0\\_2025\\_%D1%80%D1%96%D0%BA\\_27\\_02\\_2026.pdf](https://mof.gov.ua/storage/files/%21%20%D0%86%D0%BD%D1%84%D0%BE%D1%80%D0%BC%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F_%D1%89%D0%BE%D0%B4%D0%BE_%D0%B2%D0%B8%D0%BA%D0%BE%D0%BD_%D0%94%D0%91%D0%A3_%D0%B7%D0%B0_2025_%D1%80%D1%96%D0%BA_27_02_2026.pdf)
3. Національний банк України - [Електронний ресурс.] – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/inflyatsiya-bude-pomirnoyu-u-20262028-rokah-a-ekonomika-postupovo-zrostatime--inflyatsiyniy-zvit>
4. Державна казначейська служба України - [Електронний ресурс.] – Режим доступу: <https://www.treasury.gov.ua/news/tetiana-sliuz-publichno-prozvituvala-pro-robotu-kaznacheistva-u-2025-rotsi>

#### Вязьміна В.К.

Факультет економіки ДНУ ім. О. Гончара

Науковий керівник: ст. викл. Левченко М.М.

## ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ: СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ

Попри воєнні ризики, інфляційний тиск, перебої з логістикою та

нестабільність попиту, український бізнес у 2025 р. не втратив здатності працювати з позитивним фінансовим підсумком. Саме фінансові результати підприємств дають змогу оцінити не лише співвідношення прибутків і збитків, а й загальну стійкість економіки в умовах тривалих потрясінь. За підсумками січня–березня 2025 р. великі та середні підприємства отримали додатний результат до оподаткування в обсязі 241,2 млрд грн. Хоча показник залишився позитивним, він все ж поступився рівню аналогічного періоду 2024 р., коли було зафіксовано 253,6 млрд грн [1].

Структура цього результату свідчить, що прибуткова частина бізнесу суттєво переважала збиткову: сукупний прибуток до оподаткування у I кварталі 2025 р. дорівнював 304,6 млрд грн, тоді як загальні збитки становили 63,4 млрд грн [1]. Частка підприємств, які завершили період із від'ємним підсумком, не змінилася порівняно з попереднім роком і становила 26,8% [1]. Однак загальна позитивна картина не означає однакового стану в усіх видах економічної діяльності. Найбільший внесок у позитивний фінансовий підсумок забезпечили промисловість, де було сформовано 91,5 млрд грн, фінансова та страхова діяльність із показником 72,9 млрд грн, а також оптова й роздрібна торгівля, яка дала 38,6 млрд грн [1].

В інших секторах ситуація виявилася значно складнішою. Наприклад, у транспорті, складському господарстві, поштовій та кур'єрській діяльності обсяг позитивного результату скоротився до 3,6 млрд грн, тоді як роком раніше він становив 16,8 млрд грн [1]. Сфера охорони здоров'я і соціальної допомоги, навпаки, завершила період із від'ємним значенням — мінус 824,5 млн грн [1]. Напруженість у цих галузях підтверджує і частка збиткових підприємств: 42,9% у транспортній сфері, 49,7% у галузі охорони здоров'я та 52,3% у сфері мистецтва, спорту, розваг і відпочинку [1]. Отже, прибутковість українського бізнесу зберігається, однак її розподіл між секторами залишається вкрай нерівномірним [1].

Подальший перебіг 2025 р. показав, що оцінки бізнесом власних перспектив стали дещо кращими, хоча загальне економічне середовище підприємства й надалі

вважають нестабільним. Опитування НБУ засвідчило, що в III кварталі 2025 р. індекс ділових очікувань досяг 102,5%, тобто залишався в межах позитивної зони [2]. Це означає, що підприємства загалом очікували поліпшення свого фінансово-економічного стану, збільшення обсягів реалізації та подальших інвестицій у машини, обладнання й інвентар [2]. Баланс відповідей щодо майбутнього продажу продукції дорівнював 11,0%, а щодо інвестиційних витрат на технічне оновлення — 4,3% [2].

Разом із цим частина бізнесу прямо вказувала на потребу в зовнішньому фінансуванні. Так, 32,8% опитаних підприємств повідомили про ймовірну необхідність залучення позикових коштів у найближчій перспективі, а 33,3% орієнтувалися на використання банківських кредитів [2]. Додатковим свідченням обережного покращення настроїв стали щомісячні оцінки ділової активності. У вересні 2025 р. відповідний індекс піднявся до 50,4 пункта, тоді як у серпні він становив 49,0, а у вересні 2024 р. — 48,7 [3]. Це дає підстави говорити про повернення бізнесу до стримано позитивного сприйняття поточних результатів своєї діяльності [3].

Найбільш упевнено в цей період себе оцінювали підприємства торгівлі: секторальний індекс у вересні досяг 54,0 [3]. Водночас у промисловості він становив 49,1, у сфері послуг — 49,4, а в будівництві — 50,0 [3]. На тлі цих змін помітно активізувалося і кредитування. За інформацією НБУ, у III кварталі 2025 р. чисті гривневі кредити бізнесу зросли на 7,9% відносно попереднього кварталу та на 30,8% у річному вимірі [4]. Ще динамічніше збільшувалися довгострокові позики, спрямовані на капітальні інвестиції: їхній приріст досяг 59,8% р/р [4]. Паралельно з цим частка непрацюючих кредитів у корпоративному секторі зменшилася до 32,5%, що свідчить про поступове оздоровлення кредитного портфеля [4].

З огляду на наведені дані, фінансовий стан підприємств України у 2025 р. можна визначити як помірно стабільний із ознаками поступового поліпшення. Хоча низка галузей і далі демонструє слабкі результати та велику частку збиткових

суб'єктів, у цілому бізнесовий сектор залишається прибутковим, краще оцінює перспективи продажу та інвестицій, а розширення кредитної підтримки формує підстави для подальшого відновлення фінансових показників [2–4].

#### Список використаних джерел

1. Державна служба статистики України - [Електронний ресурс.] – Режим доступу: <https://www.ukrstat.gov.ua/express/expr2025/05/12.pdf>
2. Національний банк України - [Електронний ресурс.] – Режим доступу: [https://bank.gov.ua/admin\\_uploads/article/BOS\\_2025-Q3.pdf?v=14](https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/BOS_2025-Q3.pdf?v=14)
3. Національний банк України - [Електронний ресурс.] – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/biznes-vidnoviv-pozitivni-otsinki-dilovoyi-aktivnosti--pidsumki-opituvannya-pidpriyemstv-u-veresni>
4. Національний банк України - [Електронний ресурс.] – Режим доступу: [https://bank.gov.ua/admin\\_uploads/article/Banking\\_Sector\\_Review\\_2025-11.pdf](https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Banking_Sector_Review_2025-11.pdf)

**Грек Є.Л.**

Факультет економіки ДНУ ім. О. Гончара

Науковий керівник доц., к. е. н. Левкович О.В.

## СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

Податкова політика — це система заходів держави щодо формування доходів бюджету, стимулювання економічної активності, регулювання соціально-економічних процесів. В умовах війни вона виконує також фіскально-оборонну функцію, забезпечуючи фінансування держави.

Сучасний стан податкової політики України можна охарактеризувати за основними напрямками, а саме фіскальне спрямування, тому що значна частка податків у доходах бюджету і акцент робиться на швидкому наповненні бюджету, а також залежність від зовнішньої допомоги, а саме міжнародні гранти та кредити покривають дефіцит, тому що податкова система не повністю забезпечує потреби держави. Звісно зараз відбувається адаптація до воєнного стану і тому діють тимчасові податкові пільги для бізнесу, спрощене адміністрування, суттєва підтримка малого та середнього бізнесу.

Ключовими податками є податок на додану вартість (ПДВ), податок на

прибуток підприємств, податок на доходи фізичних осіб (ПДФО), акцизний податок.

До основних проблем функціонування податкової політики можна віднести: тіньову економіку (значна частка економіки поза оподаткуванням, складність адміністрування (бюрократія, часті зміни законодавства), нерівномірне податкове навантаження (великий тиск на легальний бізнес, ухилення від сплати податків), нестабільність податкового законодавства (часті зміни правил, низький рівень прогнозованості), обмежена інвестиційна привабливість (високі ризики, податкові бар'єри).

Можна відзначити основні зміни, які відбулися в податковій політиці в умовах війни, а саме введення спеціальних режимів оподаткування, відтермінування перевірок, податкові стимули для релокації бізнесу. Все це призвело до наступних наслідків, а саме зниження податкових надходжень у короткостроковій перспективі, підтримка економічної активності.

До позитивних тенденцій розвитку податкової політики можна віднести: цифровізація податкової системи, електронний кабінет платника, автоматизація процесів, детінізація економіки через використання РРО та контроль за фінансовими операціями, а також гармонізація з європейськими стандартами, тобто адаптація до вимог ЄС та підвищення прозорості.

Можна виділити наступні перспективи розвитку податкової політики в короткостроковому періоді, це стабілізація податкових надходжень, підтримка бізнесу, збереження пільг у критичних секторах. До середньострокових можна віднести реформування податкової системи, зниження податкового навантаження, розширення податкової бази. До довгострокових можна віднести: побудова ефективної податкової системи (баланс між фіскальною та стимулюючою функціями), євроінтеграція (впровадження норм ЄС, прозорість та передбачуваність), стимулювання інвестицій (податкові пільги для інвесторів, розвиток індустріальних парків), подальша цифровізація (e-tax system, автоматичний обмін даними).

До основних напрямів вдосконалення податкової політики можна віднести: спрощення податкового адміністрування, зменшення кількості податків, боротьба з ухиленням від оподаткування, підвищення довіри до податкових органів, стабільність законодавства.

Сучасна податкова політика України перебуває під значним впливом воєнних факторів, має фіскальну орієнтацію, стикається з низкою системних проблем, водночас, відбувається цифрова трансформація, триває адаптація до стандартів ЄС, формуються передумови для післявоєнної модернізації. Тому основний виклик — це знайти баланс між наповненням бюджету та стимулюванням економічного розвитку.

#### **Список використаних джерел:**

1. Голядова Т.О. Оптимальне оподаткування у податковій системі України *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету*, 2025. Випуск 90 URL: <https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2025/09/57-2.pdf>

**Ігнацевич Е. С.**

Факультет економіки ДНУ ім. О. Гончара

Науковий керівник проф., д. е. н. Макаренко Ю. П.

## **ТРАНСФОРМАЦІЯ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ НА ШЛЯХУ ДО ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ**

Для України євроінтеграція – це не просто політичне гасло, а конкретний план дій, який вимагає повної перебудови економічного фундаменту, і податкова система тут грає ключову роль. Ми розуміємо, що неможливо стати частиною європейського ринку, маючи застарілі підходи до збору податків або правила, що суперечать директивам ЄС. Головна мета цієї трансформації – створити такі умови, щоб український бізнес міг вільно працювати в Європі, а європейські інвестори не боялися заходити до нас через складну систему оподаткування [1].

Одним із найважливіших етапів трансформації є наближення нашого законодавства до податкових стандартів ЄС, що передбачено Національною

стратегією доходів. Зокрема, йдеться про гармонізацію ПДВ та акцизних зборів. Ми вже бачимо поступове підвищення акцизів на пальне та тютюнові вироби до мінімальних європейських рівнів. Такі зміни допомагають уніфікувати правила гри на ринках підакцизних товарів [3].

Великий акцент у процесі реформування робиться на цифровізації податкової служби. Україна вже випереджає деякі країни ЄС за рівнем електронних сервісів, таких як «Електронний кабінет платника» чи застосунок «Дія». Автоматизація податкових процесів дозволяє значно знизити рівень корупції та людського фактора. Це європейський підхід, де адміністрування податків має бути непомітним і зручним для сумлінного платника [5].

Іншим критичним аспектом є боротьба з розмиванням податкової бази та виведенням прибутку в офшори. Україна вже приєдналася до міжнародного стандарту автоматичного обміну інформацією про фінансові рахунки (CRS). Це означає, що приховати доходи за кордоном стає майже неможливо. Впровадження правил BEPS (Base Erosion and Profit Shifting) допомагає встановити справедливий розподіл податкового навантаження, щоб великі корпорації сплачували податки саме там, де вони фактично отримують прибуток [4].

Проте на шляху до євроінтеграції виникають і значні труднощі. Війна змушує державу тримати податкове навантаження на високому рівні, тоді як бізнес потребує пільг для відновлення. Знайти цей баланс між вимогами ЄС щодо жорсткої бюджетної дисципліни та внутрішньою потребою в підтримці підприємців – це головний виклик для нашого уряду. Також важливою залишається реформа спрощеної системи оподаткування, яка викликає багато дискусій, оскільки ЄС вимагає обмежити її використання великим бізнесом для мінімізації податків [2].

Отже, податкова трансформація – це тривалий і болючий процес, але без нього інтеграція до Європейського Союзу неможлива. Ми маємо побудувати систему, яка базується на довірі між державою та платником податків.[1].

## Список використаних джерел

1. Гетманцев Д. О. Напрями реформування податкової системи України в контексті європейської інтеграції. *Науковий вісник*. 2024. URL: <https://hetmantsev.com.ua/>.
2. Національна стратегія доходів України до 2030 року. Офіційний текст. *Міністерство фінансів України*. URL: <https://mof.gov.ua/uk/national-strategy-of-revenues>.
3. Податковий кодекс України. (Норми щодо гармонізації акцизного податку з директивами ЄС). *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
4. Офіційний сайт Державної податкової служби України. Розділ: «Міжнародне співробітництво та обмін інформацією». URL: <https://tax.gov.ua>.
5. Центр економічної стратегії. Аналітичний звіт: Податкова реформа в умовах війни та євроінтеграційні виклики. 2023. URL: <https://ces.org.ua>

## Костюк С.О.

Інженерного навчально-наукового інституту ім. Ю.М. Потебні ЗНУ, м. Запоріжжя

Науковий керівник проф., д. е. н. Макаренко А.П.

## ЗНАЧЕННЯ КСВ ДЛЯ ЕФЕКТИВНОГО РОЗВИТКУ БІЗНЕСУ ТА ПОДОЛАННЯ НЕФІНАНСОВИХ РИЗИКІВ

У сучасному світі бізнес функціонує в умовах високої невизначеності, посилення конкуренції та постійних соціально-економічних змін. У таких умовах традиційні підходи до управління, орієнтовані виключно на прибуток, уже не забезпечують довгострокового успіху. Все більшої актуальності набуває концепція корпоративної соціальної відповідальності (далі – КСВ), яка перестає бути благодійністю чи іміджевим інструментом та дозволяє поєднати економічні інтереси підприємства із потребами суспільства та вимогами сталого розвитку. Саме тому КСВ стає частиною стратегії розвитку бізнесу та допомагає забезпечити його стабільність у довгостроковій перспективі.

Перш за все, варто зазначити, що КСВ допомагає бізнесу зменшити нефінансові ризики. До таких ризиків належать:

- стратегічні ризики, пов’язані з помилками у виборі напрямів розвитку підприємства або невикористанням ринкових можливостей;
- операційні ризики, що виникають унаслідок недосконалості внутрішніх процесів, людського фактору або технічних збоїв;

- політичні ризики, зумовлені нестабільністю політичного середовища та змінами державної політики;
- соціальні ризики, пов'язані з погіршенням соціально-економічних умов та зниженням добробуту населення;
- кадрові ризики, що виникають через недостатню кваліфікацію персоналу або конфлікти в колективі;
- екологічні ризики, пов'язані з негативним впливом діяльності підприємства на довкілля;
- юридичні та регулятивні ризики, що виникають унаслідок змін законодавства або недотримання нормативних вимог.

На відміну від фінансових ризиків, їх складніше передбачити, але їх наслідки можуть бути дуже серйозними.

Якщо компанія працює відповідально – дотримується стандартів безпеки, екологічних норм, чесно взаємодіє з працівниками та партнерами – вона значно знижує ймовірність таких проблем. Наприклад, ДТЕК впроваджує екологічні програми та модернізує виробництво, що дозволяє не лише зменшити шкоду для довкілля, а й уникнути штрафів і кризових ситуацій.

Переходячи до наступного аспекту, слід підкреслити важливість репутації. У сучасному світі інформація поширюється дуже швидко, і довіра до компанії стає одним із найцінніших ресурсів. КСВ допомагає формувати позитивний імідж і зміцнювати відносини з клієнтами, партнерами та суспільством загалом.

У цьому контексті показовим є приклад Нова пошта, яка активно бере участь у соціальних ініціативах і підтримує громади. Це не лише підвищує її авторитет, але й формує довгострокову лояльність клієнтів.

Далі варто звернути увагу на те, що КСВ впливає на поведінку споживачів. Сьогодні люди все частіше обирають ті компанії, які не лише пропонують якісний продукт, а й діють відповідально. Це означає, що КСВ може прямо впливати на обсяги продажів і позиції компанії на ринку.

Наприклад, МХП впроваджує екологічні стандарти виробництва та

забезпечує прозорість своєї діяльності, що підвищує довіру до бренду і сприяє розширенню ринку збуту.

Наступний важливий аспект – це персонал. Будь-який бізнес – це, перш за все, люди. І якщо компанія дбає про своїх працівників, створює комфортні умови праці та можливості для розвитку, вона отримує більш ефективну і стабільну команду.

Яскравим прикладом є SoftServe, яка активно інвестує у навчання та розвиток співробітників. У результаті працівники стають більш мотивованими, що позитивно впливає на загальні результати компанії.

Крім того, КСВ допомагає оптимізувати витрати. Хоча на перший погляд соціальні та екологічні ініціативи потребують додаткових ресурсів, у довгостроковій перспективі вони часто дозволяють економити. Наприклад, впровадження енергоефективних технологій зменшує витрати на ресурси.

У цьому випадку варто згадати ArcelorMittal Кривий Ріг, який модернізує виробництво, зменшує викиди та одночасно підвищує ефективність використання ресурсів.

Ще один важливий напрям – це доступ до фінансування. Сучасні інвестори все частіше оцінюють компанії не лише за прибутковістю, а й за рівнем їх відповідальності. Вони звертають увагу на так звані ESG-показники – екологічні, соціальні та управлінські.

У цьому контексті показовим є Укргазбанк, який активно підтримує «зелені» проєкти та співпрацює з міжнародними інвесторами. Це демонструє, що відповідальний бізнес має більше можливостей для залучення капіталу.

Важливо також підкреслити, що КСВ – це не абстрактне поняття, а цілком вимірювана діяльність. Її ефективність оцінюється за допомогою конкретних показників. Зокрема:

- економічні – прибуток, зниження витрат;
- соціальні – рівень задоволеності працівників, плинність кадрів;
- екологічні – викиди, використання ресурсів;

- репутаційні – довіра клієнтів і рівень лояльності.

Таким чином, КСВ можна розглядати як повноцінний інструмент управління, який допомагає підприємству працювати більш ефективно.

Підсумовуючи викладене, слід зазначити, що корпоративна соціальна відповідальність є важливим інструментом підвищення ефективності бізнесу та мінімізації нефінансових ризиків. Вона сприяє формуванню стійких конкурентних переваг, зміцненню довіри стейкхолдерів та забезпеченню довгострокового розвитку підприємства. Таким чином, інтеграція принципів КСВ у систему стратегічного управління є необхідною умовою успішного функціонування бізнесу в сучасному динамічному середовищі.

#### **Список використаних джерел**

1. Денис О. Б. Сфери прояву корпоративної соціальної відповідальності бізнесу: зарубіжний досвід і вітчизняна практика. Вісник Університету банківської справи Національного Банку України. 2015. № 2(8). С. 36-38.
2. Кирилюк Н. В. Корпоративна соціальна відповідальність: досвід європейських компаній. Молодий вчений. 2015. № 2 (17). С. 107–111.

#### **Пилипенко А. Ю.**

Факультет економіки ДНУ ім. О.Гончара

Науковий керівник: ст. викл. Левченко М.М.

## **УПРАВЛІННЯ ДЕБІТОРСЬКОЮ ЗАБОРГОВАНІСТЮ ЯК ФАКТОР ПІДВИЩЕННЯ ЛІКВІДНОСТІ**

Завдяки ефективному управлінню дебіторською заборгованістю підприємства в обліково-аналітичній системі можна безпосередньо впливати на його фінансові результати, ліквідність та платоспроможність, а отже, на загальний фінансовий стан та супутні ризики [1].

Аналіз основних проблем в управлінні дебіторською заборгованістю в системі обліково-аналітичного контролю українських підприємств показав, що ключовими недоліками є наступні:

- відсутність повної та достовірної інформації про види дебіторської

заборгованості та строки її погашення;

–відсутність чіткого порядку та методики роботи з простроченою дебіторською заборгованістю за її видами;

–нерегулярне проведення моніторингу та оцінки фінансового стану і кредитної історії дебіторів;

–недостатня кількість даних щодо зростання витрат, що виникають у зв'язку зі збільшенням обсягів дебіторської заборгованості;

–відсутність системи надання розстрочок платежів та оцінки ефективності їх застосування. [2]

У процесі управління дебіторською заборгованістю важливе значення має взаємодія з маркетинговою, кредитною та юридичною службами підприємства. Завдання маркетингової служби полягає у розробці пропозицій та інновацій для фінансового департаменту щодо роботи з потенційними та наявними клієнтами (дебіторами). Цей елемент системи управління дебіторською заборгованістю є надзвичайно важливим, оскільки правильне оформлення та впровадження таких пропозицій сприяє збільшенню обсягів продажу та розширенню ринку збуту, що, у свою чергу, позитивно впливає на оборотність коштів та платоспроможність підприємства.

Науковці наголошують, що врахування платоспроможності контрагента під час здійснення господарської діяльності є критично важливим. Саме платоспроможність дозволяє підтримувати збалансований фінансовий стан та конкурентоспроможність підприємства як сьогодні, так і в перспективі.

Одним із ключових аспектів фінансового управління підприємством є забезпечення достатнього рівня ліквідності, що визначається здатністю підприємства своєчасно виконувати свої короткострокові зобов'язання. Рівень ліквідності значною мірою залежить від структури та якості оборотних активів, серед яких особливе місце займає дебіторська заборгованість. Таким чином, стан дебіторської заборгованості прямо впливає на фінансову стійкість і платоспроможність підприємства [2].

Сутність категорії «ліквідність» можна розкрити через її економічні функції, серед яких слід виділити такі:

- стабільності, завдяки високому рівню ліквідності забезпечуються умови для інноваційного розвитку підприємства та підтримання свободи його господарської діяльності;

- мобільності, визначає здатність підприємства оперативно адаптуватися до змін зовнішнього середовища та здійснювати діяльність незалежно від обставин;

- контролю, полягає у забезпеченні системного моніторингу фінансового стану підприємства на основі аналізу показників ліквідності;

- привабливості, високий рівень ліквідності робить підприємство більш привабливим для залучення фінансових ресурсів і сприяє стабільності його функціонування;

- регульовальну, на основі визначеного рівня ліквідності акціонери та керівництво підприємства можуть приймати обґрунтовані управлінські рішення щодо структури активів і зобов'язань. [2]

Ліквідність та платоспроможність підприємства є комплексними економічними категоріями, що формуються під впливом численних внутрішніх та зовнішніх факторів. В економічній літературі детально висвітлюються питання виявлення та оцінки факторів, що спричиняють кризові явища в діяльності підприємств.

Таким чином, на рівні формування політики управління дебіторською заборгованістю необхідно забезпечити впровадження таких заходів:

- застосування практики попередньої оплати за товари, роботи та послуги;

- надання відстрочки платежів для стимулювання попиту та підтримки довгострокових партнерських відносин із контрагентами, що дозволяє зберігати клієнтську базу та підвищувати обсяги реалізації продукції, робіт і послуг;

- застосування практики попередньої оплати за товари, роботи та послуги, що дозволяє підприємству зменшити фінансові ризики та забезпечити своєчасне надходження коштів для покриття поточних зобов'язань;

– встановлення граничного обсягу кредиту з урахуванням реального фінансового стану контрагентів, що дає змогу запобігти надмірному накопиченню дебіторської заборгованості та знизити ймовірність виникнення прострочених платежів;

– формування рейтингу кредитоспроможності основних контрагентів на основі аналізу їх фінансового стану та платіжної дисципліни, що дозволяє більш обґрунтовано визначати умови надання кредиту і планувати грошові потоки підприємства;

– посилення контролю за своєчасним погашенням дебіторської заборгованості, включаючи регулярний моніторинг прострочених залишків, взаємодію з контрагентами та оперативне реагування на можливі порушення платіжної дисципліни;

– вдосконалення інформаційного забезпечення обліку та аналітики дебіторської заборгованості, що дозволяє отримувати актуальні дані для прийняття управлінських рішень, оцінки ефективності кредитної політики та планування фінансових ресурсів;

– проведення порівняльного аналізу строків прострочених залишків на рахунках дебіторів із показниками минулих періодів, що дає змогу виявляти тенденції в оплаті, прогнозувати ризики та своєчасно коригувати політику управління заборгованістю. [2]

Впровадження ефективної політики управління дебіторською заборгованістю в рамках обліково-аналітичної системи підприємства має забезпечити збільшення обсягів реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), зменшення ризику неплатежів, формування довгострокових господарських відносин із покупцями, максимізацію прибутку, а також підтримання або підвищення рівня ліквідності та платоспроможності підприємства. [3]

#### Список використаних джерел

1. Пуюл Ю. Управління дебіторською заборгованістю підприємства [Електронний ресурс]. – Чернівці : Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича. – Режим доступу: <https://archer.chnu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/10385/%D0%9F%D1%83%D1%8E%D0%BB%20%D0%AE..pdf?sequence=1&isAllowed=y>

2. Управління дебіторською заборгованістю підприємства [Електронний ресурс]. – Хмельницький : Хмельницький національний університет. – Режим доступу: <https://elar.khmnmu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/14369ed2-3f0a-4c3d-a404-d32e85f7e161/content>
3. Управління дебіторською заборгованістю та фактори впливу на її якість // Економіка та суспільство. – 2018. – № 15. – Режим доступу: [https://economyandsociety.in.ua/journals/15\\_ukr/140.pdf](https://economyandsociety.in.ua/journals/15_ukr/140.pdf)

**Савченко К. Д.**

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

Науковий керівник: доц., к. е. н. Адонін С.В.

## **ВПЛИВ ПОДАТКУ НА ДОХОДИ ФІЗИЧНИХ ОСІБ НА ФОРМУВАННЯ ДОХІДНОЇ БАЗИ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ**

Воєнний стан змінив структуру доходів державного бюджету. Через швидке зростання видатків на оборону ПДФО став одним із ключових джерел його наповнення. Завдяки «військовому» податку сформувався замкнений фінансовий цикл, тобто держава виділяє ресурси на грошове забезпечення армії, а частина цих коштів повертається до бюджету як податкові відрахування.

Розподіл надходжень від ПДФО регламентується Бюджетним кодексом України. Законодавство розмежовує напрями зарахування податку залежно від джерела походження доходу. Доходи цивільного населення та бізнесу розділяють між різними рівнями бюджетної системи. Норматив передбачає спрямування 64 % таких надходжень до загального фонду бюджетів територіальних громад, 15 % отримують обласні бюджети, а загальний фонд державного бюджету акумулює 21 %.

Водночас оподаткування грошового забезпечення військовослужбовців має інший фіскальний механізм. Відповідно до норм чинного бюджетного законодавства, 100 % ПДФО, отриманого з виплат військовослужбовців ЗСУ, Національної гвардії, поліції та інших силових структур, зараховується до спеціального фонду бюджету.

Аналіз надходження ПДФО за 2021-2025 роки, наведений у таблиці 1, доводить зростаючу динаміку податкових надходжень. ПДФО у 2025 році порівняно з 2021 роком збільшився на 354 753 млн грн або на 257,9 %. Водночас загальні доходи державного бюджету за аналізований період підвищились на 195,65 %. Частка ПДФО у загальній структурі зросла з 10,61 % у 2021 році до 12,84 % у 2025 році.

Таблиця 1 – Динаміка та частка податку на доходу фізичних осіб у державному бюджету України за 2021-2025 рр., млн. грн

Показник	2021 р.	2022 р.	2023 р.	2024 р.	2025 р.	Відхилення 2025-2021 рр.	
						Абс.	Відн., %
ПДФО	137555	148427	206945	326095	492308	+354753	+257,90
Усього доходи	1296853	1787396	2671998	3122713	3834210	+2537357	+195,65
Частка ПДФО у доходах, %	10,61	8,30	7,74	10,44	12,84	+2,23	-

*Джерело: розроблено автором на основі [2].*

Ця динаміка демонструє залежність дохідної бази бюджету від власних видатків держави на оборонний сектор. Надходження від цивільного населення скоротилися внаслідок міграції та релокації підприємств.

Залежність державного бюджету від ПДФО формує відкладений ризик. Післявоєнне зменшення чисельності збройних сил зменшить фонд оплати праці військовослужбовців. Це спровокує різке падіння надходжень від «військового» ПДФО. У результаті бюджет втратить це джерело покриття видатків і стикнеться з дефіцитом коштів.

Для уникнення післявоєнної фінансової кризи держава має розширити базу оподаткування реального сектору. Скорочення податкового навантаження на заробітні плати цивільних працівників стимулюватиме бізнес виводити доходи з тіні. Це створить нові джерела надходжень і збалансує державний бюджет.

#### Список використаних джерел:

1. Бюджетний кодекс України : Кодекс України від 08.07.2010 № 2456-VI : станом на 1 січ. 2026 р.

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text>.

2. Доходи держбюджету України. Міністерство фінансів України.

URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/gov/income/2025/>.

3. Осадчук С. В. Податкові інструменти формування доходів бюджетів в умовах воєнного стану. Економіка і управління. 2024. Т. 35, № 4. С. 32–37. URL: <https://doi.org/10.32782/2523-4803/74-4-6>.

## **Сімінко К. В.**

Факультет обліку та фінансів ПДАУ

Науковий керівник доцент, к. е. н. Дорошенко О. О.

# **ЦИФРОВІЗАЦІЯ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ ТА ЇЇ ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ ПІДПРИЄМЦІВ**

У сучасному світі тема цифровізації набуває все більшого охоплення по різним видам діяльності, і податкова система не є винятком із цього. Цифровізація податкової системи є важливим елементом реформ, що спрямовані на спрощення процедур для платників податків та зменшення рівня тіньової економіки.

На сьогоднішній день у сфері взаємовідносин між підприємствами та податковими органами, активно використовуються цифрові платформи: електронний кабінет платника податків – надає доступ до відомостей про нараховані та сплачені податки, дозволяє подавати звітність онлайн та отримувати консультації; сервіс «Пульс» – створений для швидкого реагування на претензії та запити платників податків; система електронного адміністрування ПДВ та система електронного адміністрування реалізації пального (СЕАРП) – гарантують нагляд за нарахуванням та сплатою податку на додану вартість; загальнодоступний інформаційно-довідковий ресурс (ЗІР) – пропонує повну інформацію з податкових тем та законодавчих положень; електронний сервіс «InfoTAX» – дає змогу платникам податків отримувати актуальну інформацію про свої податкові зобов'язання; електронний сервіс «Дія» – полегшує податкову взаємодію, зокрема подання звітності та отримання довідок [1, с. 5-6].

Незважаючи на те, що ми спостерігаємо розвиток цифрових платформ, цей

процес супроводжується численними викликами. Однією з головних проблем є недостатній рівень цифрової грамотності серед малого та середнього бізнесу. Багато підприємців відчують труднощі під час використання електронних сервісів, що може ускладнювати подання звітності та інші податкові процедури. Важливим є також питання кібербезпеки, оскільки цифровізація податкової сфери передбачає збереження та обробку значних обсягів конфіденційної інформації. Ще одним викликом є потреба оновлення законодавчої бази відповідно до нових реалій. Чинне податкове законодавство України містить норми, які не завжди беруть до уваги особливості цифрових технологій, що може створювати правові колізії та ускладнювати впровадження нових інструментів. Важливо забезпечити пристосування нормативно-правових актів до сучасних вимог, що сприятиме ефективній роботі цифрових сервісів та спрощенню податкового адміністрування [2, с. 57].

Заради подолання цих викликів, варто продовжувати розвиток онлайн консультацій для платників податків, адже це значущий ресурс для отримання інформації та підтримки в податкових питаннях. Подальше вдосконалення консультування та інформаційної відкритості не лише зробить вищим рівень обслуговування, покращить дієвість податкового адміністрування, зменшить корупцію, але й спричинить більшу прозорість та довіру до податкової системи держави. Диджиталізація податкового консультування в Україні та за кордоном відчутно полегшить комунікацію з ДПС та піднесе рівень податкової культури та довіри громадян до податкової системи [3, с. 366].

Отже, цифровізація податкової системи є значущим елементом задля спрощення процедур для платників податків. У сучасному світі, хоча в Україні активно використовуються різноманітні платформи, ми стикаємося з різноманітними труднощами, як-от недостатній рівень цифрової обізнаності, питання кібербезпеки й оновлення законодавчої бази. Задля вирішення цих труднощів необхідно продовжувати розвиток онлайн консультацій задля підвищення рівня податкової культури та довіри громадян до податкової системи.

### Список використаних джерел

1. Гончар Л. В., Літнінов А. О., Цифровізація податкової системи: основні напрями та перспективи, *Ефективна економіка* №2, 2025, DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2025.2.27> С. 1-11.
2. Зерницька К. О., Цифровізація податкової системи: виклики та перспективи для України, *Трансформація менеджменту в умовах глобальної макроекономічної нестабільності*. матер. III Всеукр. Наук.-практ. конф., м. Миколаїв, 19-21 березня 2025 р., Миколаїв, 2025. С. 57-58.
3. Ізмайлов Я. О., Єгорова І. Г., Барицький Р. О., Цифровізація та глобалізація системи адміністрування податків як драйвер інноваційного розвитку, *Економіка Бізнесінформ* №7, 2024, DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2024-7-363-370> С. 363-370.